

Marjo Hänninen

SUOMI-LOMIEN MERKITYKSET  
ULKOSUOMALAISILLE  
MONIPAIKKAISUUDEN  
NÄKÖKULMASTA

Pro gradu -tutkielma

Matkailututkimus

Kevät 2012

## Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Suomi-lomien merkitykset ulkosuomalaisille monipaikkaisuuden näkökulmasta

Tekijä: Marjo Hänninen

Koulutusohjelma/oppiaine: Matkailututkimus

Työn laji: Pro gradu -työ X Sivulaudaturtyö\_\_ Lisensiaatintyö\_\_

Sivumäärä: 99

Vuosi: 2012

Tiivistelmä:

Yhä useampi suomalainen asuu ulkomailla jossain elämänvaiheessa. Ulkosuomalaisuutta tarkastellaan usein joko ulkomailla asumisen tai paluumuuttamisen näkökulmista. Itse osallistun ulkosuomalaisuuskeskusteluun tarkastelemalla ulkosuomalaisten Suomessa lomailua monipaikkaisuuden näkökulmasta. Monipaikkaisuudella tarkoitan vapaa-ehtoisen monessa paikassa asumisen, moneen paikkaan ja yhteisöön kuulumisen sekä niiden välillä liikkumisen identiteettiä ja yhteisöllisyyttä muokkaavaa kokonaisuutta. Yksilöllä voi olla monia eri paikoista ja yhteisöistä rakentuvia koteja. Myös vapaa-ajan koti toimii yhä pidempiaikaisempana asuinpaikkana arjen kodin rinnalla. Kahden kodin välillä tapahtuva matkustaminen haastaakin perinteisen käsityksen matkailusta. Monipaikkaisuuteen liitettävät paikan merkityksen, paikkaan ja yhteisöön kuulumisen sekä kodin tunteen käsitteet muodostavat tutkielmani teoreettisen viitekehysten.

*Kysyn tutkielmassani, millaisia merkityksiä Suomi-lomilla on ulkosuomalaisten monipaikkaisuudelle. Vastaan siihen tarkastelemalla, millaisia merkityksiä Suomen lomapaikkoihin liittyy. Millaista paikkaan ja toisaalta yhteisöön kuulumista lomapaikat rakentavat? Millaisia merkityksiä lomapaikalle annetaan kotina ja mikä edistää ulkosuomalaisten pitkän viipymän lomiam Suomessa? Aineistoni muodostuu ulkosuomalaisten Suomen lomiam koskevista internetkeskusteluista. Analyysimenetelmänä käytän teoriaohjaavaa sisällönanalyysia.*

Aineiston analyysin perusteella väitän, että Suomi-lomien merkitys ulkosuomalaisen monipaikkaisuudelle vaihtelee. Loma voi korostaa kodin tunnetta Suomessa, mutta se voi myös havahduttaa huomaamaan kuulumisen asuinmaahan, jonne uusi koti on luotu arjen ja sosiaalisten verkostojen syntyminen myötä. Usein Suomessa kaivataan ulkomaille ja ulkomailla Suomeen, ja molemmissa paikoissa ulkosuomalainen haluaa nauttia itselleen merkityksellisistä asioista. Suomi-loma merkitsee suomalaisuuden korostamisen mahdollisuutta perinteiden kautta. Yhteisön merkitys on kuitenkin ristiriitainen, sillä Suomeen tullaan osaksi velvollisuuden tunteesta, osaksi omasta halusta. Ulkosuomalainen kaipaa Suomessa kotoisuutta ja paikallisuutta, mutta haluaa samalla olla rentoutuva turisti ja kestittävä vieras. Pitkän viipymän lomien edistämiseksi ulkosuomalaiset tarvitsevatkin omaa tilaa ja rauhaa yhdistettynä omaehtoiseen sosiaalisuuteen. Kaikille oma paikka ei kuitenkaan ole mahdollinen, mikä haastaa monipaikkaisuuden.

Tutkielmallani osallistun tulevaisuuden lomapaikkojen visiointiin Lapin yliopiston Acapella Village -tutkimusohjelman yhteydessä ([www.ulapland.fi/acapellavillage](http://www.ulapland.fi/acapellavillage)). Monipaikkaisuus tulisi ottaa kestävän ja pitkän viipymän loma-asumisen suunnittelun lähtökohdaksi. Lomapaikassa pitäisi myös yhdistyä turistisuus, kotoisuus, yksityisyys, sosiaalisuus, paikallisuus sekä monikulttuurisuus.

Avainsanat: ulkosuomalainen, monipaikkaisuus, Suomi-loma, paikka, yhteisö, koti, matkailututkimus

Muita tietoja:

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi X

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi\_\_  
(vain Lappia koskevat)

# SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	5
1.1 Ulkosuomalaiset ja monipaikkaisuus aiemmissä tutkimuksissa.....	7
1.2 Tutkimustehtävä.....	11
1.3 Aineisto ja menetelmä.....	12
1.4 Tutkielman kulku .....	14
2. ULKOSUOMALAISET SUOMEN JA MAAILMAN VÄLILLÄ.....	15
2.1 Suomalaiset siirtolaisina .....	15
2.2 Monenlaisia ulkosuomalaisia.....	17
2.3 Ulkosuomalaisten suhteet Suomeen .....	22
3. MONIPAIKKAISEN MONET KODIT .....	27
3.1 Paikkaan kuuluminen mobiilissa maailmassa.....	27
3.2 Mobiilin maailman yksilön kuulumisesta yhteisöön .....	32
3.3 Lomapaikka kakkoskotina .....	35
4. INTERNETKESKUSTELUJEN SISÄLLÖNANALYYSI.....	38
4.1 Ulkosuomalaisten internetkeskustelut aineistona .....	38
4.2 Teoriaohjaava sisällönanalyysi analyysimenetelmänä .....	42
5. SUOMI ULKOSUOMALAISTEN LOMAPAIKKANA.....	46
5.1 Lomapaikka suomalaisuuden korostamisen paikkana.....	46
5.2 Yhteisön merkitys lomapaikassa.....	50
5.3 Lomapaikka neuvottelun kohteena .....	55
6. KOTONA VAI KYLÄSSÄ?.....	59
6.1 Oman tukikohdan kaipuu .....	59
6.2 Yksityisyys lomapaikassa .....	63
6.3 Arjen etsintää ja pakoilua lomalla.....	68

7. ULKOPUOLISENA MATKAILIJANA SUOMESSA .....	74
7.1 Muuttunut kotiseutu .....	74
7.2 Ulkomaalaistunut ulkosuomalainen .....	79
7.3 Kotipaikka turistin silmin.....	84
8. YHTEENVETO .....	88
KIITOKSET .....	94
LÄHTEET .....	95

## 1. JOHDANTO

Moni suomalainen muuttaa nykyään ulkomaille vakituisesti tai määräajaksi. Muuttoaalto ulkomaille oli suurimmillaan 1950–1970 -luvuilla, jolloin maailmalle lähteneiden suomalaisten tarkoituksena oli hakea ulkomailta parempaa elämää ja jäädä uuteen maahan myös pysyväisluontoisesti. 1980-luvulta lähtien ja erityisesti 2000-luvulla ulkomaille muuton luonne on muuttunut. Ulkomaille lähdetään lyhyemmiksi ajoiksi usein työkomennukselle, mutta muuttoja ja kohdemaita saattaa yhdelle henkilölle kertyä useampia. Ulkomailla asuvien suomalaisten lukumäärää on vaikea tarkasti arvioida, sillä kaikki eivät ilmoita itseään maasta poismuuttaneiksi. 1980-luvun ja 2000-luvun alun välillä arviolta yli 170 000 suomalaista on muuttanut ulkomaille. (Helander, 2005, s. 7–8.) Myös mukavuushakuinen ulkomaille muuttaminen esimerkiksi eläkeiässä on yleistynyt (Karisto, 2008). Ulkomaille muuttavia ja siellä asuvia suomalaisia voidaan kutsua esimerkiksi *ulkosuomalaisiksi*, *siirtolaisiksi* tai *expatriaateiksi*.

Transnationaalinen muuttoliike ei kuitenkaan tarkoita, että siirtolaiset unohtaisivat lähtömaansa ja kansallisuutensa – päinvastoin, usein asuminen ulkomailla muistuttaa kuulumisesta johonkin muualle ja lisää halukkuutta pitää yllä omaa kulttuurista identiteettiä ja suhteita kotimaahan (Goulbourne, Reynolds, Solomos & Zontini 2010; Karisto 2008, s. 16–17, 148–153). Siirtolaiset voivat pitää yhteyttä aiempaan asuinmaahansa aktiivisesti sekä vierailta lähtömaassaan useasti. Siirtolaisten kannalta asunnon pitäminen lähtömaassa auttaa säilyttämään yhteydet sukulaisiin ja ystäviin sekä mahdollistaa palaamisen lähtömaahan (Williams ym., 2004, s. 111). Siirtolaiselle lähtömaan kodin paikantaminen voi mahdollistaa myös identiteetin rakentamisen ja antaa kontekstin toiminnalle (Huttunen, 2002, s. 346). Ihmisellä on tarve löytää kiintopisteitä, jotka vahvistavat identiteettiä (Hellström & Konttinen, 2011, s. 20). Myös epävarmuutta ja paikattomuutta aiheuttavat globalisaatio ja muuttoliikkeet saavat ihmiset kaipaamaan turvallista paikkaa, johon kiinnittyä ja johon on mahdollista palata (Massey, 2003). Jotkut saattavat kokea kotinsa olevan niin uudessa asuinmaassa kuin lähtömaassaan.

Monessa paikassa asumista ja monen kodin mahdollisuutta voidaan tarkastella *monipaikkaisuuden* käsitteen avulla. Monipaikkaisuudella tarkoitan vapaa-ehtoisen monessa paikassa asumisen, moneen paikkaan ja yhteisöön kuulumisen, sekä niiden välillä liikkumisen identiteettiä ja yhteisöllisyyttä muokkaavaa kokonaisuutta (Hellström & Konttinen, 2011, s. 5; Hiltunen, Pitkänen, Vepsäläinen & Suvantola, 2007, s. 13). Tutkielmassani

monipaikkaisuudella en tarkoita pakon vuoksi monessa paikassa asumista, kuten sodan, pakolaisuudesta, asunnottomuudesta, huostaanotosta tai vanhempien avioerosta johtuvaa monipaikkaisuutta (Hellström & Kontinen, 2011, s. 7). Ymmärrän monipaikkaisuuden rakentuvan monesta *kodista*, joiden välillä liikutaan ja joihin pysähdytään. Kodin tunteen saavuttaminen on mielestäni olennaista vapaaehtoisessa monessa paikassa asumisessa ja monipaikkaisen identiteetin rakentumisessa. Ajattelen kodin tunteen muodostuvan *paikkaan* ja *yhteisöön* kuulumisesta. Kotoisuuden perustana Johanna Järvinen-Tassopoulos (2007, s. 60) pitää yhteyttä paikkaan. Koti voidaan ajatella tiukasti rajattuna talona tai alueena. Toisaalta se voi myös olla perhe tai yhteisö, joko jossain tietyssä paikassa tai yksikkönä, joka kulkee aina mukana fyysisestä sijainnista huolimatta. Joillain voi olla kodinomaisia suhteita useampaan paikkaan yhtä aikaa, mutta toisaalta paikkoihin ja eri koteihin kiinnitytään eri tavoin joko tietoisesti tai tiedostamatta. (Huttunen, 2002, s. 336–337, 346.)

Nykyään ihmisillä voi olla monia eri paikoista ja yhteisöistä rakentuvia koteja. Samanaikaisesti omistuksessa olevien asuinpaikkojen määrä kasvaa yhteiskunnan varallisuuden lisääntymisen myötä (Vilkko, 2010b, s. 26). Kotien välillä liikutaan, mutta niihin samanaikaisesti kuulumisen ei ole itsestään selvää. Aika on läsnä monipaikkaisuudessa, sillä ihminen voi olla vain yhdessä paikassa kerralla. Myös vapaa-ajan koti on muuntautumassa elämishakuisessa yhteiskunnassa yhä pidempiaikaisemmaksi asuinpaikaksi arjen kodin rinnalle. (Duval, 2004; Goulbourne ym., 2010; Haukkala, 2011, s. 36; Heinonen & Ruotsalainen, 2011; Hiltunen ym., 2007; McIntyre, Williams & McHugh, 2006; Müller & Hall, 2004.) Suomalaisen liikkuvan elämäntavan ja kotisuhteen kontekstiin liitettylle monipaikkaisuuden tai monikotisuuden tutkimiselle on yhteiskuntatieteissä tarvetta. On erityisesti syytä tarkastella, millaisia merkityksiä monipaikkaisten yksilöt antavat useille jopa samanaikaisesti hallussa oleville asumuksille ja paikoille sekä sitä, millaisia valintoja liittyy erisisältöisiin koteihin ja niihin liitettäviin elämisen käytäntöihin. ”Eletty monikotisuus luo ja pitää yllä keskenään erilaisia paikkoihin liittyviä käytäntöjä, joissa ihmisten toimintatapumukset saavat mahdollisuuden eriytyä ja elämisen tapa voi muuttua sekä nykyhetkessä että elämänkulun aikana”. (Vilkko, 2010b, s. 26.) Monipaikkaisuuden suhde matkailuun on liikkuvassa elämisyhteiskunnassa mielenkiintoinen. Monipaikkaisuuden tutkiminen matkailun yhteydessä avaa uutta näkökulmaa perinteiseen matkailun käsitteellistämisestä käytävään keskusteluun, jossa matkailu ymmärretään arkisen elinympäristön ulkopuolelle tapahtuvana matkustamisena ja oleskeluna. Esimerkiksi pitkän viipymän lomilla paikassa ei vain pistäydytä ja yövytä vaan asutaan. Lisäksi on syytä pohtia,

onko monipaikkainen asuinpaikoissaan pintapuolisen tuntuman paikkaan saava turisti vai yhteisöön ja paikkaan kuuluva paikallinen.

Tutkielmallani osallistun sekä matkailututkimuksen kulttuurintutkimuksessa että humanistisessa maantieteessä käytäviin keskusteluihin paikan merkityksistä ja liikkuvuuden ja liikkuvan elämäntavan lisääntymisestä. Humanistisessa maantieteessä yksilöiden paikkoihin liittämiä merkityksiä tarkastellaan yksilön subjektiivisten kokemusten, arvojen, muistojen ja tunteiden kautta. Humanistisessa maantieteessä tärkeä käsite paikka ei ole vain objektiivinen fakta, vaan se saa merkityssisältöjä yksilöiden elämismaailmasta, kokemuksista ja tulkinnoista. (Haarni, Karvinen, Koskela & Tani, 1997, s. 16–17.) Doreen Massey (2003) ja Yi-Fu Tuan (2006) ovat esimerkiksi suuntautuneet humanistiseen maantieteeseen, mutta heidän ajatteluaan voidaan soveltaa myös matkailun kulttuurintutkimuksessa, josta tutkielmassani sovellan esimerkiksi David Timothy Duvalin (2004) transnationaalisen kotien välillä matkustamiseen, Soile Veijolan (2006) kotiseudulle matkustamisen problematiikkaan ja Seija Tuulentien (2010) loma-asumiseen ja kodin luomiseen liittyviä pohdintoja. Seuraavaksi esittelen tarkemmin tutkielmani aiheeseen liittyviä aiempia tutkimuksia.

## 1.1 Ulkosuomalaiset ja monipaikkaisuus aiemmissä tutkimuksissa

Siirtolaisuutta on tutkittu usein kulttuuriin sopeutumisen näkökulmasta: miten työn perässä muuttava siirtolainen ja hänen perheensä sopeutuvat uuteen asuinympäristöön ja millaisia keinoja heillä on selvitä vieraassa yhteisössä (Haour-Knipe, 2001; Lampela-Kivistö, 2005), millaisiin yhteisöihin siirtolaiset kuuluvat ja mikä niiden merkitys on siirtolaisen identiteetille (Goulbourne ym., 2010), tai miten sopeutuminen uuteen kansainväliseen työyhteisöön onnistuu (Kohonen, 2007). Suomalaisten muuttoa ja ulkomailla asumista käsittelevissä tutkimuksissa empiirisinä tutkimuskohteina ovat olleet työn perässä tai työkomennuksen takia muuttavat suomalaiset (Kohonen, 2007); työkomennuksen saaneen mukana puolisona ja perheenä muuttavat (Lampela-Kivistö, 2005; Oksanen, 2007; Warinowski, 2011); ulkomaalaisen kanssa avioituneet ja vieraaseen yhteisöön kotia rakentavat naiset (Järvinen-Tassopoulos, 2007); ulkomaankomennukselta palaavat (Salakka, 2006); sekä parempaa elämää ja hyvinvointia ulkomailta hakevat eläkeläiset (Karisto, 2008). Usein tutkimuksissa näkökulmana on myös ulkosuomalaisten suomalaisuuden (Järvinen-Tassopoulos, 2007;

Karisto, 2008) sekä monikulttuurisen identiteetin muodostuminen ulkomailla olon myötä ja suomalaiseen yhteisöön kuulumisen (Kohonen, 2007; Lampela-Kivistö, 2005; Salakka, 2006). Viime aikoina on alettu tutkia myös sitä, mitä perheenä muutto ulkomaille ja takaisin Suomeen merkitsee perheille sekä sitä, millaisia resursseja ja ongelmia ulkosuomalaisperheet kohtaavat monissa paikoissa asumisen yhteydessä (Warinowski, 2011). Tutkimuksissa on alettu myös painottaa enemmän uuden työperäisen kausisiirtolaisuuden sosiaalisia ulottuvuuksia pelkkien taloudellisten vaikutusten sijaan (ks. esim. Heikkilä & Koikkalainen, 2011).

Tutkimuksissa tarkastellaan pääasiassa ulkosuomalaisia ulkomailla asumisen tai paluun näkökulmasta. Ajoittainen Suomessa sukulaisten luona vieraileminen tai Suomessa säilytettävän asunnon tai mökin merkitys paikkaan kuulumisen tunteen rakentajana ei ole juuri saanut tutkijoiden huomiota osakseen. Antti Karistokaan (2008) ei Espanjassa talvensa viettävien suomalaiseläkeläisten kausisiirtolaisuutta tutkiessaan kiinnittänyt huomiota eläkeläisten Suomessa vietetyn ajan tai Suomen kodin merkitykseen. Tiina Lammervo (2007, s. 130–134) Australian ulkosuomalaisiin liittyvän väitöskirjatutkimuksensa osana analysoi puolestaan Suomen vierailujen merkitystä kulttuurin ja kielen säilyttämisen kannalta. Haluan omalla tutkimuksellani paneutua aiempien tutkimusten suomalaisten ulkomailla asumisen tarkastelun sijaan monipaikkaiseen asumiseen, jossa toinen koti sijaitsee Suomessa.

Monipaikkaisuuden tutkiminen ei ole uutta, vaikka itse monipaikkaisuuden käsite on ilmestynyt tutkimusteksteihin hiljattain. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto (Sitra) on yhdessä Turun tulevaisuuden tutkimuskeskuksen kanssa käynnistänyt monipaikkaisuutta tutkivan hankkeen. Tulevaisuudentutkimus ja ennakointi ovat keskeinen osa monipaikkaisuuden tutkimista. Sitran tavoitteena on maaseudun kehittäminen. (Heinonen & Ruotsalainen, 2009.) Itse en halua liittää monipaikkaista vapaa-ajan asumista pelkästään maaseutuun, sillä kaupunki voi olla yhtä hyvin ulkosuomalaisten lomapaikkana. Tutkielmassani en aio tarkastella kaikkia monipaikkaisuuden osa-alueita – monipaikkainen työ, tasa-arvoiset palvelut, fyysinen ja virtuaalinen saavutettavuus, monipaikkaisen elämisen ekotehokkuus – vaan keskityn vapaa-ajan asumiseen, muuttuvaan yhteisöllisyyteen ja paikan merkityksiin sekä identiteettikysymyksiin (ks. esim. Heinonen & Ruotsalainen 2009).

Monipaikkaisuutta on aiemmin tarkasteltu matkailututkimuksessa esimerkiksi sesonkiluontoisen asumisen, mökkeilyn sekä kakkoskodin käsitteillä. Suomessa on esimerkiksi tutkittu kakkoskotia ja kahdessa kunnassa asumista, kuitenkin siltä kannalta,



missä asemassa kakkoskodin omistavat ovat kunnassa verrattuna vakituisiin asukkaisiin. (Aho & Ilola, 2008.) Monipaikkaista asumista on yleensä tutkittu kansallisten rajojen sisällä (ks. esim. Tuulentie, 2010), mutta viimeaikoina tutkijoiden mielenkiinto on herännyt myös kakkosasumiseen transnationaalisisessa kontekstissa (Müller & Hall, 2004; s. 273–275). Ulkomailla osan vuodesta asuminen on yleistynyt, ja esimerkiksi Karisto (2008, s. 23–24) tutkii Espanjassa talvet viettäviä suomalaiseläkeläisiä, jotka edustavat uusia maastamuuton muotoja, *kausisiirtolaisuutta* ja *mukavuusmuuttamista*.

Kansainvälisessä tutkimuksessa monessa paikassa asumista, *multiple dwelling*, ja kakkoskodin merkitystä, *second-home*, on tarkasteltu alati liikkuvan maailman aiheuttaman turvattomuuden valossa. Vapaa-ajan asunnolla oleskelun on sanottu tarjoavan turvaa ja mahdollisuuden pysähtyä ja rauhoittua – asioita, joita ei varsinaisessa asuinpaikassa voi kokea. (McIntyre, Williams & McHugh, 2006.) Tutkimuksissa on myös käsitelty ulkomailla sijaitsevan kakkoskodin hankkimiseen ja omistamiseen liittyviä merkityksiä matkailun ja siirtolaisuuden suhteen (Williams, King, Warness, 2004). Viimeaikoina on kuitenkin alettu kiinnittää huomiota myös siihen, että vapaa-ajan asuminen, mökkeily tai monipaikkainen asuminen ei ole itsestään selvyys tai positiivinen, hyvinvointia lisäävä asia (Haukkala, 2011, s. 43; Marjavaara & Lundmark, 2011). Toisen asunnon tai talon omistaminen, etenkin ulkomailla, ei ole mahdollista kaikille. On muun muassa pohdittu, onko monipaikkainen asuminen vain varakkaalle yhteiskunnan osalle tarjoutuva mahdollisuus. (Duval, 2004, s. 87; Karisto, 2008, s. 439.) Tutkielmassani yhteydessä haluaisin pohtia tätä ja miettiä, millaiset paikkaan ja yhteisöön liittyvät seikat mahdollistaisivat monipaikkaisuuden yhä useammalle Suomessa oleskelusta haaveilevalle ulkosuomalaiselle.

David Timothy Duval (2004) pohtii kodin merkityksiä monessa paikassa asuvalle. Hänen mukaansa liikkuminen useiden kotien välillä ja asuminen useissa kodeissa pelkän paikassa ja yhteisössä vierailemisen sijaan tarjoavat uuden näkökulman transnationaalisen liikkumisen tarkasteluun. Ihmiset myös matkustavat yli maantieteellisten rajojen tunteakseen kuuluvansa johonkin sosiokulttuurisesti tärkeäksi koettuun – jopa kodiksi kutsumaansa paikkaan. (Duval 2004, s. 88–89.) Haluan Duvalin tavoin tarkastella kodin merkitystä ja rakentumista monessa paikassa asuvalle, mutta erityisesti ulkosuomalaisuuden kontekstissa. Tutkielmani yhteydessä pohdin esimerkiksi, ajatteleeko ulkosuomalainen oikean kotinsa olevan Suomessa. Tarkastelen siis, miten lomapaikkaan kuulumisen rakentaa kotona olemisen tunnetta ja mahdollistaa monipaikkaisuutta.

Goulbourne, Reynolds, Solomos ja Zontini (2010) tarkastelevat oman kiinnostukseni tavoin siirtolaisten pohdintoja kodista ja paikan merkityksistä, mutta sosiaalisen pääoman näkökulmasta. He tutkivat asuinmaan muiden siirtolaisten ja lähtömaan sukulaisten kanssa luotujen yhteisöjen tärkeyttä Britanniassa asuvien siirtolaisten identiteetin ja paikkaan kuulumisen rakentumisessa. He painottavat lähtömaassa vierailun merkitystä sille, mihin yhteisöön siirtolaiset tuntevat kuuluvansa ja missä he ajattelevat kotinsa olevan. He myös väittävät, että siirtolaiset voivat mieltää kodikseen useamman paikan.

Ulkosuomalaisten yhteisöllisyyttä on puolestaan tutkittu ulkomailla muuttuvan identiteetin näkökulmasta. Liisa Lampela-Kivistö (2005) tarkastelee ulkosuomalaisten perheenäitien identiteetin muodostumista muiden asuinmaan ulkosuomalaisten ja kansainvälisten perheiden kanssa luotujen suhteiden valossa. Suhteet Suomeen jääneisiin sukulaisiin ja ystäviin menettävät merkitystään uusien samoja kokemuksia ja arvoja jakavien ihmisten kanssa luotujen yhteisöjen myötä. Lampela-Kivistö ei käsittele tutkimuksessaan ulkosuomalaisten monipaikkaisuutta, vaan hän korostaa asuinmaan yhteisöön kuulumisen tärkeyttä selviytymisen ja kodin luomisen kannalta. Tosin hän sanoo joidenkin tutkimukseen osallistuvien lomailevan Suomessa, mutta näiden matkojen merkitystä paikkaan ja yhteisöön kuulumiselle ei tarkemmin pohdita. (Lampela-Kivistö, 2005.) Haluan tarkastella, millaisena ulkosuomalaiset kokevat Suomen ja suomalaisuuden Suomessa lomaillessaan.

Kun ulkosuomalaiset matkustavat Suomeen, he matkustavat entiseen asuinmaahansa ja entiselle kotiseudulle. Mervi Angeria (2009) tarkastelee kotiseutua matkakohteena paikkakokemusten näkökulmasta. Matkakohteella Angeria tarkoittaa tiettyä paikkaa, joka on matkailuelinkeinon muovaama. Omassa tutkimuksessani kotiseutu, johon matkustetaan, ei välttämättä ole turistinen kohde tai tietty maantieteellinen paikka. Puhun lomapaikasta siksi, että paikkaan mennään viettämään aikaa vain joksikin, usein ennalta määritetyksi ajaksi, ja sieltä palataan arkiympäristöön. Vapaa-ajan paikkaan kohdistuu myös elämyshakuisia odotuksia (Haukkala, 2011, s. 36). Haluan tutkia, mitä ulkosuomalaiset odottavat Suomen lomapaikaltaan.

Soile Veijola (2006) pohtii kotiseudulla vierailemista ja paikkaan kuulumista subjektiivisen kokemuksen näkökulmasta. Koska muistot lähtöaikojen kotiseudusta ja yhteisöstä eivät välttämättä vastaa enää paluuhetken havaintoja ja tuntemuksia, Veijola pohtii, onko kotiseudulle palaava paikallinen vai turisti (2006, s. 84). Haluan myös tarkastella, millaisia muutoksia ulkosuomalaiset Suomessa havaitsevat ja millaisina muutokset koetaan paikan

merkitysten rakentumisessa. Veijola (2006, s. 80–83) väittää, että on vaikeaa esitellä kotiseutuaan vieraalle niin, että vieraskin voisi tuntea saman yhteisöllisyyden tunteen ja kokea samanlaisia elämyksiä. Tämä onkin yksi keskeinen aihe tutkimuksessani, sillä ulkosuomalainen saattaa ottaa Suomen lomalleen mukaan ulkomaalaisen puolisonsa ja lapsensa. Entä onko ulkosuomalainen vieras omalla kotiseudullaan? Ovatko Suomen lomapaikassa sukulaisten ja ystävien kanssa muodostetut yhteisöt vain yrityksiä samastua paikalliseen kulttuuriin vai turistikisa yhteisöjä, joiden osapuolet tietävät kuuluvansa siihen hetkellisesti luomatta vakaampia suhteita toisiinsa (Veijola, 2005; 2006)? Vai ovatko ne kestävämpiä yhteisöjä, joita luodaan paikassa asumisen ja yhteisen toiminnan myötä ja johon jokainen osapuoli tuntee kuuluvansa monikulttuurisuudesta huolimatta?

## 1.2 Tutkimustehtävä

Tutkimuksellani haluan osallistua keskusteluun kestävästä pitkän viipymän lomapaikoista Soile Veijolan ja Petra Falinin (2012) suunnitteleman ja käynnistämän sekä Lapin yliopiston strategisiin kärkihankkeisiin kuuluvan Acapella Village -tutkimusohjelman yhteydessä ([www.ulapland.fi/acapellavillage](http://www.ulapland.fi/acapellavillage)). Kyseisen monitieteisen tutkimusohjelman tarkoituksena on visioida sosiaalisesti ja ekologisesti kestäviä sekä yhteisöllisiä tulevaisuuden matkailukyläitä. Oma tavoitteeni tutkimusohjelmaan liittyen on pohtia, miten lomapaikasta voisi muodostua lyhytaikaisen matkakohteen sijaan pitkän viipymän mahdollistava yhteisöllinen ja kodinomainen paikka, joka edistää monipaikkaisuutta. Matkailun kestävä kehittäminen sisältää ajatuksen pitkän viipymän lomien lisäämisestä. Jotta matkailija viiptyy kohteessa, on hänen viihdyttävä paikassa. Ajattelen, että viihtyvyyden edellytyksenä on paikan tunteminen omakseen, toisin sanoen tunne kuulumisesta paikkaan. Voidaan myös puhua paikan tuntumisesta kodilta, jolloin paikassa on hyvä ja turvallista olla. Pelkkä paikkaan kuuluminen ei kuitenkaan takaa viihtyvyyttä, jos lomapaikan yhteisö ei halua tai hyväksy matkailijaa sosiaaliseen tilaansa. Pitkän viipymän lomalla arki on enemmän läsnä kuin lyhyillä viikonloppumatkoilla. Lomapaikan ei kuitenkaan välttämättä haluta tuntuvan yhtä arkiselta kuin arkikodin. Voidaan pohtia, voiko yksilö mieltää olevansa monipaikkainen eli tuntea olevansa kotona useammassa kuin yhdessä paikassa.

Tutkielmassani haluan kysyä, *millaisia merkityksiä Suomi-lomilla on ulkosuomalaisen monipaikkaisuudelle*. Saadakseni vastauksen edelliseen tarkastelen aineistoani neljän

osakysymyksen kautta. Ulkosuomalainen tulee lomalle muistojen ja perinteiden värittämälle, mahdollisesti entiselle, kotiseudulleen, mikä saattaa vaikuttaa paikalle annettuihin merkityksiin ja odotuksiin. Minun onkin kysyttävä, millaisia merkityksiä Suomen lomapaikkoihin liittyy. Tutkimalla, millaista paikkaan ja yhteisöön kuulumista lomapaikat rakentavat, voin tarkastella mitkä asiat haastavat ja mitkä edesauttavat ulkosuomalaisten monipaikkaisuutta. Monipaikkaisuuden edellytyksenä on yksilön mahdollisuus kokea olevansa kotona useammassa kuin yhdessä paikassa. Tämän vuoksi tarkastelen, millaisia merkityksiä Suomen lomapaikka saa kotina. Monipaikkaisuuden kehittäminen ekologiseksi monen paikan välillä liikkumiseksi edellyttää monipaikkaisen yksilön viipymistä kussakin paikassa mahdollisimman pitkään, joten kysynkin, mikä edistää ulkosuomalaisten pitkän viipymän lomiam Suomessa.

Monipaikkaisuuden teoreettinen viitekehys tekee Suomi-lomien merkitysten tarkastelusta moniulotteista. Jos haluan tarkastella merkityksiä, joita ulkosuomalaiset antavat lomille Suomessa, minun on suhteutettava nämä merkitykset heidän muuhun elämäänsä liittyviin merkityksenantoihin (ks. myös Moilanen & Rähä, 2010, s. 47). Eli vaikka pääpaino tutkimuksessani on tarkastella juuri lomiam Suomessa, monipaikkaisuuden näkökulmasta minun on kuitenkin tarkasteltava lomille annettuja merkityksiä ulkosuomalaisuuden koko kontekstissa. Toisin sanoen tarkastelen Suomi-lomien merkityksiä suhteessa siihen, millaisia merkityksiä ulkosuomalaiset antavat ulkomaan asuinpaikalle sekä kulttuurille, sosiaalisille suhteille ja arjelle ulkomailla.

### 1.3 Aineisto ja menetelmä

Tutkimukseni aineistona käytän ulkosuomalaisten internetissä käymiä keskusteluja, jotka liittyvät lomiam Suomessa. Keskustelut on käyty aikavälillä 2003–2011. Niissä keskustellaan Suomen lomiam liittyvistä odotuksista, perustellaan Suomeen menemistä, arvioidaan eri majoitusmuotojen etuja ja haittoja, pyydetään neuvoa aktiviteetteihin liittyen sekä punnitaan Suomen lomiam tärkeyttä.

Aineiston analyysiin käytän laadullista *teoriaohjaavaa sisällönanalyysia*, jonka avulla voin tarkastella, mistä ulkosuomalaiset puhuvat Suomen lomiam ja lomapaikkoihin liittyen. Teoriaohjaavassa analyysissä aineistoa luetaan ensin läpi useaan kertaan, minkä jälkeen aineisto teemoitellaan. Aineistoa jäsennetään teemoittelemalla tiiviiseen ja selkeään muotoon,

jolloin aineistosta saadaan selkeämmin informaatiota. Teemoittelussa tarkastellaan sitä, mitä kustakin teemasta on sanottu. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 93, 108.) Teemoittelu on keskeinen osa merkitysten tutkimista, sillä aineiston teemojen avulla etsitään merkityksenantojen ydintä (Moilanen & Räihä, 2010, s. 55). Tutkimuksessani muodostan teemoja ensin aineiston perusteella, minkä jälkeen tarkastelen näitä alateemoiksi kutsumiani teemoja teorian käsitteiden muodostamien yläteemojen avulla. Yläteemat olen siis jo valinnut ennen aineiston keruuta monipaikkaisuuteen perehtyessäni ja tutkimukseni teoreettista viitekehystä miettiessäni. Yläteemoja ovat *paikkaan ja yhteisöön kuuluminen* sekä *kodin tunteen saavuttaminen*.

Tiedonfilosofinen metodi tutkimukseni taustalla on lähinnä fenomenologis-hermeneuttinen, jonka keskeisiä käsitteitä ovat kokemus, merkitys ja yhteisöllisyys (Laine, 2010, s. 28). Hermeneuttisessa tutkimuksessa tutkija käy keskustelua tutkimusaineiston kanssa läpi tutkimusprosessin eli tutkija käy läpi niin kutsutun hermeneuttisen kehän. (Laine, 2010, s. 28, 36–37.) Ymmärrykseni tutkittavana olevasta ilmiöstä eli Suomi-lomien merkityksestä ulkosuomalaisten monipaikkaisuudelle on rakentunut vaiheittain tutkielman teon edetessä. Teoreettiseen viitekehykseen tutustuminen ja aineiston keruu ja analyysi ovat tapahtuneet rinnakkain samalla, kun tietämys molemmista on rakentunut limittäin. Tutkimuskysymykset ovat rakentuneet sekä teoreettisen viitekehyksen että aineiston tarkastelun tuloksena, ja tarkentuneet tutkimusprosessin edetessä. (Ks. myös Moilanen & Räihä, 2010, s. 52–53.) Hermeneuttisen tutkimuksen tulkinnan kohteena ovat ilmaisut ja niiden merkitykset (Laine, 2010, s. 31), ja omassa tutkimuksessani ilmaisuina toimivat ulkosuomalaisten keskustelujen kielelliset ilmaisut.

Fenomenologiseen tutkimukseen puolestaan liitetään kokemuksien ja niiden saamien ja niiden taustalla olevien merkitysten tarkastelu. Fenomenologisessa tutkimuksessa tutkijan on olennaista tiedostaa omat esiyymmärryksensä tutkittavasta ilmiöstä ja kyetä tarkastelemaan alussa aineistoa ilman esiyymmärrystä ja vasta myöhemmin kriittisesti reflektoida tuloksia teoreettiseen viitekehykseen ja muihin tutkimuksiin. (Laine, 2010, s. 29, 34–35; Moilanen & Räihä, 2010, s. 52–53). Fenomenologia liittyy tutkimukseeni siten, että olen merkityksiä ymmärtääkseni joutunut osaksi tarkastelemaan ulkosuomalaisten kuvauksia heidän Suomi-lomiin liittyvistä henkilökohtaisista kokemuksistaan, jolloin olen pyrkinyt jättämään omat ennakkoluuloni taka-alalle. Teoriaohjaava sisällönanalyysin käyttö on sallinut minun kuunnella sekä aineistoa että teoriaa ja tehdä fenomenologis-hermeneuttista tutkimusta. Analyysiprosessista kerron tarkemmin luvussa 4.2.

## 1.4 Tutkielman kulku

Seuraavaksi esittelen tutkimukseni empiirisen kohteen eli kerron ulkosuomalaisista hieman yleisemmin niin siirtolaisina kuin suomalaisina. Luvussa kolme esittelen tutkimukseni teoreettisen viitekehyksen eli monipaikkaisuuden rakentumisen paikkaan ja yhteisöön kuulumisen sekä kodin tunteen myötä. Luvussa neljä avaam tarkemmin tutkimusaineistoani sekä sen analysointia. Lisäksi pohdin aineistoon ja analyysiin sekä tutkimusasetelmaani liittyviä eettisiä kysymyksiä. Luvuissa viisi, kuusi ja seitsemän esittelen tutkimukseni tuloksia. Lopuksi teen vielä yhteenvetoluvun tuloksista ja pohdin niiden sovellettavuutta matkailuun sekä arvioin tutkimukseni toteutumista.

## 2. ULKOSUOMALAISET SUOMEN JA MAAILMAN VÄLILLÄ

Tutkielmani empiiriseksi tutkimuskohteeksi olen valinnut ulkosuomalaiset, jotka edustavat suomalaisista koostuvaa siirtolaisten ryhmää. Tässä luvussa paneudun erityisesti esittelemään nykypäivän uussiirtolaisuudeksi nimitettyä ilmiötä, joka on saanut perinteisestä siirtolaisuudesta poikkeavia piirteitä ja jonka yhteydessä monipaikkaisuuden tarkastelu on aiheellista. Aloitan luvun esittelemällä suomalaisen siirtolaisuuden historiaa. Toisessa alaluvussa kuvaan erilaisia ulkosuomalaisuuden määrittelyjä ja kolmannessa kerron ulkosuomalaisten suhteista Suomeen ja suomalaisuuteen.

### 2.1 Suomalaiset siirtolaisina

Yhä useampi suomalainen muuttaa nykyään ulkomaille vakituisesti tai määräajaksi (Karisto 2008, s. 16–17). Ulkomailla asuvien suomalaisten lukumäärää on vaikea tarkasti arvioida, sillä kaikki eivät ilmoita itseään maasta poismuuttaneiksi. Lisäksi tietoja on yleensä saatavilla vain niistä ulkosuomalaisista, jotka ovat säilyttäneet Suomen kansalaisuutensa. Toisen polven ulkosuomalaisia on erityisen vaikea jäljittää ja laskea. Joidenkin lähteiden mukaan esimerkiksi 1980-luvun puolivälissä ulkomailla eli ensimmäisen ja toisen polven ulkosuomalaisia yhteensä noin 630 000, mutta vain noin 180 000 oli Suomen kansalaisia. (Helander, 2005, s. 8; Korkiasaari, 1989, s. 2, 150). 2010-luvun alussa ulkosuomalaisia arvellaan olevan ulkomailla yhteensä noin 1,3 miljoonaa, kun mukaan lasketaan neljännen polven ulkosuomalaiset. Ensimmäisen polven ulkosuomalaisia heistä on noin 300 000. (Hallituksen ulkosuomalaispoliittinen ohjelma, 2006, s. 4.) Muuttoaalto ulkomaille oli suurimmillaan 1950–1970 -lukuilla, jolloin maailmalle lähteneiden suomalaisten tarkoituksena oli hakea ulkomailta parempaa elämää ja jäädä uuteen maahan myös pysyvästi. 1980-luvun ja 2000-luvun alun välillä arviolta yli 170 000 suomalaista on muuttanut ulkomaille. Samana ajanjaksona, erityisesti 2000-luvulla ulkomaille muuton luonne on muuttunut. Ulkomaille lähdetään lyhyemmiksi ajoiksi usein työkomennukselle, mutta muuttoa ja kohdemaita saattaa yhdelle henkilölle kertyä useampia. (Helander, 2005, s. 7–8.) Uudisraivaajasiirtolaisuutta, jolla tarkoitetaan siirtolaisuuden vanhinta muotoa, ei ole enää ollut vuosikymmeniin (Korkiasaari, 1989, s. 149).

Suomalaisten siirtolaisten virta on perinteisesti kulkenut tiettyjen ajanjaksojen mukaisesti eroteltaviin suuntiin. 1800-luvun lopulta toisen maailmansodan alkuun asti suomalaiset lähtivät pääasiassa Pohjois-Amerikkaan. Myös Venäjän Karjala houkutteli suomalaisia ennen toista maailmansotaa ja erityisesti amerikansuomalaiset kiinnostuivat Neuvostoliittoon muutosta 1920- ja 1930-luvuilla. Sodan jälkeen suuntana ovat olleet muut Pohjoismaat, erityisesti Ruotsi. Kaukaisemmista kohteista Australia houkutteli suomalaisia 1900-luvun puolivälin tienoilla. (Hallituksen ulkosuomalaispoliittinen ohjelma, 2006, s. 3; Korkiasaari, 1989, s. 148.)

Suomalaisten suosituimpia kohdemaita ovat kaiken kaikkiaan olleet Ruotsi, Yhdysvallat, Kanada, Australia ja Saksa, mutta monet muutkin maat ovat lisänneet suosiotaan suomalaisten siirtolaisten keskuudessa. Erityisesti 2000-luvulla kohdemaiden kirjo on laajentunut. Esimerkiksi Suomen liittyttyä Euroopan unioniin suomalaiset ovat eri virkamiestoimien johdosta lähteneet muun muassa Belgiaan ja muihin EU-maihin. (Helander, 2005, s. 7–8.) Euroopan maat eivät vielä 1900-luvun puolivälissä juurikaan innoittaneet suomalaisia niiden läheisestä sijainnista huolimatta (Korkiasaari, 1989, s. 148). Lisäksi yritysmaailman kansainvälistyttyä suomalaiset ovat lähteneet työskentelemään suomalaisille ulkomailla toimiville yrityksille Aasian maihin, kuten Singaporeen, Intiaan ja Kiinaan, jotka maantieteellisesti ovat kaukana Suomesta, mutta jotka elinkeinoelämän kannalta ovat tärkeitä maita. Näihin maihin lähtevät erityisesti korkeasti koulutetut erikoisasiantuntijat ja diplomaatit (ks. Oksanen, 2007, s. 10–11.) Näihin maihin, kuten Afrikan ja Etelä-Amerikan maihinkaan, ei suomalaisten osalta ollut vielä 1900-luvulla samanlaista ryntäystä kuin esimerkiksi Pohjois-Amerikkaan (Korkiasaari, 1989, s. 148).

Alkuaikojen siirtolaisuuteen liittyvästä paremman elämän etsinnästä ja pysyvästä ulkomaille asettumisesta on siis tapahtunut muutos kohti työelämäperustaista siirtolaisuutta, jossa korkeasti koulutetut suomalaiset siirtyvät määrääjoiksi työkomennuksille ulkomaille. Suomalaisten siirtolaisuuden luonteen kehitys ei näytä pysähtyvän tähän. On alettu pohtia, saattaako virtuaalisuuden hyväksikäytön lisääntyminen vähentää ja joissain paikoissa jopa lopettaa työkomennuksien käytön. Suomalaisten erityisosaamisella ei välttämättä ole tulevaisuudessa niin kovaa kysyntää kuin tähän asti, sillä niin sanottujen kolmannen maiden työvoiman koulutus paranee. Jotkut ovat arvioineet, että suomalaisten liikeyrityksille kustannuksia lisäävät työkomennukset maailmalle muuttuvat lyhyempikestoisiksi tai jossain paikoin jopa korvataan virtuaalisilla työkomennuksilla. (Tahvanainen, 2004, Oksasen mukaan 2007, s. 181–182.)



## 2.2 Monenlaisia ulkosuomalaisia

Ulkosuomalaisnimityksellä tarkoitetaan siis yleisesti ulkomailla asuvia suomalaisia. Muuttunut siirtolaistilanne on myös kasvattanut ulkosuomalaisista käytettävien nimitysten kirjoa. Enää heitä ei kutsuta ainoastaan ulkosuomalaisiksi tai siirtolaisiksi, sillä ulkomaille muuton syyt ja siellä olon luonne liitetään määrittelynä ulkosuomalaisista käytettäviin nimikkeisiin. *Uussiirtolainen, expatriaatti, nykyajan nomadi, rotaatiosiirtolainen* sekä *uusmuuttaja* ovat nimikkeitä, joilla nykyajan ulkosuomalaisia on alettu kutsua. (Helander, 2005, s. 8.) Tässä tutkielmassa puhun heistä yleisesti nimikkeellä ulkosuomalaiset, sillä en erottele eri syistä ulkomailla asuvia, eikä internetkeskusteluista usein edes selviä, miksi keskustelijat ovat lähteneet ulkomaille tai kuinka kauan he siellä ovat olleet. Esittelen nyt kuitenkin erilaisia tapoja määrittellä ulkosuomalaisia ja erotella erilaisia ulkosuomalaisryhmiä, koska on tärkeää huomata, että ulkosuomalaiset eivät muodostu yhdestä homogeenisestä ryhmästä vaan edustavat monenlaisia yhteiskunnallisia luokkia ja ryhmiä.

Siirtolaisuus, maahan- ja maastamuutto liittyvät ulkosuomalaisuuden määrittelyyn, sillä ulkosuomalainen on usein henkilö, joka vapaaehtoisesti muuttaa maasta toiseen usein toimeentulon hankkimiseksi sieltä. Jos ulkosuomalainen palaa Suomeen, tällöin puhutaan paluumuuttajasta. Siirtolaisuuden yhteydessä tarkoitetaan pääasiassa vähintään vuoden ulkomailla asumista, johon ei liitetä ulkomailla opiskelua tai komennustyösuhteessa olemista. (Korkiasaari 1989, 2.) Itse kuitenkin liitän jälkimmäiset ulkomailla olon syyt määritelmääni, jos oleskelu ulkomailla kestää yli vuoden, mutta lukuvuoden kestävä vaihto-opiskelu ei määritelmääni sisälly. Siirtolaisuuden määrittelyissä voidaan myös erotella itse ulkomaille muuttaneiden sekä heidän jälkeläisistään koostuvien siirtolaisten ryhmät. Korkiasaari (1989, s. 2) määrittelee ulkosuomalaisien olevan ”sekä ulkomailla asuvat nykyiset ja entiset Suomen kansalaiset että heidän jälkeläisensä, jotka katsovat periytyvänsä suomalaisista”.

Tutkielmassani en kuitenkaan liitä määrittelyyn kuin ensimmäisen polven ulkosuomalaiset eli Suomessa syntyneet henkilöt, vaikka keskustelujen perusteella en voi olla tästä aivan varma.

Ulkosuomalaiset voidaan jakaa ryhmiin usein perustein. Yhtenä perusteena voidaan käyttää ulkomailla olon kestoa ja syytä. Tällöin ulkosuomalaiset jaetaan kolmeen ryhmään.

Ensimmäistä kutsutaan *vaihtuvien* ryhmäksi. He työskentelevät ulkomailla tietyssä maassa vain määräajan ja mahdollisesti siirtyvät jossain vaiheessa toiseen maahan. Tämä ryhmä poikkeaa erityisesti perinteisestä siirtolaisuudesta. Alun perin ulkomaille lähdettiin etsimään parempaa elämää ja toimeentuloa. Moni suomalainen siirtolainen oli perinteisen siirtolaisuuden aikaan vähän koulutettu, ja he lähtivät ulkomaille tekemään sitä, mikä

milloinkin mahdollisti perheen elatuksen. Nykyään ulkomaille muuttavia puolestaan suomalaisia yhdistää se, että he ovat pääasiassa korkeasti koulutettuja. Osalle heistä yhdessä maassa työskentely on vain etappi suurempaa, ulkomailta oloon tähtäävää päämäärää kohti. Ulkomailta etsitään kielitaitoa sekä kokemusta kansainvälisyydestä, joilla uskotaan olevan arvoa tähtäimenä olevalla työuralla. Vaihtuvien ryhmään voidaan myös laskea kuuluvaksi ulkomailta harjoittelua tai vaihtovuotta suorittavat opiskelijat sekä aupairit. Nuori ikä on myös heitä yhdistävä piirre. (Helander, 2005, s. 9–10.)

Toinen ulkosuomalaisten ryhmä on *pitkäaikaisten* ryhmä, johon kuuluvat esimerkiksi ulkomaalaisen kanssa avioituneet suomalaiset, jotka muuttavat puolison kotimaahan. Heistä suurin osa on naisia. Ulkomaille saatetaan jäädä asumaan pysyvästi, vaikka avioliitto purkautuisi tai puoliso menehtyisi, sillä ulkosuomalaiset ovat mahdollisesti jo ehtineet luoda ulkomaille yhteisöllisen tukiverkoston ja vakituisen työsuhteen. Pitkäaikaisten ryhmään kuuluvat myös ne ulkosuomalaiset, jotka ovat lähteneet ulkomaille työn perässä ja solmineet pitkäaikaisen työsuhteen. Heille Suomeen palaaminen ei ole vartenotettava vaihtoehto, sillä he usein epäilevät suomalaisten työnantajien suhtautumista ulkomailta hankittua työkokemusta kohtaan sekä siksi, että perhe on jo ehtinyt sopeutua hyvin ulkomaille. Joskus työstä kertynyt taloudellinen hyöty ja siitä saatu yhteiskunnallinen asema saattavat olla syynä ulkomaille asettumiseen pysyvästi. (Helander, 2005, s. 10–11.)

Kolmantena, osin edellisten kanssa päällekkäin menevänä ryhmänä pidetään *eläköityvien* ryhmää, jonka muodostavat ulkosuomalaiset, jotka eivät halua palata Suomeen viettämään eläkepäiviään. Suomi saatetaan kokea vieraaksi ulkomaille luodun kodin, ystäväverkoston, suhteiden ja harrastusten takia. Myös ulkomaille juurtuneen jälkikasvun kanssa tärkeäksi koettu yhteydenpito voi houkutella jäämään pysyvästi ulkomaille. (Helander, 2005, s. 11.)

Ulkomaille lähdön syitä on monia, ja esittelen niistä nyt yleisimmät. Teuvo Peltoniemi (1985) on tutkinut suomalaisten utopiyhteiskuntia, joiden tavoittelu on ollut siirtolaisuuden alkamisajoista lähtien osasyynä lähteä Suomesta. Sen ei kuitenkaan ole arvioitu muodostavan kuin pienen osan koko siirtolaisuudesta. Utopiyhteiskunnalla tarkoitetaan ihanneyhteiskuntaa, jota tavoitellaan pakenemalla vallalla olevaa yhteiskuntaa sekä rakentamalla parempaa maailmaa jollain uudisraivauksella luodulla paikalla. Suomesta lähdettiin, koska ei pidetty vallalla olevasta yhteiskunnallisesta tilanteesta ja sen hoitamisesta ja koska haluttiin omin voimin kehittää jotain parempaa suurperheen nimissä. Eristyneisyys kuuluu myös ihanneyhteisön piirteisiin, sillä niiden jäsenet eivät halua olla tekemisissä muun yhteiskunnan kanssa lähes lainkaan. Hankkeiden takana on usein jokin aatteellinen suuntaus

sekä onnen etsintä. Suomalaisten ihanneyhteisöjä ovat innoittaneet lähinnä sosialismi, uskonnollinen suuntaus, nationalistinen aate tai jokin ääriate. Usein taustalla oli myös useampien aatteiden yhdistelmä. Kaikkia suomalaisten utopiyhteisöjä yhdistää niiden maantieteellisesti poikkeavista sijainneista huolimatta suomalaisuuden vaaliminen ja korostaminen. (Peltoniemi, 1985, s. 12–13, 214–221.)

Utopiyhteiskuntayrityksiä perustettiin kaikkialle maailmaan, myös niihin maihin, joihin perinteinen siirtolaisuus ei ylettynyt. Pohjois-Amerikan siirtolaisuudesta utopiasiidolaisuutta on vain murto-osa. Yhteisöjä lähdettiin perustamaan myös Etelä-Amerikkaan, Aasiaan ja Afrikkaan 1700-luvun lopulta alkaen mutta erityisesti 1900-luvun alussa. Siellä utopiasiidolaiset olivat lähes ainoita siirtolaisia. Myös Neuvostoliittoon perustettiin muutamia ihanneyhteiskuntia ja niihin muutti pääasiassa amerikansuomalaisia. Utopiyhteisöjen tavoitteluun kuuluu lähes aina niiden epäonnistuminen. Näin on myös tapahtunut myös suomalaisten perustamien yhteisöjen kohdalla. Ne ovat pääasiassa toimineet pari vuotta. Jotkin yhteisöt kestivät toisia pidempään, mutta nekin kariutuivat esimerkiksi yhteisön keskinäisiin erimielisyyksiin, taloudellisiin ongelmiin tai epätasaiseen sukupuolijakautumaan. Toisaalta utopia-aatteen hälvettyä alueelle saattoi muuttaa lisää suomalaisia. (Peltoniemi, 1985, s. 12–13, 214–225.)

Työskentely ulkomailla on nykyään yksi merkittävimmistä ulkomaille lähdön ja sinne asettumisen syistä. Lähetystyöntekijät muodostavat myös yhden ulkosuomalaisten työperustaisen siirtolaisryhmän diplomaattien ja yrityksissä työskentelevien lisäksi. Heikin viettävät ulkomailla lähetystyötehtävissä yleensä vain määräajan, jonka jälkeen palaavat Suomeen. (Salakka, 2006.) Kiriakos (2011) väittää, että suomalaisilla ulkomaille muuttavilla on sekä henkilökohtaisia että ammatillisia syitä lähteä ulkomaankomennukselle. Syyt menevät osin limittäin, mutta kukaan ei hyväksy ulkomaan työkomennusta pelkästään ammatillisista syistä. Yleensä mukana on myös halu nähdä uutta, vaihtelunhalu. Ulkomaan työkomennuksella olevilla ulkosuomalaisilla on havaittu olevan myös pioneeriasenne eli he kuvaavat muuttoaan tuntemattomaan lähtemisenä ja uuden valloittamisena ja tiennäyttämisenä. Tähän sisältyy vahva romanttinen lataus. (Kiriakos, 2011, s. 116–118.) Samanlainen asenne voidaan huomata myös olleen suomalaisilla uudisraivaajasiirtolaisilla viime vuosisadan alussa (ks. Peltoniemi, 1985). Suomalaisten siirtolaisten asenne ei siis ole juurikaan muuttunut. Työkomennukselle lähtevät ulkosuomalaiset ovat yhtä ylpeitä muutostaan ulkomaille kuin uudisraivaajat muutostaan ”uuteen maailmaan”.

Opintoihin liittyvän tutkinnon suorittaminen ulkomaisessa yliopistossa tai lyhyempikestoisen vaihto-opiskelu lukio- tai yliopistoaikaan ovat myös suosittuja syitä lähteä ulkomaille. Myös jatko-opiskelu ja tutkijavaihto ulkomailla ovat lisänneet suosiotaan. Erityisesti Euroopan unioni tarkoituksenmukaisesti helpottaa jäsenmaidensa opiskelijoiden liikkuvuutta koulujen välillä ja lisää näin kansainvälistymisen mahdollisuuksia. (Helander, 2005, s. 7.)

Avioliitto ulkomaalaisen kanssa voi myös johtaa ulkomaille muuttoon. Johanna Järvinen-Tassopoulos (2005) on tutkinut kreikansuomalaisten naisten kotiutumista Kreikkaan. He tutustuivat alun perin kreikkalaiseen mieheen Kreikan matkallaan, alkoivat seurustella ja lopulta menivät naimisiin ja muuttivat Kreikkaan. Vaikka monille heistä Kreikassa olo ja siellä paikkansa löytäminen niin kreikkalaisesta yhteisöstä kuin perheen sisäisestä yhteisöstä ei olekaan sujunut helposti, Kreikka näyttäytyy pitkän siellä olo ajan jälkeen kotina, josta paluu Suomeen ei enää ole mahdollista. Ulkomaalaisen puolisoon voidaan tutustua edellä mainittujen tapausten tapaan ulkomaan lomilla. On myös ulkosuomalaisia, jotka ovat tutustuneet vierasmaalaiseen ulkomailla opiskelun tai työskentelyn aikana. Joissain tapauksissa myös ulkomaalaisen oleskelu Suomessa voi johtaa seurusteluun ja ulkomaalaisen kotimaahan muuttoon. Joillekin ulkomailla asuville suomalaisnaisille ulkomaat ovat aina olleet kiinnostavia ja sinne lähdöstä on haaveiltu ennen puolison tapaamista, mutta toisille ulkomaalaisen kanssa avioitumisen seurauksena tapahtunut muutto ei olisi ennen tullut mieleenkään. (Järvinen-Tassopoulos, 2005, s. 116–117.)

Ulkomaalaisen kanssa solmitun avioliiton seurauksena muuton lisäksi on syytä huomata myös ne suomalaiset, jotka muuttavat ulkomaille suomalaisen puolison työkomennuksen takia. Liisa Lampela-Kivistö (2005) ja Annika Oksanen (2007) ovat tutkineet ulkomaille muuttoa miehen mukana ulkomaille lähteneiden suomalaisnaisten näkökulmasta. Kyseisiä naisia Lampela-Kivistö kutsuu *puolisopestiläisiksi* ja Oksanen puolestaan *siirtonaisiksi* ja *ekspatriaattirouviksi*. Heille ulkomaille lähtö ei välttämättä ole mieluisa tai toivottu, vaan maailmalle lähdetään puolison ja perheen koossapitämisen vuoksi. Puolisopestiläisille suhde asuinmaahan ei ole sama kuin työkomennuksella olevalla puolisoilla. Tämä on kasvava ilmiö, mikä tuo uutta ulkosuomalaisuuden määrittelyyn. Erona aiempaan, nyt perheenä ulkomaille lähtevät puoliset ovat molemmat yleensä hyvin koulutettuja ja olleet Suomessa aktiivisesti mukana työelämässä. Ulkomaille lähdön seurauksena toinen puolisoista, yleensä nainen, jättäytyy pois työelämästä huolehtiakseen ulkomaan kodista, taloudesta ja lapsista. Tämä vaikuttaa naisten identiteetin kehitykseen, sillä kotiäitiys ja uusi sosiaalinen rooli eivät välttämättä Suomessa olisi heille luonnollisia valintoja. Itsensä elättämisen mahdollisuus vaihtuu ulkomailla toisista huolehtimiseen ja toisten armoilla olemiseen, mikä ei ole

ansiotyöhön tottuneelle suomalaisnaiselle helppoa, vaikka joillekin se on haluttu elämänmuutos. (Lampela-Kivistö, 2005; Oksanen, 2007.) Nykyään miesten osuus kotiin jääjistä on kuitenkin hiljalleen alkanut kasvaa naisten puolestaan siirtyessä enenevässä määrin työskentelemään ulkomailla (Helander, 2005, s. 9). Tällainen asetelma voidaan nähdä jälleen uudenlaisena ulkosuomalaisuutena, josta puolestaan kaivataan lisää tutkimusta ja erilaisia tutkimuskysymyksiä kuin naisten puolisopestiläisyyden tutkimuksessa (Oksanen, 2007, s. 181).

Viimeaikoina on alettu tutkia myös sitä, mitä perheenä muutto ulkomaille ja takaisin Suomeen merkitsee perheille sekä sitä, millaisia resursseja ja ongelmia ulkosuomalisperheet kohtaavat monissa paikoissa asumisen yhteydessä. Anu Warinowski (2011) sanoo, että ulkomaankomennukselle lähteneet perheet saavat tukea niin toisistaan kuin muilta samassa tilanteessa olevilta perheiltä.

Myös mukavuushakuinen ulkomaille muuttaminen eläkeiässä on yleistynyt. Antti Karisto (2008) nimittääkin tätä ilmiötä yleisesti *mukavuusmuuttamiseksi*. Eläkeiän saavuttaneet suomalaiset lähtevät Etelä-Euroopan lämpimiin maihin etsimään mukavia eläkepäiviä. Esimerkiksi Espanjan aurinkorannikolle on vuosien saatossa kerääntynyt suuri joukko suomalaisia eläkeläisiä viettämään talvia tai joissain tapauksissa jopa asumaan ympärivuotisesti Espanjan suomalaisyhteisön parissa. Karisto kutsuu heitä talviasukkaiksi, mutta myös nimityksiä kausisiirtolainen ja eläkeläissiirtolainen voidaan käyttää. Massamatkailu Espanjan aurinkorannikolle 1950-luvulta alkaen on Kariston mukaan tutustuttanut tämän päivän eläkeläiset alueeseen, ja se on lisännyt monien kiinnostusta palata työuran loputtua suosikkilomakohteeseen etelän lämpöön. Mukavuusmuuttamista kuvaa Kariston mukaan erityisesti kuluttaminen ja kulutustottumusten muutos elämishakuisuuden suuntaan. Espanjassa kulutusta helpottaa myös edullinen hintataso Suomeen verrattuna. Espanjaan lähdetään myös parantamaan parisuhdetta ja etsimään elämänmuutosta sekä paetaan suomalaisen yhteiskunnan ”systeemiä”. Kausiluontoinen mukavuusmuutto ulkomaille kuvastaa hyvin siirtolaisuuden muuttumista suuntaan, jossa eletään *sekä että* -muotoisesti eli siellä ja täällä nauttien molempien asuinpaikkojen parhaista puolista. (Karisto, 2008, s. 16–24, 188–216.) Kausisiirtolaisia on mielenkiintoista tarkastella juuri monipaikkaisuuden näkökulmasta.

Eläkeläisten muutto Aurinkorannikolle voidaan myös ajatella olevan eräänlaista jälkimodernia utopiyhteiskunnan etsintää, johon halutaan paeta suomalaista epätydyttävää

eläkeläiselämää. Utopiayhteiskunnan etsinnässä on kysymys sekä uuden tavoittelusta että menneen haikailusta. Tätä aurinkorannikon tapauksessa kuvaa suomalaisesta perinteisestä elämänmenosta poikkeavan tavoittelu, mutta toisaalta myös supisuomalaisen eheän yhteisöllisyyden kaipuu, jota parannetaan viettämällä aikaa toisten suomalaiseläkeläisten kanssa esimerkiksi suomalaisissa ravintoloissa syöden, suomeksi jutellen, suomalaisia lehtiä lukien ja televisiosarjoja katsellen sekä suomalaisia juhlia viettäen ja suomalaisuutta ihannoiden. Aurinkorannikon suomalaiseläkeläisten suomalaisuus voi jopa tihentyä ja korostua aurinkorannikolla olon aikana, vaikka espanjalaista elämänmenoa ihaillaan – siksihän Espanjaan tullaan. (Karisto, 2008, s. 417–419, 442–443.) Ilmiö on myös osoitus siitä, että suomalaisten utopian tavoittelu ei ole suinkaan loppunut 1900-luvun ihanneyhteisöjen epäonnistumisesta huolimatta (Peltoniemi, 1985, s. 224).

### 2.3 Ulkosuomalaisten suhteet Suomeen

Ulkosuomalaiset eivät yleensä unohda entistä kotimaataan, vaikka kokosivat olevansa ulkomailla enemmän kotonaan. Yhteisöllinen toiminta ulkomailla on ulkosuomalaisille tyypillistä ja sen avulla säilytetään ja kehitetään suomalaisuutta sekä suhdetta Suomeen. Tosin suomalaisen kulttuurin ylläpitäminen toisia ulkosuomalaisia tapaamalla ja heidän kanssaan harrastamalla on hiipunut väen ikääntymisen seurauksena – muualla kuin eläkeläisparatiiseissa. Ensimmäisen polven ulkosuomalaiset pitivät erityisesti 1900-luvun alku- ja puolivälissä hyvinkin tiiviisti yhteyttä toisiinsa erilaisten järjestöjen ja kulttuuritapahtumien muodossa. Suomalaisten kulttuurillisen toiminnan kulta-aikojen sanotaankin olevan jo monissa maissa ohi, sillä toisen ja kolmannen polven ulkosuomalaiset eivät ole niin kiinnostuneita vanhempiensa kulttuurista, että jatkaisivat yhdistystoimintaa. Myös eläkeläisten keskuudessa yhteisöllinen toiminta joutuu välillä koetukselle keskinäisten erimielisyyksien vuoksi. (Karisto, 2008, s. 374–386, 417–419; Korkiasaari, 1989, s. 150–151.) Kirkko toimii nykyään samanlaisessa tehtävässä, sillä se kerää ulkosuomalaisia yhteen juhlistamaan suomalaisia juhlapyhiä, pitää yllä suomen kielen taitoa ja kulttuuria sekä perinteitä (Lammervo, 2007, 2011, s. 192; Lampela-Kivistö, 2005, s. 118).

Ulkosuomalaisten suhteita Suomeen vaalii toiminnallaan myös ulkosuomalaisten etujärjestö Suomi-seura, joka on perustettu jo 1920-luvulla. Seuran tarkoituksena on säilyttää ja kehittää ulkosuomalaisten kulttuurisia ja yhteisöllisiä siteitä Suomeen sekä ulkosuomalaisten

keskuudessa maailmalla. Suomi-seura toimii vapaaehtoisvoimin yhdessä ulkomailla toimivien ulkosuomalaisten järjestöjen kanssa esitellen Suomen kulttuuria, ajankohtaisia yhteiskunnallisia tapahtumia ja tilanteita, ja täten se edistää maailmalle avautuvaa Suomi-kuvaa. Lisäksi se neuvoo suomalaisia ulkomaille muuton sekä paluumuuton saralla. (Seppinen, 2002.)

Suomalaisuutta ja suhteita Suomeen työstetään myös yhteydenpidolla Suomeen. Ulkomailla ollessa suomalaiset pitävät paljon yhteyttä suomalaisiin sukulaisiin ja ystäviin sähköpostitse ja puhelimitse. Yhteydenpidolla voidaan nähdä olevan identiteettiä säilyttävä ja rakentava rooli. Joillekin voi kuitenkin käydä niin, että yhteydenpito Suomeen vähenee oman asuinpaikan paikallisten ja erityisesti muiden alueen kansainvälisten tai suomalaisten perheiden kanssa muodostuvan yhteisön myötä. Myös se, että sukulaiset eivät esimerkiksi ymmärrä ulkomailla puolison mukana olevan suomalaisnaisen kotiäitiyttä voi vähentää halukkuutta olla heihin yhteydessä. Arvojen muuttuminen ja kulttuuristen rutiinien erilaisuus heikentävät sitä yhteyttä, joka ulkosuomalaisen ja suomalaisten sukulaisten välillä oli ennen ulkomaille muuttoa. Lisäksi ulkosuomalainen voi kokea vähäisen yhteydenpidon helpottavan kotiutumista ulkomaille, kun suomalaiset eivät ole muistuttamassa koko ajan Suomesta. Vähäisestä yhteydenpidosta podetaan kuitenkin huonoa omaatuntoa, sillä yhteydenpito on usein koettu olevan ulkosuomalaisen harteilla ja velvollisuus. (Lampela-Kivistö, 2005, s. 92, 105–106; Oksanen, 2007, s. 96–99.)

Uussiirtolaisuudesta puhuttaessa todetaan usein, että ulkomailla olo ei ole pysyvää, mikä puolestaan ei tarkoita, etteivätkö siirtolaiset pyrkisi asettumaan ja luomaan kotia ulkomaille. Jo lyhytaikainen työkomennus ulkomailla vaatii oman paikan löytämistä ja sopeutumista paikalliseen kulttuuriin. (Helander, 2005, s. 9.) Voidaan silti pohtia, jääkö sopeutuminen ja kulttuurinen akkulturaatio integraation tasolle erityisesti lyhyellä ulkomaalla olon ajalla. Siirtolainen ei tällöin koe kuuluvansa valtaväestöön vaikka onkin siitä kiinnostunut ja haluaa olla sen kanssa vuorovaikutuksessa säilyttäen kuitenkin oman alkuperäisen kulttuuri-identiteettinsä. (Lampela-Kivistö, 2005, s. 114.) Ulkomailla olo voi varsinkin lyhytkestoisena sekä vaihtuvana tuntua aiheuttavan irrallisuuden tunnetta ja pysymättömyyttä (Helander, 2005, s. 10).

Ulkomailla suomalaisyhteisöt voidaan käsittää eräänlaisina pieninä utopioina, joiden jäsenet eivät vielä koe asuinmaataan kotimaaksi ja pitävät yllä suomalaisuuttaan paikallisesta kulttuurista eroavilla käytännöillä. Pienen utopistisen yhteisön arkinen ja valtaväestöstä

poikkeava todellisuus ja vuorovaikutussuhteet muodostuvat yhteisen taustan ja Suomen siteiden varaan. (Järvinen-Tassopoulos, 2005, s. 184–186.) Etenkin ulkomailla toimivien suomalaisyritysten työkomennuksella olevat työntekijät perheineen viettävät paljon aikaa keskenään, jolloin kontaktit paikallisväestön kanssa saattavat jäädä vähäisiksi. (Oksanen, 2007, s. 124–126, 130). Kuitenkin jo lyhyen ulkomaan työpestin aikana luodaan jonkinasteisia suhteita paikalliseen kulttuuriin mutta eritoten ulkomailla olevaan suomalaisyhteisöön (Helander, 2005, s. 10). Toisaalta nämä suhteet ovat usein tilapäisiä vaihtuvien työntekijöiden takia. (Lampela-Kivistö, 2005, s. 90).

Jotkut ulkosuomalaiset potevat koti-ikävää Suomea kohtaan. Lampela-Kivistön (2005) tutkimuksessa monet ulkosuomalaiset pitivät Suomen kotia todellisena kotina. Ulkomailla olevaa asuntoa saatetaan jopa sisustaa ja muokata mahdollisimman paljon muistuttamaan Suomen kotia, jotta se tuntuisi enemmän kodilta. Ulkosuomalaiset sisustavat kotiaan esimerkiksi suomalaisuutta symboloivien elementein, kuten sinivalkoisin koivuverhoihin ja Marikon sekä Iittalan tuottein (Järvinen-Tassopoulos, 2005, s. 178; Lammervo, 2011, s. 197). Suomalaisuuden säilyttäminen ja sen tärkeys tunnustetaan vasta ulkomaille muuton jälkeen (Saarela, 2011, s. 67 – 68). He unelmoivat paluusta Suomeen, vaikka alun perin halusivat päästä sieltä pois. Suomeen liitetään nostalgisia tunteita ja mielikuvia, joiden avulla kotimaahan ikään kuin palataan tai liitetään itsensä osaksi sitä. Kotiin halutaan joskus konkreettisesti palata, edes Suomeen matkustamisen muodossa. Lopullinen paluu ei esimerkiksi vierasmaalaisen puolison kanssa kuitenkaan kovin usein toteudu. Pitkään ulkomailla asuneelle Suomi on toinen kotimaa, usein lapsuuden kotimaa, josta ammennetaan hyviä asioita liittäen ne nykyisestä asuinmaasta arvostamiinsa asioihin. Suomea saatetaan pitää jopa utooppisena kotimaana, johon ei kuitenkaan ole paluuta. (Järvinen-Tassopoulos, 2005, s. 178–182, 186.)

Monet ulkomaille muuttavat suomalaiset säilyttävä Suomessa jonkinlaisen paikan lomien varten. Se voi olla kesämökki tai entinen asuintalo tai asunto. Asuinpaikan säilyttämisen kautta siirtolainen luo suhdettaan niin entiseen kuin nykyiseen asuinmaahansa. Jotkut ulkosuomalaiset tätä vastoin pitävät kotinaan kaikkea muuta maailmalla paitsi Suomea, joka koetaan sisäänpäin kääntyneenä ja kosmopoliittisuuden vastakohtana. He näkevät maailmassa olevan monia mahdollisia koteja. (Lampela-Kivistö, s. 100.) Edellä mainitsemani tutkimuksen ulkosuomalaisten suhteet Suomeen ovat siis joko dynaamisia ja toisiinsa kietoutuneita tai kaksijakoisia ja erottelevia. Kotina pidetään siis joko Suomea tai muuta maailmalla olevaa paikkaa tai kolmantena vaihtoehtona ne nähdään molemmat koteina. Tätä tarkastelen myös



tutkielmassani. Keskityn tutkielmassani erityisesti Suomen lomapaikan tarkasteluun kotina. Lampela-Kivistön tutkimukseen osallistuneilla ulkosuomalaisilla oli kaikilla jokin paikka Suomessa, jonne mennä. Kukaan heistä, ei edes ne, jotka väittivät kotinsa olevan maailmalla, katkaisseet asumisssiteitään Suomeen (Lampela-Kivistö, 2005, s. 100.) Minua kiinnostaa tämän väitteen kohdalla kysymys, miksi näin on. Miksi Suomessa halutaan säilyttää jokin paikka, jonne voi tulla lomailemaan, jos sieltä on ensin haluttu lähteä pois? Mitä Suomen lomapaikka lopulta merkitsee ulkosuomalaisille?

Ulkosuomalaisuudesta puhuttaessa on syytä huomioida myös paluumuutto. Susanna Sallinen on tutkinut 1900-luvun alun suomalaisten Amerikan siirtolaisten kirjeitä Suomeen koti-ikävä näkökulmasta. Hän puhuu siirtolaisen symbolisen paluun ajatuksesta, minkä mukaan paikkaa pidetään elettyinä kokemustilana, johon kaivataan. Paluu ei siis kohdistu maantieteellisesti määriteltävään paikkaan. Suomalaisilla siirtolaisilla on tapana kaivata lapsuuden kesiä ja yhteisöllisiä tapahtumia sekä ylläpitää mielikuvaa kaikin puolin eheästä entisestä kotimaasta. Koti-ikävä kohdentuu positiivisiin muistoihin tai ainakin niistä kerrotaan esimerkiksi Suomessa asuville sukulaisille. Voi myös olla, että kertoessaan nostalgisävytteisesti koti-ikävästään ja vakuutellessaan Suomen kaipuutaan ja kiinnostustaan Suomen asioita kohtaan ulkosuomalaiset haluavat säilyttää myönteisiä suhteita suomalaisiin sukulaisiin, jotta heidän paluunsa Suomeen olisi mahdollinen ja he tuntisivat itsensä tervetulleiksi. (Sallinen, 2004, s. 93–101.)

Elli Heikkilä (2011) on tarkastellut ulkosuomalaisten halukkuutta palata Suomeen. Ulkosuomalaisten halukkuus palata riippuu esimerkiksi siitä, minkä maan ajattelee olevan kotimaa. Ne, jotka ajattelivat molempien sekä Suomen että asuinmaansa olevan kotimaita, eivät olleet kovin halukkaita palaamaan Suomeen, mutta vielä vähemmän ne, jotka eivät pitäneet Suomea enää kotimaanaan. Yli puolet Suomea kotimaanaan pitävistä haluavat palata jossain vaiheessa Suomeen. Paluun perusteluina he pitävät työtä Suomessa, perhettä ja sukulaisia ja ystäviä, lasten kasvatusta Suomalaiseen tyyliin sekä luontoa. Paluuta vastustavina tekijöinä pidetään puolestaan perhettä ja ystäviä ulkomailla, työn jatkumista ulkomailla tai sen saannin vaikeutta Suomesta, sekä Suomen säätä, jota ei kaivata. (Heikkilä, 2011, s. 24–26.)

Suomeen paluu ei aina suju ennalta odotetulla tavalla. Suomalainen yhteiskunta voi tuntua vieraalta ja oma asema suomalaisena voi tuntua horjuvan. Kulttuurishokin ja identiteettikriisin voi siis kokea myös Suomeen palattaessa, ei vain ulkomaille mentäessä. Ulkosuomalainen voi

myös kokea, että hänen monikulttuurisille taidoilleen ei ole käyttöä tai heidän monikulttuurisuudestaan muutenkaan mitään hyötyä Suomessa. (Salakka, 2006, s. 211–215.) Kansainvälisyyden kokemuksen hyödyttömyys Suomessa on ristiriidassa ulkomaille lähdön syiden kanssa – useinhan ulkomaille lähdetään hakemaan juuri kokemuksia ja taitoja, jotka parantaisivat mahdollisuuksia edetä työelämässä (Helander, 2005, s. 9–10).

Ulkosuomalaisen suhde Suomeen muuttuu hänen ulkomailla asumisen myötä. Erityisesti sellainen ulkosuomalainen, joka vuoroin asuu ulkomailla, vuoroin Suomessa, saattaa kokea kummankin maan kulttuurit omikseen, mutta samalla vieraiksi. Suomessa käydessään ulkosuomalaiset tuntevat olevansa erilaisia ja ulkopuolisia. Silloin he myös huomaavat muutokset, joita eivät uskoneet voivan tai osanneet ajatella edes tapahtuvan. Ulkosuomalainen luulee olevansa edelleen sama suomalainen kuin Suomessa asuessaan, mutta Suomessa käydessään huomaa, että näin ei olekaan. Suhde Suomeen muuttuu huomaamatta maailmalla asuessa. Suomessa käydessä huomataan, että paikkaa ei enää tunnetakaan samoin kuin ennen. (Saarela, 2011, s. 76–77.) Monessa paikassa asuvalle ulkosuomalaiselle voi olla vaikeaa löytää oma paikkansa, mutta toisaalta on helppo irrottautua hetkellisesti toisesta kulttuurista ja näin asettautua toiseen (Salakka, 2006, s. 215). Ulkosuomalaiset työkomennuksella olijat ovat myös ikään kuin mediaattoreita kahden kulttuurin välillä. Siitä on heille sekä hyötyä että haittaa. He pystyvät toimimaan molemmissa kulttuureissa ja he kokevat itsensä tärkeinä roolissaan. Heiltä kuitenkin odotetaan paljon eivätkä he aina tunne kuuluvansa kumpaankaan kulttuuriin. (Kiriakos, 2011, s. 118.)

Nykyajan ulkosuomalaisuutta voitaisiin tarkastella ulkomailla asumisen osa-aikaisuuden sisältävien käytännön ongelmien ja kysymysten näkökulmasta, esimerkiksi laillisiin oikeuksiin liittyen. Voidaan esimerkiksi pohtia, kuuluuko ulkomailla asuva eläkeläinen Suomen eläketurvan ja sairausvakuutusturvan piiriin. Lisäksi voidaan miettiä, mitkä ovat ulkomailla työskentelevän suomalaisen oikeudet Suomessa. Itse en tarkastele näitä kysymyksiä tutkielmassani, mutta on syytä todeta, että niitä on tutkittava, sillä ne ovat esimerkiksi monipaikkaisuuden käytännön mahdollistamisen perusedellytyksiä. Tässä tutkielmassa tarkastelen ulkosuomalaisten suhteita Suomeen pelkän ulkomailla asumisen tai Suomeen lopullisen palaamisen sijaan Suomessa lomailun pohjalta. Tutkimalla sitä, mitä Suomen lomapaikat ulkosuomalaisille merkitsevät monipaikkaisuuden näkökulmasta, voidaan nykyajan ulkosuomalaisuutta tarkastella uudesta ulottuvuudesta verrattuna aikaisempiin tutkimuksiin. Seuraavaksi avaan tutkielmani teoreettista viitekehystä ja selitän tarkemmin, mitä tarkoitan monipaikkaisuudella ja sen käytöllä tutkielmassani.

### 3. MONIPAIKKAISEN MONET KODIT

Monessa paikassa asumista ja monen kodin mahdollisuutta voidaan tarkastella monipaikkaisuuden käsitteen avulla. Monipaikkaisuudella tarkoitan vapaa-ehtoisen monessa paikassa asumisen, moneen paikkaan ja yhteisöön kuulumisen sekä niiden välillä liikkumisen identiteettiä ja yhteisöllisyyttä muokkaavaa kokonaisuutta (Hellström & Konttinen, 2011, s. 5). Tutkielmassani monipaikkaisuudella en tarkoita pakon vuoksi monessa paikassa asumista esimerkiksi sodan, pakolaisuuden, asunnottomuuden, huostaanoton tai vanhempien avioeron takia (Hellström & Konttinen, 2011, s. 7). Ymmärrän monipaikkaisuuden rakentuvan monesta kodista, joiden välillä liikutaan. Kodin tunteen saavuttaminen on mielestäni olennaista vapaaehtoisessa monessa paikassa asumisessa ja monipaikkaisen identiteetin rakentumisessa. Ajattelen kodin tunteen muodostuvan paikkaan ja yhteisöön kuulumisesta. Kotoisuuden perustana Järvinen-Tassopoulos (2007, s. 60) pitää yhteyttä paikkaan. Koti voidaan ajatella tiukasti rajattuna talona tai alueena. Toisaalta se voi myös olla perhe tai yhteisö, joko jossain tietyssä paikassa tai yksikkönä, joka kulkee aina mukana fyysisestä sijainnista huolimatta. Joillain voi olla kodinomaisia suhteita useampaan paikkaan yhtä aikaa, mutta toisaalta paikkoihin ja eri koteihin kiinnitytään eri tavoin joko tietoisesti tai tiedostamatta. (Huttunen, 2002, s. 336–337, 346.)

Aluksi tarkastelen paikkaan kuulumisen merkityksiä mobiilissa eli liikkuvassa maailmassa. Toiseksi pohdin mobiilissa elämisyhteiskunnassa elävän yksilön yhteisöllisyydelle antamia merkityksiä ja mahdollisuutta kuulua yhteisöön. Paikkaan ja yhteisöön kuulumisen rinnalla tarkastelen kodin ja kotien merkityksiä, jotka liitän osaksi monipaikkaisuutta. Kodin käsitteellistäminen ja kokeminen tulevat vielä selvemmin esiin, kun pohdin lomapaikan asemaa kotina. Tarkastelen teoreettista viitekehystä erityisesti siirtolaisten kannalta, jolloin voin myöhemmin pohtia teorioiden avulla tutkimukseni ulkosuomalaisiin liittyviä tuloksia.

#### 3.1 Paikkaan kuuluminen mobiilissa maailmassa

Nykyään ihmiset liikkuvat maailmassa ja asuvat joko työn tai vapaa-ajan seurauksena useissa eri paikoissa, jotka voivat sijaita maantieteellisesti hyvinkin kaukana toisistaan. Siitä, miten tämä vaikuttaa ihmisten käsityksiin paikoista, niihin kuulumiseen ja erityisesti kodin ja identiteetin rakentumiseen, ollaan eri mieltä. Monet väittävät, ja toisaalta monet kritisoivat

ajatusta, että yksilöt ovat menettämässä juurensa ja paikkaan kuulumisen tunteensa lisääntyvän muuttoliikkeen ja monissa paikoissa asumisen myötä. Ajatellaan myös, että globalisaation aiheuttama ajan ja tilan tihentyminen on tehnyt paikoista helposti saavutettavia, mutta toisaalta niin paljon toisiaan muistuttavia, että paikat menettävät erityisyytensä. (Massey, 2003; Aronsson, 2004, s. 75, 82–83.) Jotkut väittävät, että paikkaan kuulumisen mahdollisuuksien vähetessä myös yhteisöön kuulumisen vaikeutuu. Yhteisöllisten ja kulttuuristen käytäntöjen ajatellaan olevan ajallisia ja paikallisia, joita ulkopuolisen on vaikea ymmärtää. Muuttoliikkeiden seurauksena lisääntyvän yhteiskunnan monikulttuurisuuden ajatellaan helpottavan erilaisten yksilöiden ymmärtämistä, mutta samalla heikentävän perinteiden merkitystä. Kaikella tällä nähdään olevan vielä yhteys yksilön identiteettiin, joka horjuu mobiilin ja globalisoituneen maailman aiheuttaman kiinnittymättömyyden seurauksena. (Hall, 2003.) Tarkoittaako liikkuminen paikkojen välillä sitä, että ei voi kiinnittyä mihinkään paikkaan? Olisiko kuitenkin mahdollista kuulua moneen paikkaan ja moneen yhteisöön samanaikaisesti? Voisiko yksilö liikkua ja asua maailman eri kolkissa tuntematta juurettomuutta ja paikattomuutta?

Voidaan myös kysyä, miten joku voi pitää jotain paikkaa erityisenä, kun globalisoituminen, kulttuurien sekoittuminen, kansainvälinen talous ja kansainväliset muuttoliikkeet ovat muokanneet paikkoja toisiaan muistuttaviksi. Voiko paikalla globalisoitumisesta johtuvan ajan ja tilan tihentymisestä huolimatta edelleen olla fyysinen ja kulttuurinen erityislaatuisuutensa, jotka vastaavat mielikuviamme kaipuun kohteena olevaa turvallista kotia? (Massey, 2003, s. 51–55.) Jos paikalla ei olisi erityisyyttä, mikä sitten ajaa ihmiset muuttamaan toiseen, paremmaksi kokemaansa paikkaan? Miksi siirtolainen kaipaa lähtömaataan ja entistä kotipaikkaansa? Miksi ulkosuomalainen tulee lomalle Suomeen, vaikka hänellä on mahdollisuus matkustella muualla maailmassa jopa helpommin ja halvemmalla sekä tutustua samalla uusiin kohteisiin ja kulttuureihin? Mikä Suomessa on sellaista, mitä ei muualta maailmasta saa?

Paikallisuus on Maffesolin (1998, Järvinen-Tassopoulos, 2007, s. 57–58 mukaan) mukaan globalisoitumisesta ja transnationalismista huolimatta keskeinen jälkimodernia aikakautta enteilevä merkki. Paikallisuus on läsnä poliittisissa kriiseissä, luonnon ja sodan aiheuttamissa katastrofeissa sekä ihmisten puheissa kotiseudusta, kiintymyksessä paikkoihin ja paikoille annetuissa merkityksissä. Paikat eivät ole menettämässä erityisyyttään, mutta mahdollisesti saamassa paljon erilaisia merkityksiä.

Käsityksemme paikoista antavat niille merkityksiä. Siirtolainen muistelee usein kotiaan kaiholla, koska ajattelee sen olevan erilainen kuin muut paikat. Luonnolliseen ympäristöön kiinnittynyt ja sitä juurinaan pitävän yksilön voi olla vaikea irrottautua ja siirtyä muualle, sillä muualle voi olla vaikea juurtua erilaisen ympäristön vuoksi (Järvinen-Tassopoulos, 2007, 59). Stuart Hall (2003, s. 91) sanoo, että hyödynämme paikan diskurssia asemoidessamme itsemme yhteiskunnallisesti ja antaessamme elämällemme sisältöä. Paikantaessamme itsemme maailmankartalla paikannamme itsemme myös kulttuurisesti, sillä hyödynämme yhteisesti jaettuina merkitysjärjestelmiä, tapoja, joilla annamme paikoille kulttuurisia merkityksiä. Paikkaa voidaan pitää symbolisena takeena kulttuurisesta yhteenkuuluvuudesta sekä kulttuurisen identiteetin avaindiskurssina. Paikan merkitykset juontavat kansallisen identiteetin stereotyyppioista ja kulttuuri-identiteetin maisemallistamisesta. (Hall, 2003, s. 93.)

Kiintymyksen kohteena olevia paikkoja voi Tuanin (2006) mukaan olla eritasoisia. Jollekin koti on lapsuuden asuintalo, toiselle lapsuuden kotikaupunki, kolmannelle se voi olla vain yksittäinen huone. Jollekin koti voi olla koko maailma. Tuanin mukaan lapsuudenkoti on ainoa koti, vaikka aikuisiässä yksilöllä voi olla useitakin asuinpaikkoja, sillä lapsuudenasuinpaikka luo perustan identiteetin kehittymiselle. Voidaan ajatella, että kiintymyksen ja kuulumisen tunne häviää sitä mukaan mitä laajempaa paikka käsitetään. Toisaalta laajaa paikkaa kohtaan saattaa tuntea enemmän kiintymystä kuin johonkin pieneen paikkaan. Näin on esimerkiksi kotimaan suhteen. Maan sisällä voi olla helpompi muuttaa kuin maasta toiseen. (Tuan, 2006, s. 16–18.) Jotkut väittävät, että koti paikkana on menettänyt merkitystään liikkuvuuden myötä verrattuna aikaan, jolloin koko elämä vietettiin mahdollisesti yhdessä paikassa. Asuinpaikkoihin ei enää luoda samanlaisia syviin muistoihin liittyviä tunnesiteitä kuin ennen. Tuan ei kuitenkaan pidä tätä ihmisen mielenterveydelle haitallisena, sillä koti ei välttämättä ole aina turvan ja hyvän olon paikka. Kodiksi kutsutussa paikassa saatetaan jopa ylläpitää illuusiota kodin tarjoamasta onnesta. Koti voi joissain tilanteissa myös tuntua rajoittavalta henkilökohtaisen kasvun kannalta. Tämän vuoksi yksilö alkaa etsiä muitakin mahdollisia kodilta tuntuja paikkoja, vaikka ei välttämättä niissä asuakseen. Muista kodiksi kutsumistaan paikoista yksilö saa uusia omaa identiteettiä täydentäviä asioita. Siksi näiden kaikkien paikkojen halutaan pysyvän muuttumattomina. (Tuan, 2006, s. 27–28.)

Ajattelen, että liikkuvuudesta ja muuttoliikkeistä huolimatta kodin merkitys ei ole kadonnut eikä paikkaan kiinnittyminen ole silti mahdotonta. Kotona ja poissa eivät sulje pois välttämättä toisiaan tai ole toistensa vastakohtia (Huttunen, 2002, s. 246; McIntyre ym.,

2006). Hall (2003, s. 122) ehdottaa paikan, kulttuurin ja identiteetin yhdistäväksi tekijäksi *diasporaa*, jolla hän tarkoittaa, että yksilö pystyy samanaikaisesti hyödyntämään monia erilaisia merkitysjärjestelmiä, sijoittamaan itsensä moneen niin kuvitteelliseen kuin todelliseen paikkaan yhden sijaan. Yksilön identiteetillä on siis Hallin mukaan monia koteja ja monia tapoja olla kotona. Väite tuntuu sopivan ajatukseen monipaikkaisuudesta, sillä diasporaan liittyvissä kulttuurikäsitteissä yksilön yhteyksiä kulttuureihin, yhteisöihin ja paikkoihin pidetään kehämäisinä ja avoimina, jolloin etäisyys identiteettimme alkuperäisistä kodista ei tarkoita loitonemista kulttuuristamme. Monessa paikassa asumista pitääkin ajatella kehämäisenä liikkumisena ja toisaalta paikkauskollisuutena, mikä ei tarkoita toisen paikan hylkäämistä (Williams ym., 2004, s. 111). Doréen Masseyn mukaan paikan luonne perustuu sen suhteisiin muuhun maailmaan, ja toisaalta paikassa tapahtuva vuorovaikutus muokkaa paikan identiteettiä. Eri puolilta maailmaa tulevat ihmiset voivat antaa erilaisia merkityksiä paikalle. (Massey, 2003, s. 66–69.) Muuttoliikkeet muuttavat paikalle annettuja kulttuurisia merkityksiä (Hall, 2003, s. 85). Massey (2003, s. 63) jopa ehdottaa, että paikkaa ei enää ajateltaisi identiteetin lähteenä. Itse kuitenkin ajattelen, että paikka voi olla identiteetin perustana, mutta että se ei ole ainoa identiteettiä muovaava asia. Mielestäni identiteetin voi liittää kuulumiseen useisiin paikkoihin. Duval (2004, s. 96) ehdottaa, että puhuisimme yksilöiden suhteesta moniin paikkoihin käsitteillä *multilocal* tai *local-local*. Vahvat, paikkaan liittyvät tunnesiteet ja henkilökohtaiset paikkasuhteet edistävät monipaikkaisuutta, eivätkä rajoita paikkoihin luotuja suhteita (Hellström & Konttinen, 2011, s. 20).

Siirtolaisten kannalta asunnon pitäminen lähtömaassa auttaa säilyttämään yhteydet sukulaisiin ja ystäviin sekä mahdollistaa palaamisen lähtömaahan (Williams ym., 2004, s. 111).

Siirtolaiselle lähtömaan kodin paikantaminen voi mahdollistaa myös identiteetin rakentamisen ja antaa kontekstin toiminnalle (Huttunen, 2002, s. 346). Ihmisellä on tarve löytää kiintopisteitä, jotka vahvistavat identiteettiä (Hellström & Konttinen, 2011, s. 20).

Epävarmuutta ja paikattomuutta aiheuttavat globalisaatio ja mobiili maailma saavat ihmiset kaipaamaan turvallista paikkaa, johon kiinnittyä ja johon on mahdollista palata (Massey, 2003). Huttunen (2002, s. 328) sanoo, että ”koti on kiintopiste tai paikka, josta ollaan suhteessa maailmaan.” Joillekin koti on fyysinen paikka, toisille taas ihmissuhteet luovat kodin. Usein kodin eri ulottuvuuksista kuitenkin joudutaan neuvottelemaan. Koti voi myös muuttua ja saada eri merkityksiä elämänvaiheesta riippuen. Koti nyt ei välttämättä ole sama, kuin koti ennen tai kuviteltu koti tulevaisuudessa. Edelliseen kotiin saatetaan kaivata tai nykyiselle toivoa tulevaisuutta tai muutosta. (Huttunen, 2002, s. 328–329.) Siirtolaiset saattavat kokea kotinsa olevan monessa paikassa, niin asuinmaassa kuin lähtömaassa.

Suhdetta molempiin paikkoihin ja koteihin rakennetaan ja pidetään yllä sosiaalisten suhteiden myötä. Ylipaikallisuudelle on tärkeää, että suhde molempiin koteihin säilyy. (Siim, 2006, s. 102–103.)

Ajallisuus ja muutos liittyvät paikkaan kuulumisen paradoksaalisuuteen. Kaipuuta herättävät muistot paikasta eivät välttämättä vastaakaan paluun aikaista todellisuutta. Romanttinen käsitys paikasta on paikan jättäneille ominaista. (Massey, 2003, s. 70.) Utta elämää ulkomailta hakemaan lähtenyt voi kokea nostalgisia tunteita lähtömaataan kohtaa ja pohtia paluuta sinne. Tiettyä paikkaa kaipaava saattaa matkustaa sinne lievittääkseen kaipuuta, mutta kyseisessä paikassa ollessaan huomaakin kaipaavansa muualle – ehkä jopa takaisin paikkaan, jossa kaipuu muualle oli herännyt. (Järvinen-Tassopoulos, 2007, s. 54–55.)

Voisiko monipaikkaisuuden ehtona olla tavallisesta länsimaisesta kiinnittyneistä paikkakäsityksistä eroava näkemys paikkaan kuulumisesta? Voisiko se vastata Massey'n (2003, s. 56) ehdottamaa nykyajan liikkuvan elämäntavan nomadien käsitystä paikasta, jossa paikkaa ei ajatella rajattuna tilana ja yhtenä kotina, mikä puolestaan ei velvoita kiinnittymiseen yhteen paikkaan vaan mahdollistaa liikkuvuuden? Käsittääkö monipaikkainen paikkaan kuulumisensa tiettyä rajattua paikkaa laajempaan tilaan kuulumisena? Massey puhuu toimintatilasta, jolla hän tarkoittaa yksilön sosiaalisista suhteista, toiminnan ja paikkojen verkostoista muodostuvaa tilaa, jossa yksilö operoi. Nämä toimintatilat ovat Massey'n mukaan laajentuneet ja niihin liittyvät suhteet monimutkaistuneet. (Massey, 2003, s. 60–62.) Mielestäni edellä mainittu kuvaa siirtolaisten tilannetta sikäli, että heidän muutettua ulkomaille myös heidän elinpiirinsä on laajentunut ja sosiaaliset suhteensa monimutkaistuneet – erityisesti silloin, jos siirtolainen tähtää monipaikkaiseen asumiseen sekä monen kodin ja yhteisön ylläpitämiseen.

Tutkimuksessani yhdistyvät paikkojen välillä liikkuminen ja paikkoihin kiintyminen, mitä kuvastaa loma-asukkaiden halu olla liikkeessä kuitenkin uhraamatta kiintymystään paikkaan (Aronsson, 2004). Vapaa-ehtoinen moniin paikkoihin kiinnittyminen ja liikkuminen eri paikkojen välillä eivät kuitenkaan ole mahdollista kaikille, ainakaan globaalissa mittakaavassa (Gustafson, 2004, s. 31). Liikkuvuus, siirtolaisuus ja matkailu tekevät kodin, isännän/emännän, vieraanvaraisuuden ja vieraan määrittelyt vaikeiksi. Kaikilla ei ole yhtäläisiä mahdollisuuksia matkustaa ja elää liikkuvan elämäntavan mukaan. Samalla kaikilla ei myöskään ole yhtäläisiä mahdollisuuksia asettua kotiin ja tuntea olevansa kotona. (Germann Molz & Gibson, 2007.)

### 3.2 Mobiilin maailman yksilön kuulumisesta yhteisöön

Monien kotien ja identiteetin liittäminen fyysisiin paikkoihin on siis yksi monipaikkaisuuden muoto. Koti voi myös olla mentaalinen tila, joka voi seurata mukana, vaikka fyysinen paikka muuttuisikin. Sosiaaliset suhteet ja yhteisöllisyys liittyvät mahdollisuuksiin tuntea olevansa kotona (Huttunen, 2002, s. 340). Paikan sosiaalista kontekstia ei voida ohittaa paikkaan kuulumisen ja kodin tunteen rakentamisen yhteydessä. Monet kodit ovat Duvalin (2004, s. 88) sanoja lainaten erityisiä siksi, että ne kuvastavat erityistä sosiaalista kanssakäymistä ja sosiaalisia merkityksiä, mikä ilmenee yksilön halussa liikkua pitkistä etäisyyksistä huolimatta niiden välillä ja asua niissä kaikissa vuorotellen. Tutkielmassani tarkastelen, tuleeko ulkосуomalainen Suomeen lomalle paikan vai yhteisön takia vai kenties niiden molempien vuoksi. Seuraavaksi pohdin yhteisöllisyyden merkitystä yksilölle, joka elää paitsi mobiilissa maailmassa myös sellaisessa elämysyhteiskunnassa, jossa yksilö tekee elämäänsä ja arkeensa liittyviä valintoja elämyksellisyyden nimissä.

Järvinen-Tassopoulos näkee kodin sosiaalisten verkostojen keskuksena, jossa tunnetaan sosiaalisuutta ja nautitaan yhdessä olost. Sieltä myös lähdetään ja sen turvaan myös palataan. Hänen mukaansa koti on sosiaalisten suhteiden tilallinen metafora, jonka avulla voimme kokea olevamme osa sosiaalista todellisuutta. Kodin metafora liittyy nykyään myös ydinperhettä monipuolisempiin sosiaalisiin suhteisiin. (Järvinen-Tassopoulos, 2007, s. 59–60.) Fyysistä paikkaa tärkeämpi onkin tunne kotoisuudesta, jota esimerkiksi yhteisöllisyys luo. Kodin voi siis kokea kollektiivisesti. Yhteisön on kuitenkin hyväksyttävä yksilö yhteisöön kuuluvaksi eikä yksilö itse voi päättää kuuluvansa johonkin yhteisöön. Samanlainen elämäntapa ja arvot liittävät yksilön yhteisöön. Koti on paikka, jossa elämäntapamme ja olemuksemme ovat hyväksytyjä. (Tervonen, 2006, s. 75–76.)

Maffesolia mukaillen Järvinen-Tassopoulos väittää, että modernien yksilöllisyyttä ja yksilön ihannointia korostavien arvojen mureneminen jälkimodernilla aikakaudella on johtanut uudenlaisen yhteisöllisyyden arvostamiseen. Jälkimodernit yksilöt liikkuvat yhteisöjen välillä erilaisten roolien turvin. Samankaltaisuutta ja hengenheimolaisuutta hakevista yksilöistä rakentuvissa yhteisöissä yhteisöllisyys perustuu tunteisiin. Yhteisö liittää yksilöt toisiinsa luoden samalla luottamusta ympäröivään maailmaan ja rohkeutta sen kohtaamiseen. Siirtolaiset ovat Järvinen-Tassopoulosen mukaan hyvä esimerkki tällaisesta tunnepitoisesta samankaltaisuutta hakevasta yhteisöllisyydestä. Monikulttuurisissa perheissä perhesiteet yhteisöllistyvät, sillä monikulttuurisia perhesiteitä luodessaankin yksilöt edustavat



alkuperäistä, ehkä erilaisia arvoja kannattavaa yhteisöön ja ovat siihen yhteydessä. (Järvinen-Tassopoulos, 2007, s. 60–61.)

Yhteisöön kuulumisen tunne voi muuttua ajan kuluessa. Massey'n ajatuksia myötäillen voidaan sanoa, että paikat ovat sosiaalisten toimintatilojen ja sosiaalisten suhteiden kohtaamispaikkoja. Sosiaaliset suhteet tekevät paikoista erityisiä. Paikoissa tapahtuva sosiaalinen vuorovaikutus ja ihmisten tulo paikkoihin muuttaa sekä paikan että yhteisön luonnetta. (Massey, 2003, s. 63–65.) Fyysisen poissaolon jälkeen yhteisöön palaaminen saattaa muuttaa niin yksilön kuin yhteisön suhtautumista yhteisöllisyyden mahdollisuuksista. (Salakka, 2006).

Kodin tunnetta vahvistavan yhteisöllisyyden rakentamisen tekee haasteelliseksi myös ulkopuolisen 'muukalaisen' tulo yhteisöön (Huttunen, 2002; Järvinen-Tassopoulos, 2007). Kulttuurisen eron tekeminen kasvattaa yhteisöllisyyden tunnetta ja 'me'-henkeä sekä pitää yllä etäisyyttä muihin (Hall, 2003, s. 86). Lampela-Kivistön (2005) mukaan siirtolaisen suhde lähtömaan yhteisöön menettää merkityksensä, kun hän paikkaa muuttamisen aiheuttaman yhteisöllisyyden puutteen luomalla suhteita paikallisiin ja erityisesti muihin kansainvälisiin ihmisiin. Sukulaiset ja ystävät lähtömaassa eivät tunnu ymmärtävän siirtolaisen muuttuneita elämäntapoja, mikä saattaa entisestään lisätä ulkopuolisuuden tunnetta. Toisaalta Goulbourne ym. (2010) sanoo, että joillekin siirtolaisille suhteet lähtömaan yhteisön kanssa pysyvät yhtä tiiviinä kuin ne ennen ulkomaille lähtöä olivat. Yhteiset merkitysjärjestelmät voivat säilyä pitkistä etäisyyksistä huolimatta, mikä ilmenee esimerkiksi siirtolaisten ja heidän lähtömaansa yhteisöjen välisissä suhteissa. Lähtömaassa vieraillessa keskusteluja voidaan jatkaa lähes siitä, mihin ne lähtöhetkellä jäivät. Asuminen aiemmin kotiyhteisönä pitämänsä yhteisön ulkopuolella ei välttämättä automaattisesti tarkoita yhteisöllisyyden heikkenemistä. (Goulbourne ym., 2010; Hall, 2003, s. 91.)

Siirtolaisten kulttuurinen identiteetti muovautuu kuitenkin usein monikulttuuriseksi ja saa vaikutteita niin lähtömaan kuin asuinmaan kulttuurista. Monikulttuuriset arvot voivat olla erilaisia kuin lähtömaan yhteisön arvot, jolloin eri yksilöiden voi olla vaikea ymmärtää toisiaan ja toistensa tapoja. (Salakka, 2006.) Muuttuneet elämäntavat ja kulutustottumukset voivat heijastua myös tavoiteltuihin elämyksiin ja odotuksiin, joita lähtömaassa vierailulle asetetaan. Lähtömaasta, sen kulttuurista ja yhteisöstä ei välttämättä ajatella samoin kuin ennen maasta muuttamista. Erityisesti tämä on otettava huomioon, jos ja kun siirtolaiset tuovat

lomilleen mukanaan toisesta kulttuurista tulevan puolisonsa sekä monen kulttuurin ympäröivänä kasvavan lapsena (Goulbourne ym., 2010).

Onnellisuus ja hyvinvoinnin etsintä kuuluvat elämishakuisen yksilön monipaikkaisuutta edistäviin tekijöihin (Hellström & Konttinen, 2011, s. 20). Yritykset rakentaa utopiyhteiskuntia kuvastavat onnellisuuden ja miellyttävien elämysten etsimistä. Eräänlaista utopiyhteiskunnan etsintää on myös ulkomaille muuttaminen paremman elämän toivossa, mutta myös esimerkiksi kesämökille matkustaminen. (Järvinen-Tassopoulos, 2007, s. 55.) Elämishakuinen, onnellisuutta, seikkailuja ja nautinnollisia kokemuksia janoava yksilö voi kokea yhteisön jarruttavana tekijänä eikä sen vuoksi ole välttämättä kiinnostunut yhteisöllisestä kehityksestä. Toisaalta tunne yhteisöön kuulumisesta tarjoaa vakaan, ehkä jopa myyttisen jalustan maailmanvalloitukseen. Oman kulttuuri-identiteetin säilyttäminen monikulttuurisessa maailmassa on siirtolaiselle tärkeää, vaikka hän maailmalla tutustuisikin muihin elämäntapoihin ja jopa omisi niitä itselleen. (Järvinen-Tassopoulos, 2007, s. 56.)

Toiseuden tunne ja muukalaisuus voivat estää yhteisöllisyyden kehittymisen (Huttunen, 2002, s. 330; Järvinen-Tassopoulos, 2007). Toisaalta jälkimoderni monien yhteisöjen välillä sukkuloiva ja erilaisia yhteisöllisiä rooleja omaava yksilö voi löytää samanlaisuutta niistäkin yhteisöistä, joihin hän ei halua loppuelämäkseen samastua. Identifioituminen voi olla hetkellistä, yhteisöstä toiseen siirtymistä. (Järvinen-Tassopoulos, 2007, s. 61–63.)

Monipaikkaiselle kyky samastua useaan yhteisöön kuitenkin samastumatta liikaa saattaa olla ehto useamman kodin luomiselle. Monipaikkaisen identiteetti voi olla siis hyvin ristiriitainen. Yhtäältä hän kuuluu tänne, toisaalta tuonne. Uudenlainen yhteisöllisyys ja verkostoituminen mahdollistavat monipaikkaisuutta (Hellström & Konttinen, 2011, s. 27). Joka tapauksessa monipaikkaisen asuinpaikan vaihtamiseen kiteytyvä elämäntyö sisältää irtiottoja, pakenemista sekä haasteita ja irrallisuutta. Esimerkiksi jaksottainen ulkomailla asuminen voi tuntua mukavalta muutokselta ja irtiotolta elämästä, jossa arki ja vapaa-aika ovat sitoutuneet tiiviisti paikallisyhteisöön ja sukulaisuussuhteisiin liittyviin velvoitteisiin. Toisaalta, erityisesti lyhytaikainen eläminen ulkomailla voi aiheuttaa yksinäisyyttä ja kuulumattomuutta. Ihmissuhdeverkostojen säilyttäminen ja luominen käyvät työstä. (Oksanen, 2007.)

### 3.3 Lomapaikka kakkoskotina

Globalisaatioon liittyvä ajan ja tilan tihentyminen on osaltaan lisännyt matkustamista ja monessa paikassa asumista. Ulkomailla osan vuodesta asuminen on viimeaikoina yleistynyt. Tätä ilmiötä voidaan kutsua kausisiirtolaisuudeksi. Esimerkiksi monet britit ostavat loma-asuntoja Etelä-Ranskasta ja suomalaiset Espanjasta. (Karisto, 2008; Williams ym., 2004.) Matkustusvälineiden kehittymisen ja niiden käytön halpenemisen lisäksi informaatioteknologian kehittymisen luomien mahdollisuuksien merkitys paikkojen saavutettavuudessa on helpottanut oman arkisen asuinympäristön ulkopuolella asumista. Asiaa on auttanut myös asuntojen ulkomaisen omistuksen salliminen sekä periferioiden infrastruktuurin kehittäminen. Ne ovat lisäksi mahdollistaneet asumisen kahdessa maantieteellisesti jopa hyvinkin kaukana toisistaan sijaitsevassa paikassa. (Williams ym., 2004, s. 98–99.) Kausisiirtolaisuuteen liittyen voidaan pohtia, kumpi on koti – talvipaikka vai kesäpaikka. Entä kummassa vietetään arkea ja kummassa lomaa (Karisto, 2008, s. 217–240)? Duvalia (2004, s. 90) ja Aronssonia (2004, s. 80) mukaillen voidaan kysyä, kuuluuko Suomeen ja entiseen asuinpaikkaansa matkustava ja siellä lomaileva ulkosuomalainen matkailijoihin, *second home tourist*, vai onko kyse monipaikkaisesta asumisesta. Onko ulkosuomalainen kotona vai lomalla Suomen lomapaikassa? Tavoitteleeko ulkosuomalainen Suomen lomapaikastaan turisticisia vai kotoisuuteen liittyviä elämyksiä (Aronsson, 2004, s. 80)?

Vuorotteleva loma-asunnossa ja arjen kodissa oleskelu on hyvä esimerkki liikkuvuuden ja paikkaan kiinnittymisen yhdistämisestä, jossa yhteen paikkaan kiinnittyminen ei estä sitä toisen paikan osalta (Aronsson, 2004, s. 76). Vapaa-ajan asunto, lomapaikka tai lomakoti kuvastaa liikkuvuutta, mutta myös pysyvyyttä ja pysähtymistä (McIntyre ym., 2006). Mökkiä voidaan pitää kotina siinä mielessä, että osa viettää mökillä suuren osan vuodesta. Kakkoskoti voi olla myös arjen kotia pysyvämpi, sillä kaupungissa asuntoa saatetaan vaihtaa useastikin tai jopa kaupunkia vaihtaa, mutta loma-asunto pysyy usein samana tai ainakin suvun sisällä, jolloin asunnolla voi vierailta vuodesta toiseen. (Juntto & Vilkkö, 2005, s. 136.) Matkailijat, jotka asuvat omissa mökeissään, ovat melko paikoillaan lomapaikassa, mutta heillä on toisaalta laaja Maseyn (2003) kuvaama toimintatila. Lomapaikan kausiasukasta ei pidetä paikallisena mutta ei myöskään matkailijana (Aronsson, 2004, s. 86.)

Toinen asunto voi merkitä omistajalleen muutakin kuin pakopaikkaa arjesta. Sitä voidaan pitää investointina tulevaisuutta varten, mahdollisuutena asettua asumaan sinne vakituisesti esimerkiksi eläkeiässä. Toisaalta toinen asunto voi olla merkityksellinen omistajalleen

liikkuvan elämäntyylin ja kulutuksen kannalta. Joillekin kahden asunnon omistaminen tarjoaa mahdollisuuden perheen pitämiseen koossa ja kuulumisen useaan yhteisöön. Siirtolaisuuden ja kansainvälisen kaksoisasumisen suhde on monimutkainen, sillä siihen liittyy niin taloudellisia, sosiaalisia, laillisia kuin käytännöllisiäkin haasteita. (Williams ym., 2004, s. 103, 105.) Lisäksi vapaa-ajan asumiseen tutkimuksissa usein oletetaan vapaa-ajan asunnolla oleskelun lisäävän onnellisuutta ja yhteenkuuluvuutta suvun kesken. En halua kuitenkaan asettaa tällaista olettamusta tutkielmani perustaksi. Voi nimittäin olla, että yhdelle elämishakuiselle yksilölle lomapaikassa oleminen ei välttämättä merkitse samaa kuin toiselle, ehkä erilaisia elämyksiä tavoittelevalle yksilölle. Lisäksi perheen sisäiset suhteet voivat olla ristiriitaisia, mikä saattaa estää kotiin liitetyn onnellisuuden ja hyvinvoinnin tavoittamisen (Massey, 2003, s. 69–70).

Lomapaikka mielletään usein liittyvän arjesta ja työstä erottuvaan vapaa-aikaan, rauhoittumiseen ja rentoutumiseen (Tuulentie, 2010). Kesämökille ei haluta tuoda töitä, vaan paikka on varattu vapaa-ajalle (Juntto & Vilkkonen 2005, s. 137). Lomapaikalla nähdään siis olevan hyvinvointia lisäävä vaikutus. Väitän kuitenkin, että erityisesti pitkän viipymän lomilla arki ja arjen askareet ovat läsnä (ks. myös Karisto, 2008, s. 217–240). Loma-asunnon omistamiseen liittyy myös paljon velvoitteita, joita kaikki eivät välttämättä halua. Loma-asuntoa ei ehkä haluta ostaa, vaan paikassa halutaan vain vierailla turistikodissa, joka ei sisällä velvoitteita ja huolehtimisen tunnetta. (Williams ym., 2004, s. 111.) Jonkun muun halutaan huolehtivan kodista lomailijan puolesta. Koti ei välttämättä ole rauhan tyyssija, etenkin naiselle. Kotia ajatellaan usein rauhan ja hiljaisuuden tyyssijana, mikä on romanttinen käsitys kodista. (Massey, 2003, s. 69–70.) Kuitenkin lomapaikassa ja vapaa-ajan kodissa halutaan rentoutua ja levätä. Voiko lomapaikkaa edes muuttaa kodiksi sen syvimmissä merkityksessä? Halutaanko sen edes muuttuvan sellaiseksi? Voidaan myös pohtia, onko termi *second home* enää sopiva (Williams ym., 2004, s. 112).

Mitä merkitystä loma-asunnolla on monipaikkaisen paikkaan kuulumiselle ja kodin tunteen saavuttamiselle? Matkailijan pysyvämpi asettuminen ja palaaminen tiettyyn paikkaan riippuvat Järvinen-Tassopouloksen (2007, s. 55) mukaan kulttuurisesta kokemisesta ja elämyksistä, jotka muuttavat yksilön turistikodista suhteiden paikkaan enemmänkin paikkaan kuulumisen tunteeksi. Aronsson (2004, s. 86) väittää, että kausiasukkaat tavoittelevat lomaltaan ja lomapaikastaan itsensä täydentämistä elämysten ja paikkaan kiinnittymisen muodossa. Joillekin lomapaikka on se oikea koti (Duval, 2004, s. 89; Tuulentie, 2010). Paluu tuttuun lomapaikkaan tuo vaihtelua arkeen, mutta ei liikaa outoutta (Aronsson, 2004, s. 76).

Taina Rajannin (s. 331–332) mukaan ihminen on asumalla. Asuminen tekee eron ”tässä” ja ”ei-tässä” välille. Asuminen on ihmisten maailmassa olemisen tapa ja sitä voidaan pitää kaiken edellytyksenä. Kotia ei tämän ajattelutavan mukaan voida perustaa hetkessä vaan ajan kanssa. Kotia ei voida myöskään luoda yksin eristyksissä muista. Toisaalta voidaan myös kysyä Veijolan (2006) tavoin, onko ulkosuomalaisen edes mahdollista saavuttaa paikkaan ja yhteisöön kuulumisen tunnetta vieraillessaan entisellä kotiseudullaan. Kodin tunnetta voi mielestäni olla vaikea saavuttaa, jos yksilö ei koe kuuluvansa paikkaan ja olevansa sosiaalisesti hyväksytty paikkaan (Huttunen, 2002, s. 340). Lomapaikan mieltäminen kodiksi on myös riippuvainen paikkaan ja yhteisöön kuulumisen mahdollisuuksista. Järvinen-Tassopoulos (2007, s. 55) sanoo, että yhteisöllisyydellä on merkitystä sille, miten turistinen tila voi muuttua kotiutumisen mahdollistavaksi paikaksi. Paikan fyysisen tilan tai maiseman tuoman onnellisuuden lisäksi yhteisöllisellä vieraanvaraisuudella on merkitystä kodin tunteen tavoittamisessa. Lisäksi yhteisöllisesti jaetussa paikassa elämyksellisesti eletty ja koettu oma tila mahdollistaa kotiutumisen paikkaan (Huttunen, 2002, s. 341).

Tutkielmani siis käsittelee monipaikkaisuuden – toisin sanoen monikotisuuden – mahdollisuutta paikkaan ja yhteisöön kuulumisen näkökulmasta. Koska olen kiinnostunut ulkosuomalaisten Suomen lomien merkityksistä ulkosuomalaisille, kysyn: Millaisia merkityksiä lomapaikkoihin liittyy? Lisäksi kysyn, miten Suomen lomat rakentavat yhteisöön ja paikkaan kuulumista ja täten kodin tunnetta. On huomioitava myös se, että ulkosuomalaisilla on yhteyksiä asuinmaan yhteisöihin ja kulttuureihin, jotka saattavat erota hyvinkin paljon suomalaisesta. Kun ulkomailla asuva suomalainen tulee Suomeen, hän on samanaikaisesti vuorovaikutuksessa niin entisen asuinmaansa yhteisön, suvun, perheen ja ystävien kuin nykyisessä asuinmaassa rakentuneiden uusien yhteisöjen, kuten perheen, puolison ja lasten kanssa. Heille Suomen lomapaikka ei välttämättä merkitse samaa kuin ulkosuomalaiselle. Heidät on myös otettava huomioon lomasuunnitelmia tehtäessä. Vaikka ulkosuomalainen tulisi paikkaan yksin, hänen on todennäköisesti kuitenkin kohdattava suomalainen yhteisö, ehkä se entinen kotiyhteisö, jolle lomapaikka on edelleen arkinen paikka. Lisäksi on otettava huomioon, että ulkosuomalainen tulee lomalle (entiselle) muistojen ja perinteiden värittämälle kotiseudulleen, mikä saattaa vaikuttaa paikalle annettuihin merkityksiin ja odotuksiin. Näistä syistä haluan tutkimuksellani pohtia, millainen paikka ja sosiaalinen tila tarjoaisivat ulkosuomalaiselle ja hänen monikulttuuriselle perheelleen mahdollisuuden toistuvasti viipyä lomapaikassa pitkään ja tuntea olevansa kotona.

## 4. INTERNETKESKUSTELUJEN SISÄLLÖNANALYYSI

Pohdin seuraavassa internetkeskustelujen käyttöä aineistona, sen tarjoamia mahdollisuuksia, siihen liittyviä ongelmia sekä eettisiä kysymyksiä. Esittelen myös analyysimenetelmänä käyttämäni sisällönanalyysia ja sen mahdollisuuksia ja rajoitteita oman tutkimusasetelmani kannalta. Kuvaan myös analyysin kulun vaihe vaiheelta. Lopuksi pohdin tutkimusasetelmaan ja tutkimuksen tekoon liittyviä eettisiä sekä tutkimuksen arvioitavuuteen liittyviä asioita.

### 4.1 Ulkosuomalaisten internetkeskustelut aineistona

Tutkimukseni aineistona käytän ulkosuomalaisten internetkeskusteluita, joissa puhutaan Suomen lomista, Suomeen matkustamisen syistä ja tarpeista sekä Suomessa majoittumisesta. Aineiston olen koonnut useiden eri internetsivujen keskustelupalstoilta, joiden aihepiirinä on erityisesti ulkosuomalaisuus. Keskustelut on käyty vuosina 2003–2011. Käytin keskustelujen etsimiseen hakusanoja, jotka liittyvät ulkosuomalaisten lomailuun. Valitsin keskustelut kahdelta ensimmäiseltä hakusanoilla saaduilta tulossivuilta. Ensimmäisenä tutustuin keskusteluihin niiden otsikon sekä niiden sisällön perusteella. Valitsemani keskustelut liittyvät Suomen lomiin, Suomeen matkustamiseen, Suomessa yöpymiseen tai Suomen lomapaikkaan. Löydettyäni kriteerini täyttäviä keskusteluita siirsin ne tekstinkäsittelyohjelmaan ja siistin tekstin helposti luettavaan muotoon. Ennen analyysiprosessin aloittamista aineistoa oli yhteensä 79 sivua.

Keskustelijoiden taustat ovat erilaisia. Kaikista keskusteluista ei näe keskustelijan sukupuolta, mutta osassa kirjoittaja esittää selkeästi olevansa esimerkiksi ulkosuomalainen perheenäiti, jolla on lapsia ulkomaalaisen miehen kanssa. Jotkut asuvat ulkomailla ulkomaalaisen puolison kanssa, osa on mennyt ulkomaille suomalaisen puolisonsa työkomennukselle. Kaikista keskusteluista ei ilmoiteta ulkomailla olon syytä tai kestoa eikä maata. Jotkut haluavat keskustella hyvin anonyyminä, toiset taas kuvailevat itseään varsin tarkasti. Osa keskusteluista on vain muutaman viestin pituisia. Toiset keskustelut jatkuvat parinkymmenen viestin verran. Jotkut vastaukset ovat lyhyitä, kun taas joissain vastaukset ovat pitempiä ja pohdinnallisempia.

Aineistoa kerätessä pohdin, onko sitä riittävästi. Klaus Mäkelä (1990, s. 52–53) sanoo laadullisen tutkimuksen aineiston laatuun liittyvän *riittävyiden* määrittävän tutkimusongelman, aineiston muodon sekä analyysimenetelmän perusteella. Koska en tarkastele kielellisiä ilmauksia sanatarkasti, vaan analysoin tekstin sisältöä, koen aineistoni sopivan kokoiseksi sen hallittavuuden kannalta. Hain internetistä keskusteluja uusilla hakusanoilla niin kauan, kun tuloksena ei tullut enää uusia keskusteluja ja kun samat keskustelut alkoivat toistua haun tuloksena eli kun aineisto kyllääntyy.

Toinen aineiston laatuun liittyvä tekijä on *edustavuus*. Tutkijan on Mäkelän mukaan mietittävä, mitä puhetta haluaa tutkia ja millaisella aineistolla se on saavutettavissa: millaista puhetta esimerkiksi internetkeskusteluista koostuvalla aineistolla on mahdollista tutkia? Puhuvatko keskustelijat aitona itsenään? (Mäkelä, 1990, s. 49.) Internetkeskustelujen analysointi eroaa esimerkiksi haastatteluaineiston analysoinnista siten, että internetissä keskustelijat saattavat olla anonyymiteetin vuoksi avoimempia ja ilmaista mielipiteensä herkemmin ja todenmukaisemmin kuin kasvokkain tapahtuvassa vuorovaikutuksessa. Toisaalta en voi tarkkaan tietää kuka puhuu ja puhuuko hän todellisena itsenään tai kärjistäkö hän sanomaansa keskustelun johdattelemiseksi. (Kozinets, 2010, s. 70, 131–132.)

Arja Kuulan (2006, s. 198–199) mukaan tutkimuseettisistä syistä internetaineiston käyttö pitää kyetä perustelevaan muuten kuin sen käytön helppoudella ja keräämisen nopeudella. Valitsin internetkeskustelut aineistokseni, koska halusin tavoittaa ulkosuomalaisten omia kokemuksia ja mielipiteitä Suomen lomiin liittyen nimenomaan arkikielisesti käsiteltynä. Olisin voinut kerätä ja tuottaa aineistoni itse esimerkiksi ulkosuomalaisia haastatteleamalla tai pyytämällä heitä kirjoituspyynnöllä kirjoittamaan Suomen lomista. Tällöin minun roolini tutkijana ja aineiston tuottajana olisi ollut vuorovaikutuksellisempaa ja mahdollisesti ohjailevampaa. Koska en ole osallistunut aineistokseni valikoituihin keskusteluihin, en myöskään ole voinut vaikuttaa keskusteluihin aiheisiin tai niiden sisältöihin. Ulkosuomalaiset ovat itse aloittaneet keskustelut heitä itseään kiinnostavista tai mietityttävistä aiheista. Keskustelijat ovat itse valinneet käyttämänsä käsitteet, jolloin en ole tutkijana voinut liittää keskusteluihin omia, ehkä teoreettisempia käsitteitäni. En ole ollut vuorovaikutuksessa keskusteluihin osallistujien kanssa toisin kuin jos olisin haastatellut ulkosuomalaisia. En kuvaile tutkimustani myöskään *netnografiseksi* tutkimukseksi, jossa olisin tutkijana osallistunut keskusteluihin, esittänyt kysymyksiä internetyhteisön sisällä tai kertonut yhteisölle tekeväni havaintoja heidän kommunikoinnistaan (vrt. Kozinets, 2010).  
Tutkimuseettisistä syistä minun on silti tiedostettava oma asemani ja kiinnostukseni aineistoa

kerätessäni ja analyyseni tehdessäni, jotta omat ajatukseni eivät ohjailisi tutkielman tuloksia. Tällainen tutkijan refleksiivisyys on esimerkiksi Alasuutarin (2007, s. 45–47) mukaan suotavaa. En ole voinut itse tuottamani haastatteluaineiston käytön tavoin tutustua aineistoon esimerkiksi sitä litteroimalla. Nyt olen tutustunut siihen lukemalla sitä useaan otteeseen. Koen kuitenkin olevani ikään kuin etäämmällä aineistostani, kuin jos olisin esimerkiksi keskustellut ulkosuomalaisten kanssa aiheesta. En näe tätä esteenä ulkosuomalaisten merkityksenantojen tavoittamiselle ja ymmärtämiselle.

Olen tietoinen omasta vaikutuksestani aineiston valinnassa. Olenhan itse valinnut aineistot tietyin perustein ja hylännyt osan. En myöskään voi tavoittaa koko totuutta ulkosuomalaisten Suomen lomiin liittyvistä kokemuksista ja lomien merkityksistä. Toisaalta koko ilmiön ymmärtämisen ei mielestäni tarvitse olla tutkimukseni perimmäinen tarkoitus, vaan haluan tässä tutkimuksessa keskittyä siihen, mitä ulkosuomalaiset itse pohtiva julkisessa keskustelufoorumissa. Minun täytyy olla kuitenkin tietoinen aineistoni rajallisuudesta tutkimustuloksia pohdittaessa. En voi yleistää tuloksia kaikkiin ulkosuomalaisiin, mutta suunnan tutkimus ainakin aiheeseen antaa. Haluan tutkimuksellani avata ulkosuomalaisten lomailua Suomessa ja siihen liittyvää monipaikkaisuutta ilmiönä, mikä voi johtaa uusien tutkimuskohteiden löytämiseen ja aiheeseen liittyvän tutkimuksen jatkamiseen ja kehittämiseen.

Tutkimuseettisistä syistä minun on myös tiedostettava tutkimusasetelman mahdolliset vaikutukset tutkimustuloksiin. Mietin, mitä jää analysoimatta ja tutkimatta tällä aineistolla. Alasuutarin mukaan (2007, s. 36) jonkin tapahtuman tietoinen reflektointi keskustelun avulla itse asiassa muodostaa kohteensa, jota ei aiemmin ehkä olla tultu ajatelleeksi. Keskustelutilanne tuottaa ilmiötä, josta keskustelijat puhuvat ja jota he arvioivat. Keskustelutilanne myös ikään kuin luo sitä kokemusta, josta tutkija on kiinnostunut. Kun asioita arvioidaan, niitä ei välttämättä arvioida niiden alkuperäisessä diskurssissa. (Mäkelä, 1990, s. 50–51). Aineistossani yhden keskustelijan kommentti on saattanut vaikuttaa seuraavaan keskustelijan kommentointiin ja niin edelleen. Keskusteluissa on saattanut tapahtua yhdenlainen lumipalloefekti, jolloin jokin aiheeseen liittyvä seikka on jäänyt vähälle huomiolle tai ei ole saanut keskustelussa lainkaan osaa. Toisessa tilanteessa keskusteluun osallistunut ulkosuomalainen saattaisi kommentoida aihetta toisin tai korostaa jonkin toisen asian merkitystä. Aineistoni on siis kontekstisidonnaista.

Internetkeskustelujen käyttöön aineistona liittyy myös paljon muita eettisiä kysymyksiä. Internetaineistojen käyttö on lisääntynyt muun muassa siksi, että ne ovat helposti saatavilla.



Niiden ajatellaan myös olevan niin julkisia, että niitä voidaan käyttää kysymättä tutkittavilta lupaa. Heillä on kuitenkin samanlaisia yksityisyyden suojaan liittyviä oikeuksia kuin esimerkiksi haastatteluaineistoon osallistuvilla, ja tästä tutkijan olisi pidettävä kiinni. Internetin voidaan ajatella olevan sekoitus julkista sekä yksityistä ja on asiasisällöltään moninaista, joten internetaineiston käyttöön liittyen ei voida antaa yhtä kaikkiin tutkimuksiin sovellettavaa eettistä normistoa. (Järvinen-Tassopoulos, 2011, s. 204–205, 215; Kuula, 2006, s. 192–195.) Itse pohdin esimerkiksi, voinko käyttää keskusteluja pyytämättä keskustelijoilta lupaa sellaisen tutkimuksen aineistona, jonka tulokset mahdollisesti päätyvät julkaistaviksi. Päädyin siihen tulokseen, että voin käyttää keskusteluja tietyin ehdoin. Olen halunnut tuoda Järvinen-Tassopouloksen (2011, s. 219) tavoin keskustelijoiden ääneen kuuluviin kuitenkin pyrkimällä varmistamaan, ettei heitä voi tunnistaa tutkimusraportista.

Keskusteluviestit on alun perin kirjoitettu julkiseen, kaikille vapaasti esillä olevaan foorumiin. Keskusteluihin osallistujat kirjoittavat sivuille omasta tahdostaan ja nimimerkillä, jonka tunnistettavuus on kirjoittajan omalla vastuulla. En kysynyt keskustelujen kirjoittajilta tai sivujen ylläpitäjiltä lupaa keskustelujen käyttöön tutkimuksessa. Ensinnäkin olisi ollut epätodennäköistä saada vastaus kaikilta keskusteluun osallistuneilta, sillä osa keskusteluista on käyty ja lopetettu vuosia sitten. Toisekseen, sivujen ylläpitäjä ei mielestäni voi antaa keskustelijoiden puolesta lupaa keskustelujen käytölle. Tutkijan ensiarvoisena tehtävänä eettisyyden nimissä on täten varmistaa, että tutkittaville ei koidu mitään haittaa (Järvinen-Tassopoulos, 2011, s. 207), ja tämän vuoksi pyrin estämään monin keinoin kirjoittajien tunnistettavuuden. Aineistoon viitatessani käytän nimimerkin sijaan koodeja, sillä nimimerkit eivät välttämättä takaa tunnistamattomuutta. Jätän myös kertomatta, miltä sivulta olen kyseisen keskustelun löytänyt. En myöskään kuvaile keskusteluja ja niiden kulkua tarkemmin tai liitä tutkimusraporttiin pitkiä otteita keskusteluista. Tällöin tunnistettavuus on vaikeampaa ja keskustelijoiden anonymiteetti parantuu. (vrt. Kuula, 2006 s. 185, 198.)

Internetin keskustelupalstojen aiheet ja palstojen käyttäjien että tutkijoiden suhtautuminen internetin käyttöön vaihtelevat. Myös keskustelijoiden avoimuus omien tietojen julkaisemisen ja tunnistettavuuden suhteen vaihtelevat sivustojen välillä. Ei siis ole mahdollista antaa yhtä universaalia ohjetta keskustelupalstojen tutkimuskäyttöön. Tämän vuoksi tutkijan on päätettävä, missä määrin keskustelijoiden anonymiteettiä on suojeltava. (Kuula, 2006 s. 184–186, 193.) Aiheet, joista ulkosuomalaiset keskustelevat eivät ole myöskään yhtä arkoja kuin esimerkiksi kuolemasta, hyväksikäytöstä, sairauksista tai peliriippuvuudesta puhuminen, jolloin keskusteluihin viittaaminen aiheuttaisi riskin keskustelijoiden tunnistettavuudelle ja

tästä seuraavaa mahdollista haittaa. (ks. esim. Järvinen-Tassopoulos, 2011; Kozinets, 2010, s. 70–71, 137–138, 152–154.)

## 4.2 Teoriaohjaava sisällönanalyysi analyysimenetelmänä

Internetkeskusteluista muodostuvan aineiston analysoin laadullisen sisällönanalyysin avulla, jolloin sain jäsennellyn kuvan tutkittavasta ilmiöstä. Perusanalyysimenetelmänä sisällönanalyysi soveltuu Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven (2009) mukaan erityisesti tutkimuksiin, joissa ollaan kiinnostuneita ihmisten todellisuudelle antamista merkityksistä sekä niin sanotun maailmansuhteen ymmärtämisestä. Sisällönanalyysi on kuin väljä teoreettinen kehikko, jonka avulla voidaan loogista päättelykykyä ja tulkintaa hyväksi käyttäen kuvata aineiston antamaa kuvaa tutkittavasta ilmiöstä sanallisesti ja selkeästi. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 91, 104, 108.) En ole kiinnostunut niinkään siitä, miten Suomen lomista keskustellaan tai miten merkityksiä tuotetaan keskusteluissa, vaan, mitä lomista sanotaan ja millaisia merkityksiä lomille ja erityisesti lomapaikoille annetaan. Tämän vuoksi valitsin analyysimenetelmäksi sisällönanalyysin, enkä esimerkiksi diskurssianalyysia tai narratiivista analyysia.

Laadullisen tutkimuksen yksi osa-alue on vertailujen tekeminen joko yhtäläisyyksien tai erilaisuuksien etsimisen muodossa (Mäkelä, 1990, s. 44–45). Etsin aineistosta yhtäläisyyksiä esimerkiksi saman teeman sisältävien lauseiden tai ajatuskokonaisuuksien muodossa. Toisaalta etsin keskusteluista erilaisuuksia, toisin sanoen olen myös kiinnostunut eroista, joita keskusteluaiheissa esiintyy. Tarkastelen esimerkiksi, millaisia erilaisia merkityksiä ulkosuomalaiset antavat keskusteluissa paikkaan ja yhteisöön kuulumiselle. Voidaan myös ajatella, että ulkosuomalaisten Suomen lomapaikkojen merkityksiä tutkittaessa tehdään vertailuasetelmia muiden lomapaikkojen, muiden yhteisöjen ja muiden Suomessa olon tilanteiden kanssa. On myös syytä tarkastella, mistä ei puhuta, jos jostain puhuminen teorian valossa olisi ollut odotettavissa.

Sisällönanalyysissa voidaan myös kvantitatiivisesti kuvata tekstin sisältöä, mutta sitä kutsutaan sisällönerittelyksi. Usein varsinkin englanninkielisissä menetelmäoppaissa niistä puhutaan synonyymeina. Sisällönerittelyllä ei kuitenkaan voida tarkastella piilosisältöä, vaan sillä saadaan pintapuolista tietoa. Erittelyn jälkeen käytetty sisällönanalyysia voitaisiin myös kutsua kontekstianalyysiksi, jossa otetaan huomioon erittelyssä saatujen tulosten merkitys

koko tutkimuksen kannalta. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 105–107.) Myös Krippendorfin (1980, Rose, 2001, s. 60 mukaan) sisällönanalyysin määritelmään kuuluu sisällön määrällinen esittäminen, mutta sen lisäksi symbolisten merkitysten tavoittaminen tekstin kulttuuriseen kontekstiin liittyen. Itse tarkastelen, mistä puhutaan paljon ja mistä vähän, mutta en tee tuloksista määrällisiä esityksiä tai kuvioita, joita esimerkiksi yhdysvaltalaisessa sisällönanalyysin perinteessä käytetään korostamaan tulosten oikeutta (Rose, 2001, s. 60, 68–71). En koe sen tuovan lisäarvoa tuloksilleni, koska aineistoni on suhteellisen pieni.

Valitsin tutkimukseni lähtökohdaksi erityisesti teoriaohjaavan sisällönanalyysin, jossa teoria ja aikaisempi tieto aiheesta toimivat apuvälineinä analyysin etenemisessä. Analyysissa teoreettiset käsitteet otetaan valmiista teoriasta eli siitä, mitä tutkittavasta ilmiöstä jo entuudestaan tiedetään. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissa aineiston ei ajatella olevan vain testaamassa teoriaa, vaan teoria paremminkin avaa uusia ajatusuria empiirisen ilmiön tutkimiseen (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 96–97, 117.)

Aineiston analyysiprosessi on monivaiheinen ja sen etenemisen seuraamisen helpottamiseksi haluan avata prosessin tarkemmin. Sisällönanalyysin vaiheiden avaaminen muille lisää myös analyysin luotettavuutta. (Rose, 2001, s. 59.) Aluksi järjestelin keskustelut niiden sisällön yhtäläisyyksien mukaan ja säilytin aineiston aluksi keskustelukokonaisuuksina, jotta yksittäiset viestit eivät joutuneet erilleen kontekstistaan. Seuraavaksi lähdin tarkastelemaan aineistoa aineistolähtöisesti kysymällä, mistä ulkosuomalaiset puhuvat Suomen lomapaikkoihin liittyen. Analyysiyksikköinä käytin ajatuskokonaisuuksia tai lauseita, joita voi olla yhden viestin sisällä useampia riippuen viestin sisällöstä. Tein jokaisesta analyysiyksikkönä toimivasta ajatuskokonaisuudesta pelkistyksen, joiden avulla saatoin tarkastella laajaa aineistoa suppeammassa muodossa (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 109). Aineistosta etsin ulkosuomalaisten puheen muodostamia teemoja, joista osa voi olla määrällisesti hallitsevammassa osassa kuin toiset teemat. Ajatuskokonaisuuksista ja lauseista löytämäni yhtäläisyydet, yhtenevät ja toistuvat aiheet muodostivat alateemoja. Rajasin aineistosta pois ne viestit, jotka on kirjoittanut selvästi muu kuin ulkosuomalainen sekä ne viestit, jotka eivät selkeästi liity Suomen lomiin tai Suomeen. Tämä vaihe on kriittinen, sillä tutkija saattaa huolimattomasti hävittää aineistosta kontekstin kannalta tärkeitä kohtia, joilla olisi voinut olla merkitystä tutkimuksen tuloksiin (Rose, 2001, s. 65).

Seuraavaksi luin aineiston läpi monipaikkaisuuden liittyvien paikan, yhteisön ja kodin teorioiden ja teemojen mukaan eli liitin teorian aineistoon, jota ensin tarkastelin

aineistolähtöisesti. Teemoittelun avulla tutkin ensin, mistä asioista ulkosuomalaiset puhuvat Suomi-lomiin liittyen, minkä jälkeen teoreettisen viitekehyksen avulla tarkastelin, mistä he puhuvat kunkin teeman sisällä. Toisessa vaiheessa tarkastelin siis ulkosuomalaisten antamia merkityksiä. Tarkemmin sanottuna kysyin aineistolta, miksi ulkosuomalaiset haluavat tai eivät halua lomailla Suomessa, mitä he haluavat ja eivät halua tehdä lomallaan, millaisista yhteisöön ja paikkaan liittyvistä asioista he puhuvat positiivisesti ja mistä negatiivisesti, millaisia asioita he puhuvat lomapaikassa asumiseen liittyen sekä mihin paikkaan he viittaavat puhuessaan kodista. Teoriaohjaavan analyysin yhteydessä puhutaan abduktiivisesta päättelystä, jossa vuorottelevat valmis teoria ja aineistolähtöisyys. Empiirisen aineiston liittäminen teoreettisiin käsitteisiin on tärkeä ja haastavin osa teoriaohjaavaa analyysiä, jottei tutkija liitä aineistoon jotain sellaista, mitä siellä ei todellisuudessa ole. Aineistolle on merkityksiä tutkittaessa maltettava olla uskollinen. (Moilanen & Räihä, 2010, 56; Rose, 2001, s. 65; Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 97.)

Lisäksi tarkastelin, mistä muusta ulkosuomalaiset puhuvat Suomen lomiin liittyen, enkä karsinut muita teemoja heti pois, sillä paikoin ulkosuomalaiset keskustelivat paljon teorian ulkopuolella olevista teemoista, kuten varallisuuden vaikutuksesta lomapaikan hankintaan. Teorian ulkopuolelle jäävästä aineistosta on mahdollista luoda uusi teema, jos se vaikuttaa olennaiselta ja sen jättäminen pois vääristäisi tuloksia (Tuomi & Sarajärvi, s. 2009, 119). Fenomenologis-hermeneuttisessa tutkimuksessa ei saa jättää mitään olennaista analyysin ulkopuolelle (Laine, 2010, s. 41). Tämän vuoksi käytän teoriaohjaavaa analyysiä, enkä teorialähtöistä, joka tarkoittaisi, että hylkäisin kaiken teorian ulkopuolelle jäävän aineiston. Teoriaohjaava sisällönanalyysi mahdollistaa aineiston kanssa keskustelun paremmin kuin teorialähtöinen.

Pelkkä teemoittelu ei kuitenkaan ole vielä sisällönanalyysiä, vaan kuvailua, minkä lisäksi tarvitaan myös systemaattista analyysiä ja tulkintaa. Tekstin piilosisällön tavoittaminen liittyy tulkintaan, sillä merkitysrakenteiden tulkinnassa riittävä tulos ei ole kertoa, mitä informantit sanovat. (Moilanen & Räihä, 2010, s. 57; Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 103.) Merkitysten tutkimisen yhteydessä eri teemojen merkityssisältöjä tarkastellaan yhdessä. Eri teemojen merkityssisällöt syntyvät osittain itsenäisesti ja osittain suhteessa toisiinsa, minkä vuoksi teemoja täytyy tarkastella kokonaisuuden hahmottamiseksi yhdessä. (Laine, 2010, s. 43; Moilanen & Räihä, 2010, s. 56.)

Hermeneuttinen merkitysten tutkiminen on henkilökohtaisten merkityksenantojen tarkastelua, sillä yksilöt antavat asioille merkityksiä heidän omien kokemustensa myötä (Laine, 2010; Moilanen & Räihä, 2010, s. 47). En siis voi yleistää analyysini tuloksia koskemaan kaikkia ulkosuomalaisia, vaan tulokset ovat kontekstisidonnaisia eli koskevat vain niitä keskustelijoita, joiden sanomaa olen tulkinnut. En myöskään väitä tutkimustulosten suoraan edes koskevan kaikkia analysoimiani keskustelijoita. Voin kuitenkin tehdä jonkinasteisia yleistyksiä siinä suhteessa, että jotkin merkityksenannot ovat kulttuuri- ja instituutiosidonnaisia, eivätkä yksinomaan subjektiivisia (Moilanen & Räihä, 2010, s. 47–49, 65). Kokemukset ja merkityksenannot ovat myös yhteisöllisiä, jolloin yksilön tutkimus paljastaa jotain myös yleistä (Laine, 2010, s. 30). Aineiston analyysin tuloksena olen esimerkiksi päätenyt esittämään joidenkin merkityksenantojen olevan suomalaisuuteen liittyviä. Tähän pohjautuu tutkimukseni fenomenologis-hermeneuttinen luonne. Lisäksi analyysitulosten keskusteluttaminen muiden tutkimusten tulosten ja teoreettisen viitekehyksen kanssa mahdollistaa yleistämisen (Moilanen & Räihä, 2010, s. 66–67). Tulkitsenkin analyysin tuloksia suhteessa muihin ulkosuomalaisiin tai siirtolaisiin liittyvien tutkimuksien sekä second home -tutkimuksien tuloksiin.

Seuraavissa tuloslukuissa mukana on otteita keskustelupalstoilta. Olen merkinnyt jokaisen otteen perään koodin, joka kuvaa otteen paikkaa aineistossa. Esimerkiksi (K7V6) tarkoittaa seitsemättä keskustelua ja sen kuudetta vastausta. Niissä tapauksissa, joissa tiedän kirjoittajan sukupuolen, olen merkinnyt koodin jälkeen lisäksi kirjaimen N tai M.

## 5. SUOMI ULKOSUOMALAISTEN LOMAPAIKKANA

*Kun on päästy pois, miksi mennä takaisin. Kun nyt kerrankin olen täällä “pelipaikoilla”, eli sijoittuneena Euroopan sydämeen, josta voin hyvin helposti matkustaa vaikka minne, niin minähän olen kohtalaisen pötkö, jos lähdän täältä lomalle S u o m e e n? (K2V1.)*

Ulkosuomalaisen kirjoittama keskusteluketjun kommentti avaa mielestäni hyvin pohdinnan Suomen merkityksestä ulkosuomalaisten lomapaikkana. Mitä Suomessa on, jota ei ulkomailta voisi saada? Mikä tekee Suomesta lomapaikkana erityisen ja miksi ulkosuomalainen tulee lomalle juuri Suomeen, kun valittavana olisi monia houkuttelevia kohteita ympäri maailmaa ja kun etenkin liikkuvuuden lisääntyä yksilöillä väitetään olevan suurempi vapaus valita? Mitä Suomesta etsitään, jos sieltä kerran on joskus haluttu päästä pois? Mitä ulkosuomalaiset tarkoittavat lomapaikallaan? Entä millaisia merkityksiä muut lomalle osallistujat antavat lomapaikalle?

### 5.1 Lomapaikka suomalaisuuden korostamisen paikkana

Yksilöille ei ole täysin yhdentekevää, minne halutaan lähteä tai minne halutaan muuttaa (ks. esim. Kiriakos, 2011, s. 110). Paikoilla on täten erityisyytensä. Jos ulkosuomalaisten lomailua Suomessa halutaan tarkastella monipaikkaisuuden näkökulmasta, on kysyttävä, mikä tekee Suomesta paikkana erityisen ja mikä merkitys tällä on ulkosuomalaisen haluun oleilla Suomessa.

Usealle analysoimieni keskustelujen ulkosuomalaiselle lomailu Suomessa on tärkeää ja jokavuotinen odotuksen kohde. He tulevat useimmiten Suomeen kesälomalla mutta myös juhlapyhien aikaan: *Yleensä olen ollut juhannuksen tienoilla parisen viikkoa Suomessa mutta tänä kesänä sain sieltä päin vieraita, joten lomat lusittiin sitten sillä tavoin. Jouluksi olisi taas tarkoitus mennä. (K1V4.)* Kuitenkin joka kesä koko perhe vietetään Keski-Suomessa useempia viikkoja, jos ois oma mökki niin käytäis varmasti useemmin, Jouluna ja pääsiäisenä varmastikin. (K8V2.)

Suomessa lomaillessaan ulkosuomalaiset marjastavat, uivat, veneilevät, grillaavat, rentoutuvat mökillä, saunovat, käyvät huvipuistoissa ja katsomassa kulttuurinähtävyyksiä, nauttivat ruuhkattomuudesta, puhtaasta suomalaisesta luonnosta ja perinneruoista yhdessä sukulaisten ja ystävien kanssa: *Mökille veneileen, uimaan ja heikkarannoille löhoileen ja metsään retkeilemään. Ja tietenkin mansikoita ja jäätelöä kuuluu uskomattomat määrät. Ei siihen lomaan muuta tarvis tai ehkä vähän marjatusta, mutta täytyy tehdä pikavisiitti etelä-Suomeen ystäviä/sukulaisia tapaamaan ja se Muumimaa ja joku huvipuisto, Listsi?* (K3V4.)

*Mekin olemme suuntaamassa Suomeen 3 viikoksi heinakuun lopulla eli heti lasten koulun loputtua. Paakaupunkiseudulla lomailemme ja suunnitelmissa on ystävien ja sukulaisten luona kylailya. Jos vain saat sallivat niin uimaan taityy varmasti paasta lahes joka paiva. Vakiohjelmaan kuuluu myös kesateatteri (tana vuonna taitaa olla Pekka Topohanta). Seurasaarella ja Suomenlinnassa on myös usein kivaa kesaohjelmaa lapsille. Lapset haluavat kovasti Puuhaamaahan ja Lintsille. Meista nuo huvipuistot ovat parempia Suomessa kuin (asuinmaa). Lintsilla suosittuihinkin laitteisiin paasee yleensa 5-10 minuutin jonotuksella, kun taas taalla jonot ovat helposti lahella tuntia.* (K3V5.)

Ulkosuomalaiset kuvaavat siis melko perinteisinä ja suomalaisina pidettyjä loma-aktiiviteetteja. Suomalaiset erikoisuudet, kuten *joulupukki olisi myös listalla, vaikkakin kesävaatteissaan* (K3V2). Yhdelle keskustelijalle myös junamatka perheen kanssa kuuluu Suomen lomaan, sillä *täällä missä asumme ei ole junia ollenkaan ja sehän lasta kiinnostaa!* (K3V2). Suomi lomapaikkana näyttäytyy aktiiviteetteja kuvaileville ulkosuomalaisille kaikin puolin positiivisena lomapaikkana.

Ehkä nämä ulkosuomalaiset haluavat kehittää lomapaikkaan liittämillään suomalaisilla perinteisillä kesäloma-aktiiviteeteilla lastensa ja miksei myös omaa suomalaisuuttaan. Suomessa lomaillessaan edellisten keskustelusitaattien ulkosuomalaiset tekevät tiettyjä asioita joka kesä. Hall (2003, s. 90) pitää yhteisöön ja paikkaan liitettyjä tapoja kulttuurisen identiteetin perustana ja paikkaa kulttuurin avaindiskurssina. Saadessaan olla saman kulttuurin jakavien ihmisten parissa ja tehdä omaksi mieltämänsä kulttuurin asioita yksilö tuntee olonsa kotoisaksi (Hall, 2003, s. 94).

Ulkosuomalaisten Suomen lomien aktiiviteettikuvauksissa korostuu myös lasten vapaus leikkiä ulkona ja nauttia suomalaisista maisemista ja puhtaasta luonnosta: *Parasta antia*

*lapsilleni Suomessa on se, että voivat leikkiä isovanhempien pihalla, omalla hiekkalaatikolla ja juosta nurmikolla... (täälläpäin on yleensä nurmikkojen talleaminen kielletty).* (K3V1.)

Samalla linjalla jatkaa seuraava: *pihalla leikkiminen ja telmiminen on varmasti se ykkösjuttu, saa nauttia pitkistä päivistä ja lapset leikkiä isolla pihalla.* (K3V2). Suomalaisen maiseman ihailua kuvataan myös oman toiminnan kautta: *itse nautin grillailusta takapihalla, hyttystenkin uhalla, ja sisävesiristeily olisi mukava juttu miehen kanssa kahdestaan* (K3V2).

Mökkikulttuurin arvostaminen osoittautui yhdeksi ulkosuomalaisten keskustelijoita puhuttavaksi teemaksi: *Olemme vaan molemmat kasvaneet kiinni mökki ideaan ja elo ilman mökkikesää tuntuisi oudolta* (K8V7). Keskustelijoita yhdisti kaipuu suomalaista mökkielämää kohtaan: *Itsekin haaveilen omasta mökistä Suomessa* (K8V11). Suomi lomapaikkana on erityinen juuri sen tarjoaman mökkikulttuurin takia. Vastaavaa ei asuinmaasta löydy, joten Suomeen liitettäviä elämyksiä on etsittävä juuri Suomesta. Suomalaisuuteen kuuluu omistaa kesämökki tai muu kakkosasunto (Juntto & Vilkkö, 2005, s. 134–135). Mökkikulttuuri liitetään puhtaaseen luontoon, metsiin ja vesistöihin, sillä ne koetaan paremmiksi kuin asuinmaassa: *Taalla (asuinmaa) juuri kellaan ei ole loma-asuntoa. Joillakin on kakkosasunto mutta harvoin missään pystymetsässä -- ennemminkin jossain historiallisessa kylässä tms.* (K8V1.) ja *(asuinmaassa) on kyllä jonkin verran mökkejä (sellaisia "kesäkaupunkeja" - sommarstadeja on paljon, lautahökkeleitä vierä vieressä yleensä ilman viemäreitä, vessoja jne..Kaukana rannasta), mutta varsinkaan järvenrantamökkiä olisi tosi vaikea saada. Kun ei täällä vesistöä ole niin kuin Suomessa.* (K8V2.) Mökillä kaupunkilaislapsia halutaan opettaa arvostamaan luontoa ja perinteisiä tapoja elää: *Mutta toivottavasti lapsi oppii arvostamaan luontoa ja oppii ettei aina vesi tule hanasta ja kuinka puilla lämmitetään kamiina, täällä (kaupunki ulkomailla) kun ei aina opi luonnosta* (K8V7). Suomalaisen mökkikulttuuriperinteen toivotaan säilyvän lasten kautta, joten heitä totutetaan siihen Suomessa lomaillessa.

Kansallisen identiteetin stereotyyppiointi ja kulttuurisen identiteetin maisemallistaminen ovat Hallin (2003, s. 93) mukaan tyyppillistä kulttuurin sitomista paikkaan. Mitä on olla suomalainen ilman ajatuksia järvimaisemasta, mökistä ja metsästä? Ulkosuomalaisten mökkikulttuurin arvostaminen on myös osa laajempaa suomalaisten perhekeskeistä mökkikulttuuria, johon liitetään paluu menneeseen, kaupunkilaiskulttuurista erilliseen ja yksinkertaisempaan aikaan (ks. esim. Heiska, 2010; Juntto & Vilkkö, 2005, s. 137–139; Veijola, 2006, s. 87). Siirtolaisten puhe lähtömaasta on yhtäältä henkilökohtaista, omakohtaisesti ruumiillisesti elettyä ja muistettua, toisaalta julkista poliittiseen, kansalliseen



narratiiviin sidottua. Tapa, jolla lähtömaasta puhutaan ja siihen suhtaudutaan, luo myös perustan suhteelle uuteen asuinmaahan. (Huttunen, 2002, s. 334–335.)

Siirtolainen saattaa identifioida itsensä kulttuurisesti lähtömaansa kansallisiin maisemiin, jota kuvastavat lähtömaassa perinteisinä pidetyt luonnonmaisemat. Suomi fyysisenä lomapaikkana korostuu erityisesti seuraavassa kuvauksessa, jossa Suomi toimii lomapaikan ympäristönä, mutta yhteisö ei ole perinteisen suomalainen: *Meille on tullut perinteeksi olla viisi päivää (nimi) urheiluopistossa (paikassa) perheleirillä. Sieltä löytyy muitakin ulkosuomalaisia perheitä. Todella upea ohjelma, hyvä ruoka, ja kaikenikäisillä on hauskaa. Mieheni ei puhu suomea, mutta se ei ole koskaan mitenkään haitannut.* (K3V6.)

Fyysisenä paikkana Suomi on siis erityinen kyseiselle (K3V6) ulkosuomalaiselle, mutta loman yhteisön ei tarvitse olla suomalainen vaan mielellään kansainvälinen. Syynä voi olla se, että ulkosuomalaiset ovat jo ulkomailla tottuneet viettämään aikaa toisten ulkosuomalaisperheiden ja kansainvälisen yhteisön parissa (ks. esim. Lampela-Kivistö, 2005; Oksanen, 2007). Samasta maasta tulleiden siirtolaisten muodostamat yhteisöt uudessa asuinmaassa voivat nimittäin muodostua kotoutumisen kannalta vähintään yhtä merkittäviksi kuin entisen asuinmaan yhteisöt, jolloin entisen asuinmaan yhteisö voi alkaa tuntua vieraalta. (Goulbourne ym., 2010, s. 178). Paikat muodostuvat lukuisista tilassa toteutuvista sosiaalisista suhteista, jotka yhdistävät paikat muihin paikkoihin. Ulkosuomalaisten lomaileminen Suomen lomapaikoissa liittyy osaltaan paikat myös kansainväliseen paikkojen ja sosiaalisten suhteiden ja toimintatilojen verkostoon, jolloin lomapaikat eivät ole vain perisuomalaisia paikkoja. (Ks. myös Massey, 2008, s. 15.) Ajattelemmekulttuureja paikallisina ja liitämme ne mielessämme johonkin maisemaan. Kuitenkin, etenkin globalisoitumisen seurauksena paikkaa ja täten myös kulttuuria pitäisi ajatella monimuotoisena sosiaalisten suhteiden kietoutumana ja yhtymänä. (Hall, 2003, s. 99–100.)

Ulkosuomalaisten lomapaikalle antamissa merkityksissä ulkosuomalaisten kokemus muualta limittyy suomalaiseen maisemaan ja kulttuuriin liitettäviin kokemuksiin. Suomi ei ole enää ulkosuomalaisen jokapäiväinen ympäristö. Suomalaiset siirtolaiset elävät nostalgisessa suhteessa Suomeen muistojen kautta. Asiat, joita erityisesti kaivataan Suomesta, eivät ole mahdollisia nykyisessä asuinmaassa. (Ks. myös Saarela, 2011, s. 71–72.) Paikan jättäneillä voi olla jopa romanttinen käsitys paikasta (Massey, 2003, s. 70). Mökillä asioita halutaan tehdä, kuten aina ennenkin oli tapana, muistoja ja perinteitä kunnioittaen. Kesämökkiä voidaan pitää aikapoimuna, ”jossa eletään nopean muutoksen keskellä omaa itsenäistä

aikapaikallisuutta ja säilytetään paikkaperustaista identiteettiä.” (Juntto & Vilkkonen, 2005, s. 139.) Kakkoskodin ajatellaan usein merkitsevän pysähtymistä (McIntyre ym., 2006). Paikka on ihmisen keino voittaa tunne lakkaamattoman ajan virtaamisesta. Paikka voi tuntua hidastavan ajan kulkua, pysäyttää tai jopa kääntää sen. (Tuan, 2006, s. 26–27.)

Ulkosuomalaiset voivat olla osaltaan säilyttämässä suomalaista perinteistä paikkaan ja aikaan sidottua ja perhekeskeistä mökkikulttuuria, joka on Suomessa asuvien suomalaisten parissa menettämässä hiljalleen arvostustaan (ks. esim. Veijola, 2006, s. 87–88). Heillä voi olla halu kokea suomalaisuutta Suomessa lomaillessaan, koska heillä on siitä nostalgisia muistoja ja kansalliseen maisemaan liitettäviä ajatuksia.

Kaikille Suomi ei kuitenkaan ole suomalaisuuden korostamisen paikka eikä kulttuurisen yhteyden säilyttäminen Suomeen tulon syy. Seuraavalle ulkosuomalaiselle Suomessa lomailu ei ole merkityksellinen muutoin kuin käytännön asioiden hoitamisen kannalta eikä hänen Suomeen tuloaan innosta nostalgiset ajatukset. Suomeen tullaan hoitamaan asioita, joita ei ulkomailta käsin voi hoitaa. Ystävien tapaaminenkin vaikuttaa lähinnä velvollisuudelta. *Niin kuin aika monet ulkosuomalaiset, hoitelen asioita lomillani Suomessa (verotus, jokin laakarissa kaynti) ja tapaan kavereita. Mutta sitten kun asiat on hoidettu ja kaverit on nahty, on olo vahan tyhjan paalla taas, ja lahtoa melkein odottaa.* (K11V21.) Seuraavaksi tarkastelen ystävien ja sukulaisten merkitystä Suomessa lomailun kannalta tarkemmin.

## 5.2 Yhteisön merkitys lomapaikassa

Monessa paikassa elävälle asutetut paikat ovat Duvalin (2004, s. 88) mukaan erityisiä siksi, että ne kuvastavat erityistä sosiaalista kanssakäymistä ja sosiaalisia merkityksiä, mikä ilmenee yksilön halussa liikkua pitkistä etäisyyksistä huolimatta niiden välillä ja asua niissä kaikissa vuorotellen. Analysoimani keskusteluketjun ulkosuomalaiset pohtivat myös Suomeen tulon syitä Suomeen liitettävien sosiaalisten siteiden kautta. Jollekin Suomeen tullaan nimenomaan tapaamaan sukulaisia ja ystäviä, jotka ovat jopa tärkein syy matkustaa Suomeen: *En mene kyseiselle paikkakunnalle sen vuoksi, että olisi niin mukava, vaan koska haluan tavata tuttuja ja sukulaisia* (K9V1). Lomapaikka fyysisenä ympäristönä ei merkitse tälle ulkosuomalaiselle niin paljon kuin yhteisö. Kuitenkin myöhemmin samassa keskustelussa sama ulkosuomalainen sanoo lomapaikan olevan merkityksellisempi kuin yksi yhteisön edustaja: *[...] tulen kuitenkin katsomaan vanhaa kotiseutua, en pelkästään häntä, meillä ei myöskään*

*ole tarpeen koko aika jutella keskenään* (K9V1). Vaikka sosiaaliset suhteet tekevät paikoista erityisiä (Massey, 2003), eivät kaikki sosiaaliset suhteet tee paikoista merkityksellisiä.

Globalisoitumisen yhteydessä maailman eri kolkat ovat yhä enemmän tekemisissä toistensa kanssa kuvitteellisessa tilassa (Hall, 2003, s. 102), jolloin paikkojen erityisyys ei välttämättä rakennu pelkästään kasvokkaisten yhteisöllisten tapaamisten muodossa. Sukulaisuus ei ole kaikille riittävä syy matkustaa Suomeen: *Jotenkin vain yhtäkkiä tajusin, kun jotkut suomalaiset alkavat kysellä koska tulen käymään Suomeen, että öh, minkäs takia mä olisin tulossa Suomeen ;)*(K2V2). Kaikilla ei edes ole Suomessa sellaisia sukulaisia, joiden luona haluaisi vierailla: *Nyt en keksi yhtään syytä lähteä lomailemaan Suomeen! Minulla ei ole mitään tärkeitä asioita hoidettavana Suomessa, ei myöskään sellaisia ihmissuhteita, jotka eivät pysyisi yllä pelkillä sähköisillä yhteydenpitovälineillä.* (K2V1.) Tälle ulkosuomalaiselle Suomi ei paikkana ole erityinen siellä olevien sukulaisten vuoksi, sillä siellä olevien sukulaisten kanssa olevia suhteita voi pitää yllä myös sosiaalisen median tai puhelimen välityksellä. Tämä ei kuitenkaan välttämättä tarkoita, etteivätkö kyseiselle ulkosuomalaiselle suomalaisten kanssa luodut ihmissuhteet olisi hänelle merkityksellisiä. Massey (2003) mukaan paikkaa voidaan pitää yhteisöllisenä kasvokkain tapaamisen tilana, mutta koska yhteisöt rakentuvat ajassa ja tilassa, niihin sisältyy myös etäisyyttä. (Massey 2003, s. 75, 79.) Monipaikkaisen ei siis tarvitse olla koko ajan välittömässä tekemisessä niiden yhteisöjen kanssa, joihin hän kuuluu.

Pohdin myös sitä, välttelevätkö ulkosuomalaiset Suomeen matkustamista siksi, että he pelkäävät haluavansa jäädä Suomeen ja paluun ulkomaille olevan vaikeaa Suomessa lomailun jälkeen. Oksasen (2007, s. 96–97) tutkimuksessa Singaporessa asuvat suomalaisnaiset välttelivät yhteydenpitoa Suomessa oleviin sukulaisiin ja ystäviin ikävän pelossa. He siis pelkäsivät yhteydenpidon aiheuttavan heille suurta ikävää ja tekevän ulkomailla asumisen ja sinne sopeutumisen ja suhteiden luomisen vaikeaksi, minkä vuoksi he halusivat säilyttää etäisyyden Suomeen.

Toisaalta ulkosuomalainen voi kokea, että yhteisö ei halua häntä takaisin. Yksi keskustelija kokee, että hän ei ole tervetullut lomalle Suomeen: *Vanhempani eivät myöskään koskaan ilmaise olevansa iloisia tulostani eivätkä ole kiinnostuneita kuulemaan elämästäni.* (K10V1.) Kyseinen ulkosuomalainen ei kaikesti tunne kuuluvansa lomapaikkansa yhteisöön, koska hän ei tunne olevansa odotettu vieras. Hän vaikuttaa olevan lomapaikan yhteisön silmissä turisti,

jolle esitellään paikkoja, mutta yhteisössä ei olla vastavuoroisesti kiinnostuneita hänen omista ajatuksistaan eikä jaeta kulttuurisia arvoja (ks. myös Veijola, 2006, s. 82).

Jotkut keskustelujen ulkosuomalaiset tulevat lomalle Suomeen vain lasten ja isovanhempien takia: *Suomeen on ihana mennä lomalle oman perheen kanssa (yksin tuskin tulisin lähteneeksi)*(K11V6). Jotkut kokevat, että jälkikasvun ja isovanhempien suhde on pidettävällä ja että perheettömillä on vähemmän velvollisuuksia: *Lisäksi jos on lapsia, on tietenkin tärkeätä että lapset näkevät isovanhempiaan ja toisin päin. Mutta perheettömillä ei oikein ole mitään asiaa Suomeen.* (K2V1.) Lasten vuoksi Suomeen tullaan jopa silloin, kun aikuisten välit ovat kireät: *Lasteni takia olemme tilannetta 'kestaneet', mutta nyt ollaan menty siihen, että tullaan harvemmin Suomeen lomille, ja silloinkin max 2vkoa. Mieheni ei ole enää lahtenyt mukaan viim 6 vuoteen.* (K10V43N.) Goulbournen ym. (2010, s. 86–87) mukaan siirtolaiset pitävät tärkeänä sitä, että heidän jälkeläisensä pääsevät tapaamaan lähtömaassa asuvia sukulaisiaan ja rakentamaan näin etnistä identiteettiään ja tiettyyn kansalliseen yhteisöön kuulumistaan. Keskustelijat saattavat siis pitää lasten viemistä Suomeen velvollisuutenaan. Siirtolaiset voivat myös tähdätä lasten säännöllisellä viemisellä lähtömaahan lasten potentiaaliseen ”kotimaahan paluuseen” tulevaisuudessa, vaikka vanhemmat itse eivät sinne voisikaan enää palata (Goulbourne ym., 2010, s. 125).

Sukulaisten tapaaminen Suomeen tulon syynä saattaa myös tuntua painostavalta: *Sellaisiakin ulkosuomalaisia on, jotka lyhyen lomansa (monessa maassa kesäloma esim. 1-2 viikkoa) haluaisivat rentoutua vaikka jossain Karibiolla, mutta sukulaiset suuttuvat, jos ei reissata puolen maapallon halki Suomeen* (K10V12). Sukulaisuus sitoo Suomeen ja sukulaisten tapaaminen on velvoite, jonka täyttämättömyys aiheuttaa huonoa omatuntoa. Oksasen (2007) tutkimuksessa ulkosuomalaiset kokevat myös yhteydenpidon Suomeen ylipäättään olevan heidän velvollisuutensa, jonka laiminlyömisestä podetaan huonoa omatuntoa. Myös se, että joutuu koko ajan pitämään yllä suhteita lähtömaahan, voi haitata sopeutumista uuteen asuinmaahan. (Oksanen, 2007, s. 96–99.) Myös siirtolaisten jälkeläiset saattavat kokea jatkuvat vanhempiensa lähtömaassa vierailut pakkona ja velvoitteena, vaikka sukulaisia olisikin mukava nähdä (Goulbourne ym., 2010, s. 86–87).

Lisäksi keskusteluissa pohditaan, miksi suomalaiset eivät voisi tulla ulkomaille tapaamaan ulkosuomalaista. Ulkosuomalaisia ihmetyttää, miksi juuri heidän pitäisi matkustaa Suomeen: *Nyt on viime Suomen vierailusta aikaa jo 2 vuotta ja sieltä rupee jo painostusta tulemaan, että pitäisi mennä käymään, mutta keksin mieluummin tekosyytä ja en yksinkertaisesti mene,*

*tulkoon he tänne (K10V34). Sukulaisten tapaamisen velvoite heikentää myös lomatunnelmaa ja tekee lomista turhan kiireisiä: Ja elämäni on hektistä ja matkustelen paljon, joten lyhyet lomat haluaisi vain viettää kotona. Kaikkein mieluiten tapaan ystävät ja sukulaiset meillä. Meillä on tilaa majoittaa heidät ja silloin todella viettää aikaa heidän kanssaan; kun taas Suomessa käydessämme se ei ole mitään lomaa: Jokaista pitäisi ehtiä tavata ja aina on huono omatunto, kun jollekin ei jää aikaa/sitä jää liian vähän. (K11V4.)*

Ulkosuomalaisia harmittaa myös se, että suomalaiset sukulaiset olettavat heidän matkustavan Suomessa tapaamaan kaikkia sukulaisia ympäri maata, vaikka sukulaisilla olisi myös mahdollisuus tulla tapaamaan ulkosuomalaisia näiden Suomen lomapaikkaan. Seuraava keskustelija haluaa nauttia lomastaan yhdessä lomapaikassa eikä kierrellä sukulaisten luona. *Sukulaiset eivät usein ymmärrä että tässä on nyt sitten ulkoellin loma, ei vain sukulointi, ja lomallaan haluaisi jokainen kai hieman rentoutuakin. Ympäri maata ravaaminen on raskasta, ja siksi monet tykkäisivät että tuttavat ja sukulaiset tulisivat heitä tapaamaan sinne missä he sattuvat majoilemaan. (K10V9.)* Sukulaiset sekä odottavat ulkosuomalaisten tulevan heidän luokseen lomalle että viettävän koko loman juuri heidän kanssaan. Tämä ahdistaa monia ulkosuomalaisia, ja osa pohtiikin, onko Suomeen tultava juuri sukulaisten vuoksi: *Tiedän myös, että he pahoittaisivat mielensä, jos en tulisi heidän luokseen, mutta nyt olen alkanut miettiä, että onko vielä aikuisenakin pidettävä Suomi-yhteys nimenomaan vanhempieni kautta (K10V1).*

Goulbourne ym. (2010, s. 178) väittävät, että transnationaalisten perheiden välinen yhteydenpito ja kaukana asuvista perheenjäsenistä huolehtiminen lankeavat usein naisten tehtäväksi. Siirtolaisten suhde entiseen asuinmaahan ja siellä elävään yhteisöön ovat naisen vastuulla. Oksasen (2007, s. 97) tutkimuksessakin juuri naiset pitivät yllä yhteyttä Suomeen ja kokivat huonoa omatuntoa sen laiminlyömisestä. On syytä huomata, että monissa analysoimissani keskusteluissa kirjoittajina on juuri naisia. En kuitenkaan tarkastele tätä tarkemmin, mutta olisi väärin pitää kirjoittajia homogeenisina ja sukupuolettomina ulkosuomalaisina. Naisten rooli perheen ja yhteisön sekä kulttuurisen identiteetin ylläpitäjänä korostuu seuraavissa yhteisöön liittyvissä keskusteluissa.

Yhteisön merkitys ulkosuomalaisen Suomeen matkustamisen syynä on myös riippuvainen siitä, onko matkaseurana muita, kuten puoliso tai lapsia. Osa internetkeskustelujen ulkosuomalaisista kertoo viettävänsä yhteisöllisiä lomia vierasmaalaisen puolison ja Suomen sukulaisten kanssa. Yksi kommentoi aihetta esimerkiksi näin: *Mulle perhe on tosi tärkeä ja*

*mieheni ymmärsi tämän. Tuli jo silloin hyvin juttuu kavereitten ja perheeni kanssa, joten ongelmia ei ollut. Käänsin kieltä minkä kerkesin heh. (K4V8N.)* Kuitenkin keskustelijoissa on sellaisia, jotka kertovat vierasmaalaisen puolison suhtautuvan vähemmän innokkaasti ulkosuomalaisten sukulaisten luona vierailuihin Suomen lomien aikana: *Useimmiten lomailumme kuluu perheeni kanssa oleillessa, mutta loppuajasta mies alkaakin olla niin kyllästynyt, että aina tulee jotain kahinaa ja pikkuriitoja (K4V7N).* Osa keskustelijoista tapaa esimerkiksi sukulaisiaan mieluiten yksin: *itse pyrin käymään suomessa ainakin kerran, tai ehkä kaksi vuodessa yksin, niin saan juuruta suomeksi ja olla ihan rauhassa. (K4V6.)* Lomat saatetaan jopa jakaa siten, että ulkosuomalainen viettää yksin sukulaisten luona osan lomasta ja osan hän viettää puolisonsa kanssa matkustellen ja nähtävyyksiä katsellen: *Joinain vuosina menen kotimaahan yksin reiluksi viikoksi ja se viikko on ainoastaan sukulointia varten, ei juurikaan matkailua. Toisinaan menemme sitten yhdessä, reissaamme viikon tai pari, ja jaan itse ylimääräiseksi viikoksi kun mies lahtee jo kotiin. (K4V2N.)*

Ulkosuomalaisen naisen rooli on keskustelujen analyysin perusteella pitää yllä yhteyttä kaikkiin niihin yhteisöihin, joihin hän tuntee kuuluvansa eli yhtäältä Suomessa olevien sukulaisten yhteisön ja toisaalta vierasmaalaisen miehen kanssa muodostaman yhteisön kanssa. Hän pitää kaikki osapuolet tyytyväisinä, mistä johtuen pohdin, onko Suomen loma ulkosuomalaiselle naiselle lainkaan yksityistä vai asettavatko eri yhteisöt toistensa kanssa ristiriitaisia ehtoja ulkosuomalaisen lomalle.

Keskustelussa ei kuvata monikulttuurisen perheen kohtaamista positiivisena asiana. Yhtä viestiä lukuun ottamatta ei esimerkiksi kerrota, miten ulkosuomalaisen sukulaiset viettävät vierasmaalaisen kanssa aikaa tai miten he oppisivat jotain hänen kulttuuristaan. Keskustelussa sen sijaan kuvataan esimerkiksi yhteisen kielen puutteesta johtuvaa vierasmaalaisen ulkopuolisuuden tunnetta: *Ymmärrän kyllä että kotona hengailu on miehelleni todella tylsää, koska hän ei edes ymmärrä suomea ja sukulaisteni englanninkielen taito on rajallista (K4V1).* Yhdellä keskustelijalla on kokemusta vanhempiensa epäasiallisesta suhtautumisesta vierasmaalaista puolisoa kohtaan: *[...] he ovat erittäin kylmiä häntä kohtaan, eivät esim. koskaan juttele hänen kanssaan. Hän on pari kertaa pahoittanut mielensä todella pahasti, ja olen vain vaivoin pystynyt selittämään hänelle, että ei vanhempieni tarkoituksena ole ollut loukata häntä, vaan että se on vain heidän tyylinsä. (K10V1.)*

Ulkosuomalaisen suvun luona oleva lomapaikka ei välttämättä tunnu vierasmaalaisesta puolisoista kodilta, jossa voisi viettää kauemmankin aikaa. Kodin tunnetta vahvistavan

yhteisöllisyyden rakentamisen tekee haasteelliseksi yhteisöön saapuva ulkopuolinen 'muukalainen' (Huttunen, 2002; Järvinen-Tassopoulos, 2007), jota tässä keskustelussa edustaa vierasmaalainen puoliso. Matkustaminen puolison kotimaahan (saati sitten pitkän loman viettäminen siellä) ei välttämättä houkuttele, jos suomalaisen puolison ja hänen sukulaistensa muodostama yhteisö tuntuu vieraalta. Veijola (2006, s. 82) kysyykin, missä vaiheessa vieraasta tulee ystävä, jolle paljastetaan myös sisäpiiritietoa ja johon suhtaudutaan yhteisön jäsenenä. Tätä onkin syytä monipaikkaisuudesta keskustelun yhteydessä pohtia, sillä ulkosuomalaisen monikulttuurisen perheen eri jäsenten voi olla vaikea tuntee kuuluvansa Suomen sukulaisten ja ystävien muodostamaan yhteisöön erilaisten kulttuuritaustaisten arvojen, tapojen ja perinteiden vuoksi. Tämä heijastuu myös lomapaikan valintaan liittyviin erimielisyyksiin, joista myös ulkosuomalaiset keskustelevat. Yhteisö ei välttämättä ole vierasmaalaisen Suomen lomapaikan valinnassa tärkeintä, mikä voi olla ristiriidassa ulkosuomalaisen odotuksien kanssa.

Sukulaisten luona oleva lomapaikka vaikuttaa olevan vain ulkosuomalaista varten. Suomi turistikana lomapaikkana varataan puolestaan ulkomaalaisen puolison kanssa vietettävää aikaa varten. Tätä perustellaan sekä halulla viettää omaa aikaa sukulaisten kanssa, mutta toisaalta myös sillä, että puoliso ei viihdy ulkosuomalaisten sukulaisten tai tuttavien seurassa. Voisiko syynä olla myös halu olla tuottamatta puolisolalle pettymystä yhteisöön kuulumattomuudesta? Ehkä ulkosuomalainen ei halua kokea tiettyjä lapsuudesta tuttuja sukulaisten kanssa tekemiään asioita kuin omien sukulaistensa kanssa. Vierasmaalainen puoliso ikään kuin estäisi muistojen uudelleen toteutumisen tai hänen seurassaan ei voisi kokea samaa kuin pelkän suomalaisen perheen kanssa. Vieralle ei voi siirtää samoja paikkaan ja aikaan sidottuja jaettuja muistoja. (ks. esim. Veijola, 2006, s. 81, 85).

### 5.3 Lomapaikka neuvottelun kohteena

Monipaikkaiseen asumiseen liittyy valintatilanteita, jotka kumpuavat paikoille annetuista merkityksistä. Esimerkiksi Seija Tuulentien (2010, s. 272) tutkimuksessa Lapin loma-asukkaat tekevät eroa Lapin rauhallisen lomakodin ja ”etelän” eli ulkomaan turistikemman lomakodin välille. Millaisia valintoja keskustelujen ulkosuomalainen joutuu tekemään lomaansa suunnitellessa ja mikä puoltaa Suomea lomapaikkana ja mikä puolestaan ei?

Nykyajan työkomennuksiin perustuvan ulkosuomalaisuuden osalta Suomen lomien tärkeys kyseenalaistuu, varsinkin, jos ulkomailla oleskellaan vain lyhyen ajan. Seuraava internetkeskustelun ulkosuomalainen ei koe samanlaista tarvetta käydä Suomessa kuin pysyvästi ulkomailla asuvan. Lyhyt ulkomailla oleskelun kesto yllyttää nautittamaa ulkomailla olosta: *Ymmärrän toki pysyvästi ulkomaille muuttaneita suomalaisia, jotka vaeltavat joka kesä Suomeen, ymmärrän heitä oikein hyvin. Mutta minäpä olenkin täällä muualla vain käymässä, ja Suomessa ehtinen viettää aikaa ihan riittämiin, jähka tämä ajanjakso elämässäni päättyy.* (K2V1.) Tälle ulkosuomalaiselle Suomi ei ole lomapaikkana erityinen.

Lyhyt välimatka asuinmaan ja Suomen välillä tuntuu joistain keskustelun ulkosuomalaisista Suomeen tulon pakotteena: *Mutta noin muutoin tuo ulkosuomalaisen Suomessa käyntien frekvenssi on itseänikin paljon mietityttävä juttu, varsinkin kun asun niin lähellä Suomea. Välillä tuntuu, että pitäisi käydä paljon useammin, mutta sitten taas iskee tunne, että miksi ihmeessä, kun koko elämä on tällä hetkellä (paikka). Ja sitten taas hetken päästä on huono omatunto, miksi en käy sukulaisia ja ystäviä katsomassa useammin, kun mahdollisuus olisi...* (K2V3.) Ulkosuomalainen neuvottelee itsensä kanssa Suomen asemasta kotina tai merkityksellisenä paikkana. Samanlaista neuvottelua on havaittavissa muidenkin siirtolaisten lähtömaassa vierailemiseen liittyvässä pohdinnassa. Esimerkiksi Britanniassa asuvat italialaiset kokevat lyhyen välimatkan pakotteena vuosittaisille vierailuille Italiaan, kun taas Karibian maista tulevat eivät koe samanlaista velvoitetta, vaan pitävät lähtömaassa vierailemista positiivisempänä asiana. (Goulbourne ym., 2010, s. 86–87.)

Vierasmaalaisen puolison kanssa Suomessa lomailevan ulkosuomalaisen lomapaikan määrittelyt muuttuvat jälleen moniulotteisemmaksi, ja Suomi näyttäytyy erilaisina lomapaikkoina: *Meillä menee sukset ristiin siinä, että mitä siellä Suomessa sitten tehdään. Minä heluan mennä Suomeen mökkeilemään, grillaamaan makkaraa, jutustelemaan ja muuten vaan hengailemaan perheeni kanssa, tapaamaan kavereita ja ihan vaan olemaan. Mieheni taas haluaa mennä Suomeen "seikkailemaan". Ohjelmaan pitäisi olla jokaiselle päivälle ja mieluusti reissattaisiin ympäri Suomea näkemässä eri paikkoja ja kaupunkeja.* (K4V1.) Keskustelijan kommentti edellä kuvaa hyvin sitä, että ulkosuomalaisen loman vietto Suomessa vierasmaalaisen puolison kanssa ei ole yksinkertaista, ja lomapaikan määrittelyt ja sille annetut merkitykset ovat moniulotteisia. Koska eri puolilta maailmaa tulevat ihmiset voivat antaa erilaisia merkityksiä paikalle (Massey, 2003, s. 66–69), Suomi lomapaikkana voi merkitä eri asioita ulkosuomalaiselle kuin tämän vierasmaalaiselle puolisolle.



Ulkosuomalaiselle Suomi on kotimaa, jossa tavataan perhettä ja johon mennään katsomaan entisiä asuinseutuja tai lapsuuden lomapaikkaa. Puolisolle se on elämysten etsimisen paikka.

Lomapaikka voidaan myös määritellä monin tavoin. Lomakotina voidaan pitää niin itse asuntoa, kuten esimerkiksi mökkiä, entistä kotitaloa tai loma-osaketta. Toisaalta kodiksi voidaan kokea myös asumusta ympäröivä luonto. (Tuulentie, 2010.) Lomakotina voidaan pitää myös laajempaa maantieteellistä aluetta, kuten esimerkiksi Lappia (Tuulentie, 2010) tai Espanjan aurinkorannikkoa (Karisto, 2008). Seuraava keskustelun ulkosuomalainen pitää lomapaikkanaan entistä asuinpaikkaansa: *Lapsuudenkotini on nykyään erään lähisukulaiseni hallinnassa, ja meillä on hänen kanssaan kirjoittamaton sopimus siitä, että saan aina Suomen-lomillani asua hänen nykyisessä "työhuoneessaan"* (K9V1). Kun vierasmaalainen puolestaan tulee mukaan Suomeen lomalle, hän vaikuttaa käsittävän lomapaikakseen laajemman maantieteellisen alueen. Yhden keskustelija vierasmaalainen puoliso *haluaa käyttää rahat mieluummin mökkivuokriin, näin voimme käydä kesäisin eri puolilla Suomea, mikä mieheni mielestä on mukavampaa kuin yhdellä ja samalla mökillä kököttäminen* (K8V11N). Vierasmaalainen ei halua ostaa mökkiä tai loma-asuntoa Suomesta, sillä hän ei halua sitoutua yhteen paikkaan, vaan mennä joka lomalla eri puolelle Suomea. Lomapaikaksi vierasmaalainen voi mieltää koko Suomen, jota hän haluaa kiertää ja nähdä monipuolisesti. Ulkosuomalaiselle riittäisi yksi mökki tai muu pienempi maantieteellinen alue, esimerkiksi pääkaupunkiseutu.

Goulbourne ym. (2010) sanovat, että siirtolaiselle ei ole täysin yhdentekevää, mihin paikkaan hän haluaa mennä entisessä asuinmaassaan. Yleensä se onkin juuri lapsuuden kotipaikka tai vanhempien kotiseutu. Paluu muihin paikkoihin saman maan sisällä ei houkuttele. Italialaiset haluavat asumaan takaisin juuri samaan kylään, josta alun perin lähtivät. Karibian maista tulleille paluu ”kotiin” tarkoittaa laajempaa paikkaa. Heillä on jopa halua muuttaa lähtömaan sisällä sinne, minne ei aiemmin ollut varaa. Italialaisille se, että ei palaa takaisin Italiaan entiseen kotikylään, merkitsee siirtolaisuuden epäonnistumista ja on häpeällistä. Siirtolaiset haluavat palata tuttuun paikkaan, jossa heidän sosiaaliset suhteensa ovat rakentuneet ja jossa he voivat tuntea olevansa osa paikallista yhteisöä. (Goulbourne ym., 2010, s. 123–124.)

Vierasmaalaisella puolisoilla ja ulkosuomalaisella vaikuttaa olevan myös erilaiset odotukset Suomen lomaa kohtaan. Ulkosuomalainen haluaa *muuten vaan hengailemaan perheeni kanssa, tapaamaan kavereita ja ihan vaan olemaan* (K4V1N) mutta vierasmaalainen kaipaa aktiviteetteja ja *”seikkailemaan”* (K4V1N). Ulkosuomalaiselle Suomen lomalla tärkeää on

suvun kanssa rentoutuminen ja puolisolle turistiset aktiviteetit. Vierasmaalaisen puolison Suomen lomalle asettamien odotusten kuuntelu ja toteuttaminen on aineiston perusteella ulkosuomalaiselle kuitenkin tärkeää: *Kun vaihtoehtoja on paljon homma luistaa* (K4V8). Yksi keskustelija ja hänen puolisonsa ovat *sopineet että tällä kertaa myös matkustelemme emmekä vaan istu kotonani* (K4V1). Toinen kommentoi sukulaisten luona vietettävään lomaan tehtäviä muutoksia näin: *Hankin (vierasmaalainen puoliso) haluaisi enemmän ohjelmaa lomillemme. Tulevalle kesalomalle on suunnitelmassa kaikkea pientä, retkia...* (K4V7N). Keskustelun ulkosuomalainen on jopa valmis muuttamaan lomaan ja lomapaikkaan liittämäänsä traditioita vierasmaalaisen puolison viihtymisen vuoksi: *Ja koska niin monet lomat ovat menneet vanhalla kaavalla, niin onhan tämä vaihtelua minullekin* (K4V1). Osalle puolison kanssa matkustelu Suomessa ja nähtävyyksien sekä kulttuuri- että luontoaktiviteettien kokeminen muodostuu tärkeämmäksi lomaa määritteleväksi tekijäksi kuin sukulaisten kanssa oleilu: *Sitä paitsi, jos perheeni haluaa viettää enemmän aikaa kanssani, niin he saavat tulla mukaan reissuun...* (K4V1N). Sukulaisia voidaan nähdä matkan varrella, mutta kovin pitkäksi aikaa heidän luokseen ei jää. Sellaiset lomapaikkaan liittyvät valinnat, jotka tuottavat elämyksiä puolison kanssa saattavat olla tärkeämpiä kuin sukulaisyhteisön vahvistamiseksi tehdyt valinnat.

## 6. KOTONA VAI KYLÄSSÄ?

Seuraavassa tarkastelen ulkosuomalaisten lomailua Suomessa majoittumisen ja asumisen näkökulmasta. Aloitan tarkastelun omaan mökkiin tai loma-asuntoon liittyvistä keskusteluista. Tarkastelen erityisesti loma-asunnon hankintaa ja monipaikkaisen asumisen mahdollisuuksia ja haasteita. Paneudun lisäksi ulkosuomalaisen majapaikan oman tilan ja rauhan saavuttamisen haasteellisuuteen sekä kotoisuuden ja lomailevan vieraan aseman tavoittelun ristiriitaisuuden pohdintaan. Lopuksi tarkastelen arjen ja loman suhdetta paikassa, jossa halutaan olla kuin kotona, mutta samanaikaisesti lomalla.

### 6.1 Oman tukikohdan kaipuu

*Kai sitä on aina tartuttava sukulaisuuteen, kun käväisee kotimaassa. Mutta kenenkään luo ei voi kauemmaksi jäädä. Kaikki pyytävät kylille, mutta yösiijat ovat vähissä. Olisi parasta, jos saisi jostain mökin vuokrattua. Mutta ainakaan sielläpäin, mistä itse olen ei ole vuokramökkejä. Käynnit jäävät vähiin, kun ei viitsi sukulaisia rasittaa enemmälteen. (K7V2.)*

Moni internetkeskustelujen ulkosuomalaisista haluaisi Suomesta oman mökin tai asunnon, joka toimisi tukikohtana sukulaisvierailuja ja nähtävyyksien kiertelyä varten. Yhdelle majoittuminen toisten luona on poissuljettu vaihtoehto: *Ikinä ei toisten nurkissa, mua alkais ahdistaa kahden päivän päästä. Joko vuokrataan mökki tai asunto, tai sitten ollaan hotellissa. (K6V6.)* Mökki tai asunto ei välttämättä olisi edes varsinaista lomailua ja rentoutumista varten, vaan olisi nimenomaan paikka, jonne mahtuisi oman perheen kanssa majoittumaan omassa rauhassa eikä tarvitsisi asua toisten luona useita viikkoja kesässä. *[O]nneksi!...on nykyään oma mökki!!! Nyt on kesällä hauska lähteä Suomeen, kun ei ole kenenkään vaivaksi. Voimme kutsua nyt vastavierailulle kaikki ne sukulaiset ja ystävät, jonka luona majailimme monenmonet kesät. Suosittelen! (K7V6.)*

Myös Seija Tuulentien (2010) Lapin tunturialueella sijaitseviin lomakotiin liittyvässä tutkimuksessa mökki tai lomaosake toimii lähinnä tukikohtana, kiintopisteenä ja varsinaisen lomailun tai luonnosta nauttimisen mahdollistajana ennemmin kuin varsinaisena merkityksellisenä tilana itsessään. Lomapaikan sijainti, ympäristö ja lomapaikkaan liitetyt

aktiviteetit ovat kaukaa tulevalle loma-asukkaalle merkityksellisempiä kuin asumus itsessään. (Tuulentie, 2010, s. 265–267.) Ulkосуomalaisen tapauksessa loma-asunto toimii tukikohtana sukulaisvierailuja varten, mutta myös sukulaisten vastaanottamisen paikkana.

Omistusasunnon tai mökin hankkiminen lomapaikasta voidaan ajatella kuvastavan halua sitoutua paikkaan, edellyttäähän omistusasunto huolenpitoa ja säännöllistä vierailua vastineeksi investoinnille. Kenenkään ei luulisi haluavan ostaa asuntoa, jos tietää, että asuntoa ei koskaan käytetä. Omistusasunnon hankkiminen osoittaa myös pitkän tähtäimen sitoutumista, tiiviiden paikkasuhteiden luomista ja uskollisuutta paikkaa kohtaan (Williams, King & Warres, 2004, s. 111). Ulkосуomalaisen tapauksessa lomapaikkaa ei hankita perinteisen turistisen tavan mukaan ensin pikkuhiljaa tutustuen uuteen ja tuntemattomaan paikkaan ja vähitellen paikkaan sitoutumalla loma-asunnon hankinnan myötä (vrt. Tuulentie, 2010, s.268–269). Ulkосуomalaiset eivät hanki loma-asuntoa heille vieraasta paikasta. Ulkосуomalaisen tapauksessa voidaan ajatella, että Suomesta loma-asunnon ostavilla ulkосуomalaisilla on halu sitoutua menneeseen aikaan ja entiseen kotiseutuun. Ei haluta päästää irti juuristaan. Se, että omistaa asunnon lomapaikassa, muuttaa suhdetta paikkaan sitoutuvammaksi kuin se, että vain vierailee paikassa.

Analysoimieni keskustelujen ulkосуomalaiset puhuvat paljon varallisuuden merkityksestä asunnon tai mökin hankinnassa Suomesta. Joidenkin mielestä oman asunnon hankkiminen Suomesta olisi suhteellisen edullista, *sillä sellaisella rahalla ei taalta (asuinmaa) saisi edes autotallia* (K8V1). Osa perustelee mökin tai asunnon ostamista sillä, että monen viikon asuminen vuokralla tai hotellissa tulisi lopulta yhtä kalliiksi kuin omistusmökissä asuminen. Varallisuus vaikuttaa olevan keskustelujen perusteella omistamisen esteenä ja yhteisölliseen asumiseen pakottajana. Kaikilla ei ole varaa tai elämäntilanne ei salli kakkoskodin hankintaa (ks. myös Tuulentie, 2010, s. 271). Varallisuutta pidetään myös monipaikkaisuuden esteenä, sillä vain harvalla maailman ihmisistä on todella varaa monipaikkaiseen asumiseen ja toisen asuinpaikan omistamiseen etenkin monessa eri maassa. (Ks. esim. Duval, 2004, s. 87; Karisto, 2008, s. 439.)

*Rikas ulkосуomalainen ei ehkä tajua, että kaikilla expat-perheillä ei ole varaa pitää omistamaansa asuntoa TYHJILLÄÄN? Vastikkeet kai nyt mitään ole, mutta jos asuntoa varten on otettu lainaa, se pitää maksaa takaisin. Monellako expat-perheellä on varaa pitää asunto sekä Suomessa että ulkomailla? No ehkä joillain Dubaissa työskentelivillä, mutta me muut kyllä olemme ihan tavallisia ihmisiä, joilla raha ei kasva puissa.* (K6V4.)

Asunnon tai mökin omistaminen kahdessa maassa tuntuu olevan kallista sekä tuottaa ulkosuomalaisten mielestä vaikeuksia käytännön järjestelyjen osalta: *[e]li siis mökki-innostus kova, mietityttää vaan kaikki paperihommat, vakuutukset, mahd. lainan otto jne..* (K8V2).

Monipaikkainen asuminen ei kustannusten lisäksi myöskään järjestelykysymysten vuoksi ole yksinkertaista. Käytännönjärjestelyt ja asuntoon liittyvät velvoitteet erottavat kausiasukkaan turisteista ja sitovat paikkaan eri tavalla kuin muiden luona kyläily (Williams, King, Warres, 2004, s. 111). Yhdellä keskusteluketjun ulkosuomalaisella on oma itse rakennettu mökki Suomessa. Hän ei koe sen pitämistä kuitenkaan helppona taloudellisesti eikä käytännön syiden vuoksi: *Rahaa mökkiin on mennyt liki satatuhatta, ja monen kesän lomat.*

*Rakentamista viivästytti eniten ulkomailla asuminen ja sen myötä vähäinen paikalla olo* (K8V5), eikä asuinmaasta käsin voi valvoa ulkopuolisia työntekijöitä. Oman mökin hankkiminen on kaiken kaikkiaan ollut kallis ja pitkä prosessi, mutta on ulkosuomalaisen mielestä kuitenkin kannattanut, sillä paikka on *kieltämättä nykyään varsinainen paratiisi.* (K8V5.)

Osalle omistusasunto ei ole varteenotettava vaihtoehto, jolloin lomien ajaksi hankitaan vuokra-asunto. Yksi mökin omistava ulkosuomalainen tekisi nyt toisin ja vuokraisi mökin omistamisen sijaan. Vuokramökki tai -asunto tulisi monen mielestä halvemmaksi, jos Suomessa ei käydä riittävän usein, vietetä pitkiä ajanjaksoja tai ei jakseta panostaa mökistä huolehtimiseen. Tästä huolimatta *[o]ma ois aina kuitenkin oma* (K8V1). Oma mökki olisi monen keskustelujen ulkosuomalaisen mielestä paras ratkaisu Suomen lomien majoitukseksi, mutta se ei ole kaikille mahdollista.

Jo asunnon hankkiminen ulkomailta käsin sen ylläpidosta puhumattakaan tuottaa vaikeuksia. Internetin ilmoituksista ei selviä asuntojen kunto eivätkä ilmoitukset tunnu luotettavilta: *[...] netissa nuo mokit näyttävät tosi suloisilta, mutta totuus on toista* (K8V1). Loma vierähtäisivät jo pelkkien asuntojen kiertelyyn ja hankkimiseen: *Olemme käyneet Suomen lomillamme paikanpäällä katsomassa muutamia mökkejä, ja useat ilmoituksissa kivoilta näyttäneet on paikanpäällä ihan toista* (K8V3). Keskusteluista saa sen vaikutelman, että asunnon tai mökin hankkiminen olisi liian suuri panos, eikä välttämättä Suomeen tulemisen arvoinen. He siis epäröivät oman paikan pitämistä Suomessa.

Ulkosuomalaiset ovat kuitenkin keksineet monenlaisia ratkaisuja mahdollistamaan asunnon tai mökin hankinnan ja omistamisen Suomessa. Jotkut antavat omistusasuntonsa vuokralle ulkomailla olon ajaksi. Heillä on hyviä kokemuksia asunnon vuokraamisesta ja he

suosittelevat sitä muillekin: *Asuntoja voi vuokrata ympäri maailmaa netin kautta, ja ihan puhelimitsekin voi ottaa yhteyttä. Me vuokrataan useinkin asuntoja lyhyeksi aikaa eikä tosiaan tarvitse mitään luottohenkilöitä.* (K6V7). Joillekin tämä vaihtoehto tuntuu vaikealta ja monimutkaiselta ja he epäröivät vuokraamisen käytännön järjestelyjen onnistumista:

*Vuokralainen saattaa haluta nähdä asunnon ennen vuokrausta ja jonkun on oltava sitä näyttämässä. Avaimia voi ehkä postitella, mutta jonkun on käytävä tarkastamassa kämpän kunto poismuuton jälkeen, että vuokratakuun voi palauttaa. Itse en voisi pistäytyä usein Suomessa tätä varten enkä voisi näitä tehtäviä sukulaisillekaan säilyttää, asuvat sen verran kaukana.* (K6V8.)

Joillakin internetkeskustelujen ulkosuomalaisilla on sukulaisten tai ystävien kanssa yhteisomistuksella hankittu mökki Suomessa ratkaisuksi kustannusten ja huolehtimisen vaikeuksiin. Yhteismökin etuna on myös se, että sitä käyttää joku muu silloin, kun ulkosuomalainen itse ei ole siellä. Lisäksi yhteismökin käytännön asiat ja huolehtiminen jakautuvat omistajien kesken. Joidenkin ulkosuomalaisten suomalaiset sukulaiset huolehtivat pääasiassa mökistä lomien ulkopuolella, jolloin ulkosuomalaisten huoli hellittää ja lomalle tulo sekä lomatunnelman saavuttaminen on huolettomampaa ja helpompaa: *Meillä asia järjestyi niin, että minun vanhempani viettivät mökillämme vähintään yhden viikonlopun kuukaudessa (yleensä enemmänkin) ja tekivät samalla huoltotyöt jne. Kyllä mökki vaatii huolenpitoa, eikä ole kiva mennä itse lomalle jos vaan joutuu sitten niitä huoltotöitä tekemään. Lisäksi vanhempani maksoivat sähkölaskun ja muita juoksevia kuluja, sillä saivathan he muuten käyttää mökkiä ilmaiseksi. Tämä oli meillä toimiva systeemi ja oli ihana mennä mökille kun kaikki paikat oli kunnossa ja laitteet jne. toimivat.* (K8V9.)

Mökki pysyy yleensä saman suvun sisällä esimerkiksi perittynä tai yhteiskäytössä, jolloin mökin käyttö tulee halvemmaksi kuin ainainen kesäpaikan vaihtaminen. Juntto ja Vilkkonen (2005, s. 136) sanovatkin, että tunteiden lisäksi järki sitoo suomalaisia yhä yhteen suvun kesäpaikkaan. Tunnepuolta suvun mökin jakamisessa edustaa jatkuvuuden halu eli halutaan, että kakkoskoti perinteineen pysyy saman suvun hallussa ja jälkeläiset saavat kokea samanlaisia lapsuuden kesiä kuin itse on saatu kokea (Williams & Van Patten, 2006, s. 38–40).

Keskustelujen ulkosuomalaiset ovat kokeilleet myös muita majoitusvaihtoehtoja ja todenneet ne toimiviksi. Yksi ulkosuomalainen majoittuu sukulaisensa asunnossa sillä aikaa, kun sukulaiset itse menevät mökille. Tämä vaihtoehto on kaikille osapuolille hyödyllinen: *Ei*

*kuluja ja kukat tuli kasteltua ym. (K6V12).* Osa keskustelujen ulkosuomalaisista harrastaa niin sanottua asunnon vaihtoa eli Suomeen tullessaan he majoittuvat ystävien tai sukulaisten asuntoon ja nämä puolestaan matkustavat ulkomaille ulkosuomalaisen asunnosta huolehtimaan: *Me vaihdetaan aina asuntoa jonkun suomalaisen ystäväperheen kanssa; saadaan olla omissa oloissa ja kaverit pääsevät Keski-Eurooppaan lomailemaan. (K6V13).* Tämä on melko uusi majoitusvaihtoehto ja voi toimia tulevaisuudessa hyvin monipaikkaisuutta ajatellen.

Ulkosuomalaisten oman Suomen lomille tarkoitetun tukikohdan hankintaan ja merkityksiin liittyy myös muita ulottuvuuksia kuin omistamisen mahdollisuus tai loman mahdollistaminen. Toinen asunto voi merkitä omistajalleen muutakin kuin pakopaikkaa arjesta. Sitä voidaan pitää investointina tulevaisuutta varten, mahdollisuutena asettua asumaan sinne vakituisesti esimerkiksi eläkeiässä (Tuulentie, 2010, s. 271; Williams, King & Warres, 2004, s. 111). Toisaalta toinen asunto voi olla merkityksellinen omistajalleen liikkuvan elämäntyylin ja kulutuksen kannalta. Joillekin kahden asunnon omistaminen tarjoaa mahdollisuuden pitää perhe koossa ja kuulua useaan yhteisöön. (Williams, King & Warres, 2004, s. 111.)

Moni siirtolainen haaveilee paluusta entiseen asuinmaahan, mutta ei välttämättä silti toteuta tätä haavetta täysin, vaan tyytyy vierailuihin entisessä kotimaassa. Myös pelkillä vierailuilla voi vahvistaa kuulumistaan paikalliseen yhteisöön. (Goulbourne ym., 2010, s. 85–87, 122, 178). Loma-asunnon hankkiminen entisestä asuinmaasta voi toimia vierailuiden mahdollistajana, mutta eri merkityksessä kuin hotellimajoituksen hankkiminen. Oma asunto Suomessa voi merkitä ulkosuomalaiselle oman aseman muuttumista tai säilymistä paikallisena eikä vain turistikodina vieraana. Oma asunto mahdollistaa monipaikkaisuuden käytännössä ja vie monipaikkaisuuden identiteettitasoa konkreettisemmaksi kuin pelkkä muiden luona vierailu tai hotellilta käsin paikassa oleminen.

## 6.2 Yksityisyys lomapaikassa

Edellisessä aluvussa kuvasin oman lomakodin omistamiseen ja käytännönhoitoon liittyviä asioita. Tässä luvussa pohdin lomapaikan ja majapaikan sosiaalista ulottuvuutta sekä lomakodin yksityisyyden ja jaettavuuden ulottuvuutta, siksi että kodin ajatellaan usein olevan yksityistä (ks. esim. Vilkkö, 2010a). Analysoimieni internetkeskustelujen ulkosuomalaiset

sanovat viettävänsä usein lomiam sukulaisten luona. Osalle sukulaisten luo tuleminen on itsestään selvyys, sillä heille sukulaiset ovat tärkein syy tulla Suomeen. Joillekin sukulaisten luo meneminen on puolestaan majoitukseen liittyvä valinta. Sitä perustellaan vastavuoroisuudella ja kustannuksiin liittyvillä säästöillä: *Kyllä aion sukulaisiin mennä, samoin he käyvät täällä. Ei mitään kuluja kummaallakaan puolella. Matka jo yksistään maksaa niin paljon.* (K7V8.) Joillekin yhteisöllinen asuminen on ehdoton ja hyvä asia. Yksi perustelee yhteismökkiä sisarusten kanssa näin: *Omaa rauhaa kaipaam mökillä paljon vähemmän kuin sitä, että Suomen lomalla saan viettää aikaa perheeni kanssa. Heidän takiaanhan Suomeen tulenkin. Sovimme jo etukäteen Suomeen mennessä, että tulevathan kaikki sitten mökille meidän kanssa.* (K8V10.)

Juntto ja Vilkkonen (2005, s. 136) puhuvat suomalaisten kesämökkeilystä Maffesoliin viitaten uusheimoutumisen paikkana, sillä mökillä olemiseen liitetään ajatus suvun kokoontumispaikkana ja suvun yhteisöllisyytenä ainakin ideaalissa mielessä tavoiteltuna. ”Totutut mökillä olemisen tavat ja paikan henki rakentavat ja muokkaavat sosiaalisen kanssakäymisen muotoja ja liittävät ihmisiä yhteen sisällökkäällä tavalla”. Mökille mennään samanmielisinä heimoina ja samoja elämyksiä tavoitellen, vaikka tämä toteutuisikin vain perättäisten käyttövuorojen tai pakollisten mökin huoltoon liittyvien tapaamisten muodossa. Yllä yhteismökin ihanuutta kommentoivalla ulkosuomalaisellakaan haave koko suvun yhteisistä mökkikesistä ei ole täysin toteutunut: *[t]osin ei kyllä juuri koskaan olla mökillä kaikki yhtä aikaa* (K8V10).

Jotkut keskustelujen ulkosuomalaiset kokevat sukulaisten luona majoittumisen pakkona. He kertovat sukulaisten suuttuvan, jos ulkosuomalaiset edes ehdottavat majoittuvansa muualla, esimerkiksi hotellissa: *Ja todella, Suomenvierailut eivät ole varsinaisesti mitään lomiam, ja monet meistä ulkoelleistä majoittuisimme kaikein mieluiten omaan asumukseen (mökkiin, hotelliin tms) jossa on oma rauha ja jossa saa sukuloimisen välillä rentoutua. Juttu on vaan niin että usein sukulaiset loukkaantuvat jos heidän vieraanvaraisuudestaan kieltäytyy. Kokeiltu on. Meitä pidetään helposti hienohelmoina joille tavallinen suomalainen koti ei muka enää kelpaa kun asutaan oikein ulkomailla ja ollaan olevinamme niin tärkeitä ja parempia ihmisiä... huuh.. suo siellä, vetelä täällä.* (K10V11.)

Osa keskustelijoista kaipaa Suomen lomalta kodin tuntua, jota hotelleista ei löydy. Seuraava ulkosuomalainen ei kaipaa pitkiä Suomen lomiam, sillä *joudumme asumaan hotelleissa* (K11V4). Hotelleissa asuminen tekee ulkosuomalaisesta perheineen turistin, jollaiseksi ei



haluta tulla nähdyksi suomalaisuuden takia. Tämän vuoksi sukulaisten luona majoittuminen voi tuntua houkuttelevammalta kuin hotellissa majoittuminen.

Jotkut analysoimieni keskustelujen ulkosuomalaiset majoittuvat sukulaistensa luo myös siksi, että heille on luvattu tarjota majapaikka kodinomaisessa paikassa: *Lapsuudenkotini on nykyään erään lähisukulaiseni hallinnassa, ja meillä on hänen kanssaan kirjoittamaton sopimus siitä, että saan aina Suomen-lomillani asua hänen nykyisessä "työhuoneessaan". [...]* *suullisesti kyllä tosiaan on sovittu, että voin aina tulla paikkaan kuin kotiini.* (K9V1.)

Keskustelija on siis sopinut sukulaisten kanssa niin, että ulkosuomalainen saa majoittua ilmaiseksi sukulaisten luona Suomessa lomaillessaan ja että ulkosuomalainen saa loman ajaksi käyttöönsä huoneen, joka on aiemmin ollut ulkosuomalaisen oma huone: *[k]yseisessä huoneessa on jopa vielä joitakin minun vanhoja tavaroita* (K9V1). Myöhemmin sama keskustelija kuitenkin valittelee oman rauhan puutteesta, jonka majoittava sukulaisten aiheuttaa tunkeutuvalla käytöksellään ja oman yksityisen tilan rajoittamisella. Keskustelija odotti siis palaavansa omaan kotiinsa Suomen lomallaan ja saavansa paikassa myös tarvitsemansa oman rauhan. Tämä lupaus ei ole toteutunut. Vaikka omaa kuulumista paikkaan perustellaankin lapsuudenkodilla tai jopa itselle kuuluvilla tavaroilla, ei ulkosuomalainen kuitenkaan tunne löytävänsä omaa paikkaansa majapaikasta. Kotiutunut suhde paikkaan, joka muodostuu silloin, kun julkisesta tilasta tulee edes ajoittain omaa tilaa (Huttunen, 2002, s. 341) ei tunnu toteutuvan. Vilkon (2010a, s. 43) mukaan asunto tuntuu kodilta vasta sitten, kun siellä saa olla oma itsensä ja tehdä mitä haluaa tullen samalla hyväksytyksi.

Muutkin keskustelijat kaipaavat omaa rauhaa majapaikassaan, ja kaivattua rauhaa ei saa muiden luona majoituessa: *Kaikki ulkosuomalaiset tuttavamme asuivat mummulloissa loman ajan. Joillain teki tiukkaa ja siksi Suomen loma ei pelkkää hurraata ollut.* (K6V2) Jotkut uskovat tunteen olevan molemminpuolista – sekä ulkosuomalainen perheineen että majoittava taho voi tuntea yhteismajoituksen henkisesti haastavana. *Mummuloissa viihdytään kesällä max viikko mutta sitten alkaa ärsyttää - varmaan molemmin puolin* (K6V3). Suomen lomapaikka ei ole keskustelujen ulkosuomalaisille yksityisyyden vaan sosiaalinen ja jaettu paikka. Se ei ole koti siinä mielessä, että koti olisi yksityisyyden tilana erottamassa kodin julkisesta (Vilko, 2010, s. 40–41). Myöskään lomapaikan yhteisö ei salli kaikille ulkosuomalaisille yksityisiä valintojen mahdollistamista, mikä estää paikasta nauttimista: *Minua ei vanhempieni luona laiteta kotihommiin mutta odotetaan että istuisin siellä heidän kanssaan koko lomani ajan ja ollaan nokka nyrpällä jos haluan nähdä ystäviäni ja muita ihmisiä* (K10V34).

Lomapaikkojen monimuotoiset sosiaaliset toimintatilat tekevät lomapaikassa asuvien roolien ja aseman erottelun vaikeaksi. Asukkaat ovat eri rooleissa eri tilanteissa. Lomapaikan kausiasukasta ei yleensä pidetä paikallisena mutta ei myöskään matkailijana. (Aronsson, 2004, s. 85–86, ks. myös Massey, 2003.) Kotiseudullaan vieraileva voi paikoin tuntea olevansa turisti enemmän kuin paikallinen, paikoin taas paikallisempi kuin turisti (Veijola, 2006, s. 78). Sama pätee myös seuraavan keskustelun ulkosuomalaisen kohdalla: *Ja se, mikä minua eniten häiritsee ei ole se, että ilkeät vanhemmat pakottavat siivoamaan, vaan se, että en saa sen enempää vieraan kuin perheenjäsenenäkään etuja. Jos ihminen tulee tosiaan "takaisin kotiin" ja perheenjäseneksi, niin silloin voi tietenkin odottaa, että hän osallistuu huushollin hoitoon, mutta toisaalta hän myös sitten saa asua kuin kotonaan: hänelle annetaan oma soppi, joka on pelkästään hänen käyttöön (jos kerran talossa on tilaa), ja hän saa kutsua vieraita kylään. Nyt minusta tuntuu lähinnä, että minulta odotetaan toisaalta palkatonta rehkimistä ja toisaalta että teen itseni huomaamattomaksi.* (K10V1.) Tässä keskusteluotteessa ulkosuomalainen ei koe olevansa vieraanvaraisuuden kohteena tai tule kohdelluksi perheenjäsenenä. Vieraan majoituessa toisen kotiin vieras koettelee kodin yksityisyyttä ja kodin intiimi tila muuttuu avoimeksi, yhteiseksi ja jaetuksi tilaksi. Pitkän vierailun aikana kodissa on löydettävä sopusointu kotitöiden, yksityisyyden ja yhdessä asumisen suhteen. Vieraan läsnä ollessa on osapuolten otettava toisensa huomioon, ja vieraanvaraisessa paikassa kaikille tehdään tilaa. (Järvinen-Tassopoulos, 2010, s. 322–334; ks. myös. Järvinen-Tassopoulos, 2007, 118–119.)

Seuraava keskustelija korostaa suomalaisten sukulaisten epävieraanvaraisuutta ja ulkosuomalaisen omaa erilaisten kulttuurien ymmärrystä ja niiden mukaan toimimista esittelemällä omia tapojaan kestitä vieraita sekä kykyään muuttaa odotuksiaan vieraanvaraisuutta kohtaan: *Meillä on myös sellainen käytäntö, että kun tulee vieraita, niin he ovat myös vieraita, eikä heidän tarvitse siivota eikä puuttua talon töihin. Minäkin laitan kodin viimeisen päälle kuntoon ennen vieraiden tuloa, sitten voi vain keskittyä seurustelemaan vieraiden kanssa. Vieraat saavat myös oman rauhan niin halutessaan. Minä emäntänä, ja mieheni isäntänä, vastaamme kuitenkin arkirutiinien sujumisesta vieraidenkin aikana. Vieraat ovat vieraita, ja vieraina he saavat meiltä huomion ja arvostuksen. [...] Meillä on tällainen tapa, mutta minua ei häiritse vaikka en saakaan vastineeksi samaa kohtelua. Ymmärrän suomalaisen luonteen ja sinne mennessäni elän sen mukaisesti eli kunnioitan heidän omaa tilaansa ja kodin rauhaa. Nämä ovat suomalaisille pyhiä asioita. [...] Suomessa ei välttämättä olla niin vieraanvaraisia kuin muissa maissa. Suomessa kuitenkin perimmiltään vieraat koetaan aika paljon häiriöksi ja rasitteeksi [...] Suomalainen ei pidä siitä kun hänen*

*jokapäiväinen elämänrytminsä menee sekaisin vieraiden takia. Suomalainen kokevat rutiineista poikkeamisen rasittavana, elämä menee ihan sekaisin, ja se aiheuttaa masennusta ja ylenmääräistä hermostumista. (K10V16.)*

Kyseinen ulkosuomalainen ei ilmeisesti koe menevänsä Suomessa kotiin, vaan ennemminkin haluaisi sinne lomalle, vieraaksi, jona hän ei oleta itse osallistuvansa arkisiin kotitöihin.

Vaikka hän ei myönnä haluaan olla Suomessa kestittävän vieraan roolissa, tämän voi kuitenkin tulkita hänen oman vieraanvaraisuutensa kuvauksesta, jollaista kohtelua itsekin toivoisi Suomessa. Samalla hän myös korostaa epätyypillistä suomalaisuuttaan.

Ulkosuomalaisten ja suomalaisten erilaiset elämisen rytmit harmittavat keskustelun ulkosuomalaisia, sillä ne eivät mahdollista heidän rentoutumishaaveitaan. Esimerkiksi aikaiset herätykset, jotka ovat suomalaisille arkipäivää, eivät välttävättä ole toisenlaiseen elämänrytmiin ulkomailla tottuneelle ulkosuomalaiselle mieluisia. Ulkosuomalainen kokee, että hänellä ei ole omaa rauhaa tehdä sitä, mitä lomallaan tahtoo, vaan on toimittava suomalaisten rutiinien mukaan. (vrt. Karisto, 2010, s. 300). Ulkosuomalaisten keskustelu vieraan roolin ristiriitaisuudesta liittyy laajemminkin vieraanvaraisuudesta mobiilissa maailmassa sekä kotona ja kylässä olemisen ongelmallisuudesta käytävään keskusteluun (Germann-Molz & Gibson, 2007).

Edellisissä otteissa ulkosuomalaisten mielestä lomapaikkaan ja majoittumiseen liittyvät ongelmat ovat johtuneet paikallisista, majoituksen tarjoavista sukulaisista. Osa keskustelijoista korostaa kuitenkin sukulaisten luona majoittumiseen liittyvän ongelman juuren olevan ulkosuomalaisten omassa asenteessa: *Tulee mieleen että eräät ulkomailta Suomeen tulevat suomalaiset, aika monet varmaan, ovat tosi omituisia ihmisiä! Kutsuvat itsensä kylään ja haluavat että on isäntäväki, mutta valtaavat itselleen osia talosta eivätkä edes sitten viihdy sen isäntäväen seurassa. Vaikka eivät edes ole siellä kyläpaikassaan, heidän pyhää läsnäoloaan on kunnioitettava siten ettei isäntäväen varjokaan lankea heidän siunatulle lavitsalleen. (K9V9.)*

Analysoimieni keskustelujen ulkosuomalaisten useat kommentit sukulaisten luona majoittumisen negatiivisista puolista, kuten oman rauhan ja yksityisyyden puutteesta, saavat pohtimaan, miksi ulkosuomalaiset majoittuvat sukulaistensa luo. Edellä jo mainittuja perusteluja ovat olleet muun muassa kustannuksissa säästäminen, sukulaisten puolelta koettu pakko sekä entisessä lapsuuden kodissa asumisen halu. Joillekin sukulaisten näkeminen ja ajanvietto heidän kanssaan on tärkein Suomeen tulon syy, joten luontevimmin majoitutaan

siellä, missä sukulaiset ovat. Pohdin kuitenkin, voisiko syynä olla myös halu asua kodinomaisessa tilassa, jota ei ilman sukulaisten luomia puitteita voisi saavuttaa. Seuraava ulkosuomalaisen keskustelukommentti avaa tätä väitettä: *Koska talon nykyinen omistaja on tosiaan hyvin läheinen sukulaiseni ja tulen kuitenkin katsomaan vanhaa kotiseutua, en pelkästään häntä, meillä ei myöskään ole tarpeen koko aika jutella keskenään.* (K9V1.) Keskustelija on aiemmin sanonut majoittuvansa loman ajaksi entiseen lapsuuden kotiinsa. Myöhemmin hän sanoo, että hän ei lomallaan vietä aikaa sukulaisensa kanssa, vaikka majoittuukin tämän kodissa. Majoittavan sukulaisten kanssa ei tarvitse tai haluta edes keskustella. Sukulaiset vain luovat puitteet asumiselle ja luovat kodinomaisen tilan, jota ei ilman sukulaisia voisi luoda. Se, että ei tule toimeen yhteisön kanssa on ristiriidassa sen ajatuksen kanssa, että ulkosuomalainen tulisi Suomeen juuri sukulaisten takia. Vierailut entisessä asuinmaassa ovat perinteisesti ajateltu perustuvan perhesuhteiden ylläpitoon (Duval, 2004, s. 92; Goulbourne ym., 2010). Analyysin perusteella asetan tämän väitteen kuitenkin kyseenalaiseksi.

### 6.3 Arjen etsintää ja pakoilua lomalla

Aineistoni ulkosuomalaiset arvioivat lomansa mielekkyyttä ja tarkoitusta etenkin silloin, kun he kertovat majoittumisestaan sukulaisten luona. Osallistuminen arkisiin askareisiin on osalle keskustelijoista olennainen osa Suomen lomaa. Yhdelle keskustelijalle vanhempien auttaminen kotitöissä on itsestään selvyys, ja mahdollinen suursiivous hoidetaan loman alussa pois alta, jotta lomasta päästään yhdessä nauttimaan: *Isä aina yrittää kieltää siivoamasta ja sanoo, että eihän tässä ole mitään järkeä, että lomalle tullaan ja siivotaan :). No, ei meillä kaikki aika mene kotihommiin, käydään myös autoilemassa ja "nähtävyyksiä" katselemassa eri puolilla.* (K10V16) Toisesta ulkosuomalaisesta muiden keskustelijoiden negatiivinen suhtautuminen kotitöihin ja sukulaisten auttamiseen tuntuu vieraalta: *Tunnen itseni nyt aivan hassuksi, sillä olen asunut jo vuosikymmenet ulkomailla ja joka kesä Suomeen matkustaessani teen vanhempieni luona suursiivouksen. Ei siihen mene kuin pari päivää.* (K10V16.) Etenkin pitkän viipymän lomilla ulkosuomalainen ymmärtää apunsa tärkeyden: *Parin viikon lomasta jaa kyllä sita laatuaikaakin, vaikka käyttäisin puolisen tuntia päivässä kotitöihin. Jos aitini joutuisi parin viikon ajan passaamaan kuutta ihmistä, niin saattaisi olla, että hanelle laatuaika olisi nukkuminen.* (K10V31.)

Lomapaikkaa voidaan ajatella yhteisöllisten siteiden vahvistamisen paikkana, mutta myös toisista huolehtimisen paikkana. *Meillä kotona ollaan jo niin huonokuntoisia, että pienikin apu on tarpeen, ja kun pitempään olen, niin pidän luonnollisena, että pystyvänä ja terveenä teen siivoushommatkin* (K10V16). ”Vaikka elämäntapa olisi transnationaalinen, myös siinä on paikkaan sitovia elementtejä.” Ihmisistä ei voi konkreettisesti huolehtia ja auttaa etäisyyksien päästä. (Siim, 2006, s. 105.) Monet ulkosuomalaiset potevat huonoa omatuntoa sukulaisten jättämisestä Suomeen ja vähäisestä yhteydenpidosta heihin sekä pitävä huolenpitoa vaikeana etäisyyksien päästä (Oksanen, 2007, s. 98–99). Edellisten keskustelukommenttien kirjoittajat tuntuvat pitävän lomaansa tärkeänä juuri yhteisön eri jäsenistä huolehtimisen kannalta. Kotitöitä vanhempiensa luona tekevät ulkosuomalaiset keskustelijat vaikuttavat arvostavan vanhempiensa vieraanvaraisuutta ja kokevat ehkä olevansa yhteisön jäseniä, joiden kuuluu myös osoittaa vastavuoroista huolenpitoa. Kyseiset ulkosuomalaiset haluavat mahdollisesti myös tuntea olonsa kotoisaksi lomapaikassaan osallistumalla sen arkeen, sillä vieras tekee omaa tilaansa toisen kodissa osallistumalla arjen askareisiin (Järvinen-Tassopoulos, 2010, s. 322).

Toisille keskustelijoille Suomen loma ei tunnu enää lomalta, jos se täytetään kodin askareisiin liittyvillä velvoitteilla. Seuraava keskustelija kokee joutuneensa lomallaan ylenpalttisen siivousurakan tekijäksi: *Useimmat kotimaan ellit eivät todellakaan tajua koko ongelmaa - he pistäytyvät vanhemmillaan joka toinen viikonloppu ja mikas siinä on autellessa kun kotiin paasee heti takaisin, ja voi rentoutua rauhassa eikä kukaa tyrkytä polyrattia ja imuria heti taas kateen tunnin paasta jos ei itse satu hinkuamaan lisää toita. Ja kaikki ulkoellit, itseni mukaanlukien toki auttelemme kotitoissa lomilla kaydessamme - emme todellakaan ole mitään taysihoitoa odottelevia prinsessoja.* (K10V32.)

Loman aikaiset arkiaskareet ja niihin pyytäminen majapaikassa aiheuttavat erimielisyyksiä ulkosuomalaisen ja sukulaisten välille: *Vanhempani odottavat myös, että osallistuin siivoukseen yms. kotitöihin (ja tietysti vanhempani ovat siivousintoilijoita). Olen joskus sanonut, että en aio maksaa monen sadan euron lentolippuja päästäkseni imuroimaan ja pyyhkimään pölyjä, tähän ei ole tullut vastaväitteitä, mutta erittäin nyrpeitä katseita ja huomautuksia, miten reippaita siskoni (asuvat paikkakunnalla ja auttavat usein vanhempiaan) ovat.* (K10V1.)

Ulkosuomalaiset kuitenkin korostavat, että eivät odota lomalla olevan palveltavien asemassa, vaan osallistuvat arkeen. *Minulle on myös itsestään selvää, että osallistun myös siellä*

*asuessani talon töihin, siivoan ja käyn kaupassa koko väen edestä ja maksan myös ostokset. En siis tosiaankaan mene lomailemaan muiden kustanuksella. Varmaa kaikki ulkosuomalaiset tietävät, että loma Suomen kotona ei ole sellainen tavallinen loma, enkä minä edes lähde Suomeen sillä mielellä, että lähdän tästä löhöämään viikoksi tai pariaksi (K9V1).*

Ulkosuomalaisen mielestä loma Suomessa ei ole tavallinen loma vaan iso panostus tai jopa oman rentouttavan loman uhraus. Jotkut ovat havainneet loman Suomessa vaativan niin paljon, että eivät edes halua mennä sinne enää, vaan suunnata jonnekin muualle, jossa saa todella rentoutua: *Itse olen tullut siihen tulokseen, että Suomessa käynti ei ole lomaa, josta nauttisin siten kuin lomasta kuuluu nauttia, joten siihen en todellakaan mielelläni tuhlaa lomaa enkä rahaa, vaan käytän ne mieluummin muualle menoon. (K10V34.) Suomen lomien harvinaisuus osoittautuu myös rentoutumishalun perusteluksi: Sen viikon tai pari vuodessa kun Suomessa olen haluan viettää kuulumisten vaihtamisen ja rentoutumisen merkeissä. Jos kavisin kotona kerran kuussa, asia voisi tietysti olla toinen. (K10V36.) Eri asia, jos olisin jonkun luona viikko- tai kuukausitolkulla, mutta olen yleensä noin kaksi viikkoa. On kiva sanoa miehelle, joka haluaisi käydä katsomassa nähtävyyksiä, että ei käy, äiti haluaa, että me imuroidaan nyt. Tilanne on siis todellakin ihan eri kuin silloin, kun nähdään useammin. (K10V1.)* Se, että Suomessa ollaan myös tilapäisesti, oikeuttaa ulkosuomalaisen mielestä arjen askareisiin liittyvistä velvollisuuksista. Arjen askareet estävät turistisista elämyksistä nauttimisen. Lomia ei haluta hukata siivoamiseen ja arjen pyörittämiseen, vaan esimerkiksi sukulaisten kanssa seurustelemiseen.

Masseyn (2003) mukaan kodin ajatellaan ehkä romanttisessakin mielessä olevan rauhan ja levon paikka, mutta todellisuudessa näin ei ole. Koti ei välttämättä ole rauhan tyysija, etenkin naiselle. Arjen aherrus ja kotityöt estävät kodin olemisen levon paikkana. (Massey 2003, s. 69–70.) Masseyn ajatusta seuraten voidaan pohtia, voiko olla, että ulkosuomalaiset eivät edes halua Suomen lomapaikan muuttuvan kodiksi, joka muistuttaisi arkista ja joka ei välttämättä rentoutumisen kannalta olisi tavoiteltavan arvoista. Lomapaikan tuntuminen arkiselta kodilta saattaisi johtaa elämysten menettämiseen, eikä loma silloin tuntuisi lomalta.

Ulkosuomalaisten ja majoittavien sukulaisten väliset erimielisyydet voivat selittyä osaltaan Masseyn (2003, s. 62–65) ajatuksella paikasta toimintatilojen kohtaupaikkana.

Ulkosuomalaisten lomapaikat sisältävät erilaisia toimintatiloja. Paikan jättäneet ja laajemman toimintatilan omaavat ulkosuomalaiset verrattuna paikallisiin, kotiin jääneisiin sukulaisiin ja ystäviin saattavat antaa paikalle erilaisia merkityksiä. Molemmat osapuolet saattavat kokea eriarvoisuutta, ehkä jopa kateutta paikan merkityksiin nähden. Yksi elää arkeaan kotona,

toinen tulee hänen kotiinsa viettämään vapaa-aikaa. Toinen tulee paikkaan vieraana, joka ei täysin voi tuntea paikkaa kodikseen samassa merkityksessä kuin siellä arkipäiväisesti toimivat sukulaiset. Sukulaisilla ja ulkosuomalaisilla on myös erilaiset käsitykset paikasta. Masseurin (2003, s. 70) mukaan paikan jättäneillä on usein romanttisempi käsitys paikasta kuin paikkaan jääneillä. Ne, joilla on kyky lähteä ja palata ovat paremmassa asemassa paikkaan jääneisiin nähden. Ulkosuomalaiselle paikka voi näyttäytyä vapaa-ajan ja rentoutumisen paikkana, paikalliselle sukulaiselle arjen paikkana sisältäen arkiset askareet, mikä saattaa aiheuttaa eriarvoisuuden tunteita. Ratkaisuna pidetään yhteisymmärrystä: *He ymmärtävät että totta kai on kiva saada kohtuullisesti apua, mutta että mina olen myös lomalla ja tarvitsen omaa aikaa ja rauhaa rentoutumiseen. Jos vanhemmat ja vierailevat aikuiset lapset oikeasti valittaa toisistaan, niin balanssi kyllä löytyy.* (K10V32.)

Ne keskustelujen ulkosuomalaiset, jotka eivät ole tyytyväisiä sukulaisten luona majoittumiseen vertaavat ulkomaille tulevien suomalaisten odotuksiin ja heidän kohteluunsa. Vastavuoroisuus ei ulkosuomalaisten mielestä toteudu suomalaisten ulkomaanvierailujen ja ulkosuomalaisten Suomen vierailujen kohdalla. *Sama täällä ja setelit myös näkyvillä muuten ei kunnian kukko laula. Tänne kun tullaan niin mielellään asutaan ilmatteeksi ja ruokakin on tultava yöpaikasta.* (K7V5.) *Mainitsempa samalla, että asumme eräässä suosituksessa lomakohteessa ja aiemmin meille oli jopa varauslista vieraille, eli kaikki jotka halusivat lomalle tänne, vähänkin tutut, odottivat ilmaista majoitusta ja täyttä ylläpitoa viikon tai kahden ajan. Kesäisin saattoi jopa 3 kk:tta parhaimmillaan olla vieraita kotona passattavana ja ruokittavana ja ympäri kuljetettavana.* (K10V34.) Mielestäni näiden kommenttien kohdalla on kuitenkin syytä huomata, että ulkosuomalainen tuntee puolestaan arjen asuinmaassaan olevan alempiarvoisessa asemassa lomalle tuleviin suomalaisiin sukulaisiin verrattuna. Sama asetelma ja lomailijoiden odotukset siis toistuvat ulkomailta, vain roolit vaihtuvat. Pohdin, odottaako ulkosuomalainen sukulaisten majoittumiselta todellisuudessa ennemminkin kotoisuuden materiaalisia puitteita, mutta kestittävän vieraan asemaa.

Arjesta irtautumista voi olla vaikea saavuttaa sukulaisten luona sijaitsevan majapaikan lisäksi omassa asunnossa. Ulkosuomalaisen omistusmökki vie osansa rentoutumisen mahdollisuuksista. Mökki vaatii kunnossa pitämistä ja arki on mökillä läsnä. *Mikäli mökkiä lähдете ostamaan, niin älkää vaan erehtykö ostamaan mökkiä missä pihassa on nurmikko... menee loma ruohoa leikatessa* (K8V9). Loma ei tunnu lomalta, jos sen aikana ei ehdi tehdä muuta kuin huoltaa mökkiä. Osalla on kokemusta omasta mökistä, jota he kyllä arvostavat, mutta toteavat mökin vaativan paljon työtä. Junton ja Vilkon (2005) mukaan mökillä tehtävät

askareet eivät kuitenkaan ole merkitykseltään samoja kuin arjen askareet. Arjessa työ siirtyy helposti mukana arjen kotiin, vaikka paikka vaihtuukin työpaikasta kotiin. Tälle haetaan vastapainoa lomakodista, jonne arjen työstressiä ei haluta kantaa mukanaan. Uusintava kotielämä tapahtuu kakkoskodissa, kesämökillä, vaikka siellä tehtäisiin fyysisiä askareita, kuten halonhakkuuta tai mökin huoltotöitä. Mökkiin liitettävät askareet ovat kuitenkin erilaisia kuin arjen kotiin ja työhön liitetyt toimet, jolloin elämisen tahtia voidaan muuttaa parhaiten mökillä puuhaillen. Olennaista mökkiaskareiden mielekkyydessä niiden raskaudesta huolimatta on se, että niihin liitetään itsemääräämisoikeutta ja itsensä herruutta, jota arjen työssä ja kotona ei saa toteuttaa. (Juntto & Vilkko, 2005, s. 137–139.) Osa kuitenkin haluaa mökillä nimenomaan rentoutua, joten *[o]stamme siivouksen kesällä ennenkun itse pääsemme paikalle* (K8V7).

Miksi ulkosuomalainen sitten haluaa majoittua sukulaisten luo, jos hän ei osallistua arjen käytäntöihin? Mitä tämä kertoo ulkosuomalaisten Suomen lomille asettamista odotuksista? Yhtäältä ulkosuomalainen kaipaa Suomen lomaltaan rentoutumista ja arjesta erillistä elämää. Toisaalta ulkosuomalaisella voi olla tarve erottautua turisteista ja saada itselleen kunnioitusta suomalaisena ja paikallisena – vaikkakin osan vuotta muualla asuvana. Jos ulkosuomalainen tavoittelee Suomeen matkustamisella kodin tunteen saavuttamista ja pitää lomapaikkaansa toisena kotinaan, ei hän välttämättä halua olla vieras vaan elää paikallista arkea. Kariston (2010, s. 290–291) mukaan Espanjan suomalaisten kausiasukkaiden talviasumisen rutiinit luovat kodin ja erottavat paikassa oleskelun lomailusta. Talviasukkaille on tärkeää kyetä erottautumaan turistien pinnallisesta suhtautumisesta paikkaan ja keinotekoisuudesta. Voidaan myös pohtia, etsiikö ulkosuomalainen Suomesta turvallisuutta vai seikkailuja. Kariston (2010, s. 293) mukaan suomalaiset kausiasukkaat haluavat etsiä Espanjan aurinkorannikolta epäturistimaista arkea turistimaisen arjen pakoilun sijaan. Siim (2006, s. 101) sanoo haastattelemiensa Suomessa asuvien maahanmuuttajien arvostavan entisessä asuinmaassaan erityisesti kaupunkikulttuuria ja menopaikkoja, mutta paluu Suomeen tuntuu heistä ihanalta paluulta rauhalliseen arkeen. Heidän suhteensa entiseen asuinmaahan muistuttaa siis elämyksiä hakevan matkailijan suhdetta paikkaan, josta etsitään arjesta eriäviä asioita. Ulkosuomalaisten tapauksessa erityisesti Suomen kesä houkuttelee vierailemaan Suomessa, mutta ei jäämään pidemmäksi aikaa (Heikkilä, 2011, s. 26). Karistoa ja Siimiä mukailien voidaan kysyä, tuleeko keskustelujen ulkosuomalainen Suomeen olemaan ”ihan tavallisesti” paikkaan sidottujen tuttuun ja turvallisten rutiinien pariin vai eläkö hän Suomessa lomailijan elämisen rytmissä ja uusia elämyksiä tavoitellen.



Aineiston analyysin perusteella väitän, että ulkosuomalaisilla keskustelijoilla on kahdenlaisia, toistensa kanssa ristiriitaisia odotuksia Suomessa vietettäviä lomia ja majoittumista kohtaan. Ensinnäkin on niitä, jotka haluavat tulla Suomeen lomalle rentoutumaan, etsimään elämyksiä ja nautiskelemaan. Toiseksi joukossa on myös heitä, jotka ajattelevat tulevansa Suomeen kotiin ja haluavat osallistua lomapaikan arkeen. Ristiriitaista kuitenkin on, että monet keskustelijoista haluavat molempia, arkista kotia ja rentouttavan elämyksellistä lomaa, johon eivät kuulu kotiin liitetyt velvollisuudet. Seuraava kommentti kiteyttää ristiriitaisuuden: *Loma on loma sille ulkomaanasukillekin, vaikka tulee KOTImaahansa käymään* (K10V16). Ne, jotka haluavat tulla Suomeen kotiin, vaikuttavat myös kokevan kuuluvansa enemmän lomapaikkaansa ja sen yhteisöön kuin ne, jotka pitävät itseään lomapaikkaan vierailulle tulevina. Keskustelujen ulkosuomalaiset eivät halua näyttäytyä täysin suomalaisena tai turistina. Ne, jotka majoittuvat sukulaisten luo, saattavat odottaa tietynlaista palvelua ja vieraana kestitsemistä, vaikka he eivät sitä myönnäkään. Keskustelijoiden vertaukset sukulaisten ulkomaanvierailuista kuitenkin osoittavat, että he myös kaipaavat arjen helppoutta ja lomailua Suomen lomallaan. En usko aiheen muuten herättävän niin suurta keskustelua. Päätös siitä, että ei haluta hankkia oma loma-asuntoa voi johtua varattomuudesta, mutta myös siitä, että ei haluta tehdä lomasta arkista.

## 7. ULKOPUOLISENA MATKAILIJANA SUOMESSA

Analysoimieni keskusteluketjujen ulkosuomalaiset ovat alkaneet pohtia suomalaisuuttaan ulkomailla ollessaan ja erityisesti he ovat havahtuneet pohtimaan sitä saapuessaan lomalle Suomeen. Missä on oikea koti? Mihin kulttuuriin kuulun? Nämä kysymyksiä ulkosuomalaiset tuntuvat miettivän keskusteluiden lomassa. Seuraavassa käsittelen ensin keskustelujen ulkosuomalaisten Suomen lomilla tekemiä havaintoja Suomen ja entisen asuinpaikkansa muutoksesta heidän ulkomaille muuton jälkeen ja tarkastelen, mitä havainnot muutoksista merkitsevät heidän kodintunteelleen. Toisekseen tarkastelen ulkosuomalaisten omien kulttuuri-identiteettien muutosta ja kokemuksia suomalaiseen yhteisöön kuulumisesta. Lopuksi puhun ulkosuomalaisten turistikseen suhteesta heidän entiseen kotipaikkaansa ja sitä, millaisia merkityksiä näillä on ulkosuomalaisen monipaikkaisuudelle. Pohdin erityisesti, tuleeko ulkosuomalainen kodista kotiin tullessaan ulkomailta Suomeen.

### 7.1 Muuttunut kotiseutu

Monissa siirtolaisuutta käsittelevissä tutkimuksissa kuvataan, kuinka siirtolaisen on vaikea kotiutua uuteen asuinmaahansa ja kuinka siirtolainen kaipaa entiseen kotimaanaan pitämäänsä asuinmaahan nostalgisten muistojen kautta. Järvinen-Tassopoulos (2005, s. 287) puhuu nostotopiasta. Aineiston analyysin edetessä pohdin, lopahtavatko ulkosuomalaisten kaipuu ja nostalgiset ajatukset Suomesta, kun ulkosuomalainen tulee lomalle Suomeen ja havaitsee muutoksia paikassa? Suomessa vierailu havahduttaa ulkosuomalaisen pohtimaan omaa kuulumistaan yhtäältä Suomeen ja toisaalta ulkomaan asuinpaikkaan.

Joillekin keskustelijoille lomailu Suomessa on osoittautunut henkisesti vaikeammaksi, kuin he kuvittelivat ulkomailla Suomen lomaa suunnitellessaan. *Surkea tilanne, minä luulin, että vanhoilla päivillä olen onnellinen kun saan tulla takaisin tänne, mutta en löytänyt sitä mitä luulin löytäväni. Kun on kauan poissa ja sitten tulee takaisin niin sitä luulee löytävänsä sen saman minkä jätti. Ei osaa ymmärtää, että kaikki muuttuu. Minä tunnen itseni täällä vieraaksi.* (K11V11.) Myös Pihla Siim (2006) toteaa tutkimillaan maahanmuuttajilla olevan kokemuksia lähtömaastaan vieraantumisen. Vierailuilla lähtömaassa mennyttä on ollut vaikea kohdata. Tämä voi kertoa emotionaalisesta irrottautumisesta menneestä kotipaikasta,

johon liitetään monenlaisia negatiivisia merkityksiä. Entinen kotimaa alkaa näyttäytyä maahanmuuttajille ”toisena”. Maahanmuuttajat saattavat kokea entisen asuinmaansa yhteiskunnan muuttuneen maahanmuuttajan siellä asumisen ajoilta ja siellä vieraillessa he kokevat, etteivät enää pärjäisi siellä. (Siim, 2006, s. 101–102.)

Ulkosuomalaisen entinen kotipaikka, joka nyt toimii lomapaikkana, on voinut muuttua vuosien saatossa. Usein yksilöt kuitenkin muistavat lapsuudenkotinsa muuttumattomana. Pysyvyyden ja eheyden kannalta koti pysyttävä muuttumattomana (Vilkko, 2010, s. 54–55). Lapsuuden kotipaikkaa kohdannut muutos voi heilahduttaa identiteettiä, sillä yksilön käsitys paikasta ei enää vastaa lapsuuden jälkeen muodostunutta käsitystä paikasta (Tuan, 2006, s. 15). Tuanin mukaan yksilön minuuden kannalta on tärkeää, että yksilölle merkitykselliset paikat säilyvät ennallaan. Paikkojen on pysyttävä muuttumattomina, jotta käsitys paikasta ja paikan taju voisivat muodostua. Nykyajan paikkojen muutosnopeus on kuitenkin nopea, joten se voi aiheuttaa haasteita paikan tajuun muodostumiselle. Tuan kysyykin, miten paikan taju, yksilön käsitys paikasta, voi muodostua, nykyajan muutoskeskeisessä yhteiskunnassa. (Tuan, 2006, s. 15.) Massey (2003) mukaan paikat muuttuvat ajassa, joten niiden erityisyys ja paikalle annetut merkitykset voivat myös muuttua ajassa. Täten myös siirtolaisen entinen kotipaikka voi muuttua ja siellä käyminen muuttaa paikalle annettuja merkityksiä. Ajassa fyysisesti ja sosiaalisesti muuttuva Suomen lomapaikka vastaa mielestäni Massey (2003) ajatusta toimintatilojen kohtauspaikasta, jossa monien kulttuurien ja globaalin maailman vaikutteiden alaisten ulkosuomalaisten sekä paikallisten suomalaisten sukulaisten ja ystävien kohtaaminen värittää paikkaa erilaisilla ja muuttuvilla sosiaalisilla merkityksillä. Siirtolaisen identiteetti siis ei rakennu ainoastaan suhteessa uuteen asuinmaahan, vaan siirtolaisuuden myötä hänen minäkuvansa muovautuu myös suhteessa lähtömaahan ja sen kulttuuriin (Huttunen, 2002, s. 347).

Suomi ei välttämättä tarjoa samanlaisia elämisen mahdollisuuksia kuin ulkomaan koti, minkä vuoksi Suomessa ollessa kaivataan takaisin ulkomaille. *En kaipaa varsinaisesti nykyistä asuinmaatani, mutta kieltämättä tulee kyllä vähän ikävä niitä urbaanin elämän mukavuuksia, joihin Suomessa ei ole varaa. Suomessa kun ei tosta vaan pistäydytä syömässä ravintolassa, sillä hyvältä maistuva ruoka (=ei kebab tai pizza) on 2-3 kertaa kalliimpaa kuin mihin olen tottunut. [...]Muuten minusta on aina ihana käydä Suomessa, ja minusta myös melkein kaikki asiat ovat paremmin kuin nykyisessä asuinmaassani. Mutta täytyy myöntää, että Suomessa minulla ei olisi varaa elää sellaista elämää, johon olen tottunut (ei mitään luksusta, mutta ravintoloissa syömistä ja keskustassa asumista).* (K11V17.) Myös Siimin (2006, s. 102)

haastattelemilla maahanmuuttajilla on ollut vaikeuksia totutella jälleen entisen kotimaansa vierailuilla maan elintasoon tai tapoihin, kuten ruokakulttuuriin. Muuttuneet elämäntavat ja kulutustottumukset voivat heijastua myös tavoiteltuihin elämyksiin ja odotuksiin, joita lähtömaassa vierailulle asetetaan. Suomesta, sen kulttuurista ja yhteisöstä ei välttämättä ajatella samoin kuin ennen maasta muuttamista.

Lapsuuden koti ei ehkä enää aikuisiässä ole kaikille mahdollinen elämisen tila, mutta sen ajatellaan usein olevan se oikea ja alkuperäinen koti, jota eletään muistoissa (Junnto & Vilkkonen, 2005, s. 117; Tuan, 2006, s. 16–18). Huttusen tutkimien siirtolaisten elämänkertojen kirjoittajien lähtömaa näyttäytyy parhaimmillaan toisena kotina, josta ollaan ylpeitä, joka toimii ajatuksellisesti turvana vaikeina aikoina ja jonka kautta rakennetaan suhdetta uuteen asuinmaahan. Toisille lähtömaassa ei nähdä olevan tulevaisuutta ja he haluavat jopa unohtaa entisen kotimaansa. (Huttunen, 2002, s. 333.) Aineistoni ulkosuomalaisista suurin osa puhuu Suomesta positiiviseen sävyyn, mutta esimerkiksi seuraavalle keskustelijalle Suomi ei ole kodin kannalta merkityksellinen: *En kaipaa Suomeen ja lomat siellä yritän pitää lyhyinä, max. viikko* (K11V4). Myös osa Lammervon (2007, s. 130–134) haastattelemista ulkosuomalaisista sanoo, etteivät halua matkustaa Suomeen. Suomea kritisoitiin Lammervon tutkimuksessa muutenkin, erityisesti sään ja ihmisten mentaliteetin vuoksi, jotka olivat myös osasyitä itse ulkomaille muuttamiselle.

Huttusen (2002, s. 334) mukaan pakotettuina maasta muuttaneet siirtolaiset ajattelevat usein lähtömaastaan nostalgisesti ja pitävät sitä kotimaanaan. He asettuvat lähtömaahansa nähden diasporiseen asentoon. Jos siirtolaiset puolestaan kokevat lähtömaansa pahana tai epähoukuttelevana eivätkä pidä sitä kotina, vaan kääntävät sille pikemminkin selkänsä, suhde lähtömaahan ei luo diasporista identiteettiä. Ulkosuomalaisuus liitetään yleensä vapaaehtoiseen monipaikkaisuuteen (Haukkala, 2011, s. 13). Aineistonani käyttämien keskustelujen ulkosuomalaiset tuskin ovat sellaisessa tilanteessa, että heidän ei olisi mitenkään enää mahdollista tulla Suomeen. Suomi onkin heille monipaikkaisuuden näkökulmasta vapaaehtoinen toinen koti. Toisaalta voisiko joku aineistoni ulkosuomalaisista olla lähtenyt ulkomaille pakosta? Esimerkiksi puolison mukana työkomennukselle lähteneet voivat mieltää lähtönsä pakkona perheen yhdessä pitämisen johdosta. Keskusteluista ei käy ilmi, mitkä ovat keskustelijoiden ulkomaille muuton syyt. Niillä voisi kuitenkin olla merkitystä sille, millaisia merkityksiä ulkosuomalaiset antavat Suomelle lomapaikkana.

Espanjan kausiasukkaille talvikoti on sielun toinen kotimaa. Talviasuminen on siis kotona olemista eikä suinkaan sieltä poistumista. (Karisto, 2010, s. 291.) Entä millaisia merkityksiä ulkosuomalaiset antavat Suomen lomapaikalle kotina? Analyysin tuloksena keskusteluista hahmottui ulkosuomalaisia, joiden suhde Suomeen eroaa toisistaan. Ensimmäisen ryhmän muodostavat ne, joiden mielestä koti on molemmissa paikoissa, niin Suomessa kuin ulkomailla, ja he kaipaavat molempiin paikkoihin: *Minulla on koti myös Suomessa ja silti kaipaen siellä takaisin jonkin ajan kuluttua, joten ei se siitä kodista ole kiinni* (K11V9). Toisen ryhmän muodostavat ulkosuomalaiset, joilla on vaikeuksia sopeutua yhteenkään paikkaan. Yhdelle keskustelujen ulkosuomalaiselle hänen asuinpaikoistaan mikään ei oikein tunnu lopulliselta, eikä hän varsinaisesti tiedä mihin niistä kaipaisi eniten, vaan kaikki tuntuvat väliaikaisilta. *Talla hetkellä on enemmän koti-ikävä Suomeen. En viihdy nykyisessä asuinpaikassani vaikka olen ollut kohta vuoden taalla. Pitais kai osata asennoitua paremmin. Tata ennen olen asunut [maanosa] yhteensä 6 vuotta, 3 vuotta [toinen maanosa] - siis kohta 10 vuotta pois Suomesta tulee tayteen. Kummastakin paikasta on hyvät muistot, ja välillä on ikävä sinne. Tosin [edellisen asuinmaan] nostalgia on myös sitä, että en usko enää koskaan palaavani sinne. En ole toisaalta varma, miten hyvin enää sopeutuisin takaisin.* (K11V21.) Myös Siim (2006, s. 103) on havainnut maahanmuuttajien paikkasuhteita tarkastellessaan, että jotkut haluavat asumaan ja työskentelemään johonkin kolmanteen maahan ja ajattelevat nykyistä asuinmaataan vain välietappina kohti jotain uutta ja itsensä kokonaisvaltaisempaa toteuttamista.

Kolmanneksi on ulkosuomalaisia, jotka kokevat kodin olevan ulkomailla eikä enää Suomessa: *Suomeen on ihana mennä lomalle oman perheen kanssa (yksin tuskin tulisin lähteneeksi), ja yleensä joka kesä menemmekin. Pari viikkoa menee kivasti, sitten yleensä tulee ikävä takaisin omaan kotiin, kun täällä nyt on asunut jo vuosikaudet ja kaikki ystävätkin melkein jo ovat täällä, ja lasten kaverit, naapurit ja tutut. Ruokaa tulee myös ikävä (vaikka kai sitä (ulkomaalaista) ruokaa voisi laittaa Suomessakin, jos aineet löytyvät!!) ja sanomalehtiä ja uutisiakin, vaikka toki lukeminenkin onnistuu yhä suomeksi. Mutta niin se vain on, että sinne on ikävä, minne on perheen perustanut ja kodin laittanut.* (K11V6.) Ulkomaille on ehditty jo kotiutua arkisten asioiden ja tekemisten kautta. Suomessa pitkäaikainen lomailu voi ulkomaille kotiutuneelle olla vaikeaa, sillä Suomessa ei ehditä saavuttaa tarpeeksi tunnetta kotona olemisesta ja Suomessa olon tilapäisyys muistuttaa kodin sijainnista ulkomailla: *[e]i vaivaa koti-ikävä Suomessa kaydessa. Tosin, kun on ollut Suomessa 3-4 viikkoa (eli sen normaalin kesäloman ajan tms), niin alkaa jo loppuvaiheessa tuntua siltä että on aika lahtea*

*takaisin. Tama enemman sen johdosta, etta vakituinen koti on ulkomailla, ja Suomessa oleminen tuntuu enemman tai vahemman tilapaiselta. (K11V21.)*

Joillain ulkosuomalaisilla on selkeästi vaikeuksia määritellä kotinsa sijaintia. *Minä en oikein tiedä minne tässä ikävöisi. Suomi ei ole sama maa mistä minä muutin (K11V11).* On myös niitä, jotka kaipaavat useampaan paikkaan ulkomailla. Seuraavalle ulkosuomalaiselle Suomi ei ole ainoa paikka, johon hän kaippaa: *Ei ole ikävä niin kauan kun siellä on, mutta lähtiessä on aina kiva palata kotiin (siis sinne ulkomaan kotiin). Olen aiemmin asunut tässä samassa maassa puolitoista vuotta, palannut Suomeen ja kyllä oli monesti ikävä tänne. Joskus, jos näen leffassa [ulkomailla olevan kaupungin] jonkun tutun paikan, tulee sinne hiukan ikävä (olen siis asunut sielläkin). Eli jos on asunut kahdessa tai useamassa ulkomaassa, voi olla ikävä sinne edelliseen maahan. (K11V2.)* Siirtolainen neuvottelee suhdettaan samanaikaisesti sekä uuteen asuinmaahan että lähtömaahan – mahdollisesti myös kolmanteen. Ajallisessa, menneen, nykyisyyden ja kuvitellun tulevaisuuden solmukohdassa maahanmuuttaja tarkastelee kodin ja kuulumisen mahdollisuuksia suhteessa useisiin paikkoihin. Nykyinen asuinmaa voi lähtömaan rinnalla tuntua kodilta tai väliaikaiselta etapilta, mistä suunnataan jonnekin muualle. (Huttunen, 2002, s. 344–346.) Toisaalta paikkaan ja aikaan sidottu minuus vaihtelevat elämäntilanteen mukaan. Paikkasuhteet ovat tärkeitä, mutta eivät monipaikkaisella rajoitu yhteen paikkaan. Elämäntilanteiden vaihdellessa eri paikkasuhteet voivat muodostua dominoivammiksi kuin toiset. (Siim, 2002, s. 106.)

Ajallisuus on läsnä paikkasuhteissa. Aikaulottuvuus onkin syytä ottaa mukaan maahanmuuttajuutta ja siirtolaisuutta käsittelevissä tutkimuksissa. Aika on muuttanut Suomea ja myös ulkosuomalaista itseään. Maahanmuuttajan prosessimaisena muotoutuva suhde asuinmaahan ja lähtömaahan riippuvat ajallisesti laajemmasta yhteiskunnallisesta tilanteesta sekä oman identiteetin muutoksesta. Keskustelut on kirjoitettu tiettynä ajankohtana niin maailman tilannetta yleisesti ajatellen kuin ulkosuomalaisen oman elämän ja maahanmuuttajuusprosessin tiettynä hetkenä. Ehkä keskustelijan kommentit voisivat olla erilaisia jonain muuna ajankohtana, sillä suhde Suomeen voi muuttua. Esimerkiksi mitä pidempään ulkomailla asuu, sitä juurtuneemmaksi suhde asuinmaahan mahdollisesti muuttuu ja suhde Suomeen voi muuttua etäisemmäksi. Suhde Suomeen riippuu ajallisesti myös siitä, onko Suomessa enää elossa sukulaisia tai ystäviä, joiden luona haluaisi vieraila. Nimenomaan sosiaaliset suhteet ja perhesuhteiden ylläpito saavat siirtolaisen palaamaan entiselle kotiseudulleen (Duval, 2004, s. 92–95; Goulbourne ym., 2010, s. 128–129).

Monipaikkaisimmilta vaikuttavat ne ulkosuomalaiset, jotka ajattelevat tulevansa Suomeen kotiin eivätkä lomalle ja jotka sanovat kotinsa olevan niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Toisaalta on myös niitä, jotka kaipaavat Suomeen, mutta Suomessa ollessaan huomaavat, että viihtyvätkin paremmin ulkomailla. On myös niitä, joille kodin tunne on hämärtynyt kaikkialla. Duvalin (2004) mukaan siirtolaisille kodista puhuminen voi olla vaikeaa, sillä ei tiedetä, missä koti oikein on. Toisille kodin määrittelyminen jopa moneen paikkaan on helppoa. En kutsuisi ulkosuomalaisia kuitenkaan kosmopoliiteiksi, jotka pystyvät tuntemaan olonsa kotoisaksi joka paikassa. Analyysin perusteella keskustelujen ulkosuomalaiset eivät pysty sopeutumaan joka paikkaan, vaan haluavat sopeutua vain joihinkin tiettyihin paikkoihin. Aineistoni ulkosuomalaiset eivät mielestäni ole täysin Rajannin (2010, s. 333) määrittelemiä postmoderneja nomadeja, jotka eivät ole alun perinkään olleet kotoisin mistään ja jotka edustavat näin erilaista maailmassa olemisen tapaa ja erilaista suhdetta maailmaan, vaikka he voisivatkin tuntea olevansa monessa paikassa kotonaan.

Tarvitseeko kodin tunteen tueksi olla fyysinen asunto vai riittääkö mielenmaisema? Joillekin on tärkeä kyetä määrittelemään identifioitumisen paikka, toisille se ei ole tärkeää. Joillekin turvallisuuden, pysyvyyden ja jatkuvuuden tunteet voidaan saavuttaa muutoin. (Saarela, 2011, s. 67.) Maantieteellistä kotia tärkeämmäksi voivat muodostua yhteisö, ihmissuhteet tai työ, joiden ehdoilla päätös asuinpaikan valinnasta tehdään (Goulbourne ym., 2010, s. 120–135; Huttunen, 2002, s. 346; Tervonen, 2006). ”Monipaikkaisuus’ syntyy ennen kaikkea suhteista, jotka eivät ole enää klassisesti sidoksissa paikkaan. Tällöin yhteisöllisyyttä ja identiteettiä rakennetaan ennemminkin diskursseissa.” (Siim, 2002, s. 105.) Seuraavassa alaluvussa tarkastelen lisää yhteisöstä ja kulttuurista rakentuvaa tunnetta kotona olemisesta.

## 7.2 Ulkomaalaistunut ulkosuomalainen

Edellisessä alaluvussa esittelin ulkosuomalaisten kokemaa ulkopuolisuuden tunnetta ja paikkaan kuulumattomuutta, jotka johtuivat Suomen muuttumisesta paikkana. Toisaalta merkittävimäksi lähtömaasta vieraantumisen syyksi esimerkiksi Siimin (2006, s. 101) haastattelemat maahanmuuttajat sanovat heissä itsessään tapahtuneet muutokset, mikä tulee esille myös ulkosuomalaisten internetkeskusteluissa. Paikkojen muuttumisen lisäksi yksilö muuttuu myös itse (Tuan, 2006, s. 15). Huttusen (2002, s. 340) tutkimustulokset siirtolaisten suhteista uuteen ja vanhaan asuinmaahan antavat viitteitä siitä, että liikkuvuuden lisääntyä

syntyy uusia hybridejä sisäistä neuvottelua vaativia minuuden muotoja. Analysoimieni keskustelujen ulkosuomalaiset pohtivat, mihin yhteisöön he kuuluvat ja minne he kaipaavat. Suomessa lomaileminen havahduttaa pohtimaan, mihin kulttuuriin he oikeastaan kuuluvat ja missä heidän kotinsa on todellisuudessa. Luvussa 5.2 sanoin, että ulkosuomalaisten vierasmaalaisilla puolisoilla voi olla vaikeuksia tuntea kuuluvansa lomapaikan yhteisöön esimerkiksi erilaisen kulttuuritaustan ja ”muukalaisuus”-asetelman vuoksi. Myös itse ulkosuomalaisen voi olla vaikea samastua Suomen lomapaikan yhteisöön, vaikka yhteisö olisikin lapsuudesta tai Suomessa asumisen ajoista tuttu yhteisö (Salakka, 2006).

*Tulin juuri lomalta Suomesta ja ihan samat fiilikset oli kuin joka kerta. Hiukan ennen lomaa alkaa tulla koti-ikävä. Sitten viimeistään Helsingin lentokentällä iskee ensimmäinen kulttuurishokki. Nyt tuli kyllä jo koneessa, vieruskavereiden töykeyden takia. On se kumma, ettei voi edes tervehtiä siihen penkkiriville tulevaa. Tällä lomalla jotenkin kiinnitti huomiota ihmisten töykeyteen. Olin jossakin terassillakin yksikseni eikä edes siihen samaan pöytään istuneet sanoneet yksinkertaista heitä. Kaunis maa ja synnyinmaa on aina synnyinmaa mutta tietyistä suomalaisten käytöstavoista en kyllä tykkää, vaikka itekin suomalainen olen. Mietin vaan, miltä se näyttää turistien silmissä. Parin viikon loman jälkeen oli taas kiva lentää takaisin. Tuntuu, että täällä voi jotenkin hengittää vapaammin, vaikka maanahan (asuinmaa) on paljon vanhanaikaisempi. Tykkään täkäläisten letkeästä meiningistä, ja onneksi olen itekin muuttunut siinä mielessä positiiviseen suuntaan näinä vuosina. (K11V14.)*

Kiriakosin (2010) mukaan ulkomaan työkomennuksella olevat ulkosuomalaiset pitävät itseään erikoisena ja epätyypillisenä suomalaisina. He kuvaavat itseään seikkailunhaluisempina, yritteliäämpinä ja riskejä ottavampina kuin tavalliset suomalaiset. Näin perustellaan kuulumattomuuttaan Suomeen. (Kiriakos, 2011, s. 113–115.) Kuten yllä olevan keskusteluotteen ulkosuomalainen (K11V14), myös muut analysoimieni keskustelujen ulkosuomalaiset puhuvat tyypillisestä suomalaisuudesta erkaantumisesta: *[t]aytyy sanoa, että suomalaisten kavereiden ravintolassa laskujen ynnamiset 'sulle-mulle', minuuttiaikataulut ja ihmisten olematon kiire on myös vaikuttanut asiaan. Sitä vieraantuu suomalaisesta tyylistä kun elaa muualla. (K10V43.) Sitä kun asuu ulkomailla niin asiat ja arvostukset muuttuvat, eikä kyse ole mistään hienostelusta tms. Näkökulma asioihin muuttuu haluaa tai ei. Poikkeuksiakin tosin on, niitä jotka raknetavat pienoissuomen asuinmaahansa, mikä on ok, jos niin haluaa. (K10V29.)* Paitsi, että kulttuurisen eron tekeminen kasvattaa yhteisöllisyyden tunnetta ja ”me”-henkeä, se myös pitää yllä etäisyyttä muihin (Hall, 2003, s. 86). Jälkimmäisen ulkosuomalaisen kommentti osoittaa, että hän ainakin yrittää toimia ulkomailla



paikalliseen tapaan eikä pyri korostamaan suomalaisuuttaan siellä. Hänen kommentistaan on havaittavissa arvostelu niitä ulkosuomalaisia kohtaan, jotka eivät hänen mielestään pääse irti suomalaisuudestaan. Pohdinkin, toimiiko monipaikkainen aina kulloinkin paikan kulttuurin ja ”hengen” mukaisesti vaihtaen roolia ja tapoja aina paikkaa vaihtaessaan.

Kuulumattomuutta suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan tunnetaan myös siksi, että moni ei koe olevansa tervetullut. Muutamalla keskustelujen ulkosuomalaisella oli kokemusta suomalaisten halveksivasta asenteesta ulkosuomalaisia kohtaan. Myös Kiriakosin (2011, s. 122) tutkimuksen työkomennuksella olevat ulkosuomalaiset kokevat, että suomalaiset Suomessa ovat kateellisia läheistensä hyvinvoinnista ja menestyksestä. Suomessa ei ulkosuomalaisten mukaan haluta hyvää toisille. Ulkosuomalaisten lomalle asettamiin odotuksiin ei Suomessa asuvien taholta välttämättä suhtauduta myönteisesti, ja lisäksi ulkosuomalaisuuteen liitetään yksilön muuttumista ulkomailla asumisen myötä. Tästä osoituksena keskusteluun ilmeisesti Suomessa asuva kommentoi näin: *Kummasti oli halukasta kyläilijää meillä ei kovinkaan kauan sitten ihan sieltä sinun kulmiltasi. Toukokuussa oli ihan kolme viikkoa vähän helvetin vaativia teeseremoniamestareita meidän nurkissa pyörimässä. [...]Tuntuu nousevan kusi päähän kaukomailla. Suomeen tullaan kuin Euroopan omistajat. Kaikki pitäisi mennä oman pillin mukaan.* (K9V16.)

Yhteisöön kuulumisen tunne voi muuttua ajan kuluessa. Paikoissa tapahtuva sosiaalinen vuorovaikutus ja ihmisten tulo paikkoihin muuttaa sekä paikan että yhteisön luonnetta. (Massey, 2003, s. 63–65.) Vastaavasti paluu paikkaan voi havahduttaa huomaamaan vaikeudet kuulua yhteisöön. Salla Saarela (2011) tarkastelee ulkosuomalaisten kahden kulttuurin välissä olemista paikkakokemusten näkökulmasta. Hänen mukaansa ulkosuomalaisten kahdessa paikassa ja kulttuurissa elämiseen liittyy tunne niin ulko- kuin sisäpuolisuudesta ja välissä olemisesta. Yksilö voi olla konkreettisesti vain yhdessä paikassa, ja ruumiillisuus ja itse koettu kiinnittyvät yksilön paikkaan. (Saarela, 2011, s. 65–67, 70.) Järvinen-Tassopoulos (2005, s. 186, 287) puolestaan puhuu arkisesta kotimaasta. Hän sanoo kreikansuomalaisten naisten juurtuvan asuinmaahansa elämisen, kokemisen ja olemisen kautta. Vastaavalla tavalla ulkosuomalaiset ovat perheineen ikään kuin juurtuneet asuinmaan paikalliseen arkeen ja kulttuuriin sekä luoneet elämänsä sinne: *Täällä uudessa kotimaassa on perhe ja lapsenlapset sekä työ ja ystävät - tunnen itseni yksinäiseksi ja erilaiseksi Suomessa* (K11V13). Lähtömaassa vierailevan ja sinne yhteyttä pitävän siirtolaisen tunne ulkopuolisuudesta tulee silloin tällöin esiin, vaikka monissa paikoissa asuminen ei välttämättä

tarkoita jatkuvaa ulkopuolisuutta. Toisaalta entinen kotipaikka ei lähdön jälkeen enää koskaan tunnu samalta. (Saarela, 2011, s. 73–74.)

Toisaalta on myös niitä, jotka pitävät myös Suomea kotinaan, kuten edellisessä alaluvussa käy ilmi. Goulbourne ym. (2010) sanoo, että joillekin siirtolaisille suhteet lähtömaan yhteisön kanssa pysyvät yhtä tiiviinä kuin ne ennen ulkomaille lähtöä olivat. Lähtömaassa vieraillessa keskusteluja voidaan jatkaa lähes siitä, mihin ne lähtöhetkellä jäivät. Asuminen aiemmin kotiyhteisönä pitämänsä yhteisön ulkopuolella ei siis välttämättä automaattisesti tarkoita yhteisöllisyyden heikkenemistä. Analyysin perusteella en kuitenkaan havainnut yhtään sellaista ulkosuomalaista, joka ajattelisi kuuluvansa vain Suomeen ja suomalaiseen yhteisöön. Aineiston ulkosuomalaiset eivät valitelleet ulkopuolisuuttaan asuinmaan yhteisössä tai sitä, kuinka he vain Suomessa ollessaan voisivat tuntee kuuluvansa paikalliseen yhteisöön (vrt. Goulbourne ym., 2010). Siirtolaisten kulttuurinen identiteetti muovautuukin usein monikulttuuriseksi ja saa vaikutteita niin lähtömaan kuin asuinmaan kulttuurista. Siirtolaisen omaamat monikulttuuriset arvot voivat olla erilaisia kuin lähtömaan yhteisön arvot, jolloin siirtolaisen ja lähtömaahan jääneiden voi olla vaikea ymmärtää toisiaan ja toistensa tapoja. (Salakka, 2006.) On kuitenkin huomattava, että ulkosuomalaisilla on lopulta melko samanlaiset asenteet kuin Suomeen jääneillä suomalaisilla. Yksi keskustelija muistuttaa, että ulkosuomalaiset ovat myös suomalaisia: *Suomalaisiahan kuitenkin tänne kirjoittavat ihmiset ovat juuriltaan ja saaneet kotinaan sen käyttäytymismallin vieraita kohtaan* (K10V17). Mielenkiintoista on myös se, että ulkosuomalainen saattaa olla ylpeä muutostaan, vaikka asuukin ulkomailta kulttuurillisesti ja ympäristön kannalta suhteellisen samanlaisessa paikassa kuin Suomi (Kiriakos, 2011).

Jos yksilö voi kuulua moniin yhteisöihin, voiko hän kuulua niihin yhtä aikaa tai yhdistää niitä? Rajoittavatko niiden jäsenet toinen toisiaan? Jälkmoderni monien yhteisöjen välillä sukkuloiva ja erilaisia yhteisöllisiä rooleja omaava yksilö voi löytää samanlaisuutta niistäkin yhteisöistä, joihin hän ei halua loppuelämäkseen samastua. Identifioituminen voi olla hetkellistä, yhteisöstä toiseen siirtymistä. (Järvinen-Tassopoulos, 2007, s. 61–63.)

Monipaikkaiselle kyky samastua useaan yhteisöön kuitenkaan samastumatta liikaa saattaa olla ehto useamman kodin luomiselle. Monipaikkaisen identiteetti voi olla siis hyvin ristiriitainen. Yhtäältä hän kuuluu tänne, toisaalta tuonne. Keskustelujen ulkosuomalaisten tapauksessa erilaisten yhteisöllisten roolien ongelma tulee esiin esimerkiksi silloin, kun hän joutuu ottamaan huomioon vierasmaalaisen puolisonsa, joka ei välttämättä tunne samanlaista

suomalaiseen yhteisöön kuulumista kuin ulkosuomalainen. Monikulttuurisuus asettaa täten sekä mahdollisuuksia että haasteita yhteisöihin kuulumiselle ja monipaikkaisuudelle.

Ulkosuomalaisten monikulttuurisuudesta on mielestäni osoituksena se, että he haluavat Suomen lomilla kokea ja korostaa suomalaisuutta kuitenkin samalla tehden eroa suomalaisiin arvostelemalla suomalaisia ja korostamalla omaa epäsuomalaisuuttaan. Ihmiset ovat alkaneet Hallin mukaan ajatella kulttuureihin kuulumistaan uudella tavalla, joka myös vaikuttaa heidän tapansa ajatella identiteettejä avoimina monia kulttuureja ja paikkoja sisältävinä prosesseina. Tällainen myöhäismodernin kulttuurisen identiteetin voi ajatella olevan sarja limittäisiä reittejä. Ajattelu poikkeaa perinteisestä kulttuuri-identiteetin rakentumisen mallista, jossa ajatellaan kulttuurien olevan paikallisia, suhteellisen pysyviä ja ne liitetään identiteettiin ja niihin liittyy ajatus pysyvästä kodista. Kulttuuriin kuuluminen on myös tässä ajattelussa lineaarista eli mitä kauemmas joudumme kotimaasta, sitä kauemmas joudumme kulttuuristamme. Uudessa ajattelutavassa kulttuurit ovat jatkuvassa muutoksessa, uudelleen määrittelyn ja kiistelyn kohteita, kulttuuri-identiteetit eivät ole puhtaita ja alkuperäisiä vaan muuttuvia. Kulttuurit ymmärretään myös kehämäisinä. (Hall, 2003, s. 111–112, 122–125.) Tämä vastaa kaiketi parhaiten monipaikkaisen kulttuurisen identiteetin mallia, jota ainakin osa keskustelujen ulkosuomalaisista edustaa.

Monipaikkaisuus-keskusteluissa puhutaan siitä, kuinka molemmissa tai useammassa asuinpaikoissa kulloinkin halutaan nauttia ja hakea niistä ikään kuin parhaimmat palat (ks. esim. Duval, 2004, s. 93). Jotkin asiat houkuttelevat monipaikkaista siirtymään asuinpaikasta toiseen. Molemmissa kodeissa nautitaan niiden erityispiirteistä eikä välttämättä haikailla toiseen. Esimerkiksi Venäjällä ollessa halutaan nauttia venäläisistä asioista, kun taas Suomessa halutaan keskittyä suomalaisuuteen. (Siim, 2006, s. 103.) Jotkut ulkosuomalaiset tulevat Suomeen juuri nauttimaan suomalaisuuteen yleensä liitetystä asioista: *Nyt olen päättänyt lomailla normaalia pitempään, ikävästä huolimatta. Aion kestää sen ikävän vaikka tiedän, että vaikeitakin hetkiä tulee, ja mieli tekee nousta lentokoneeseen ja päästä nopeasti kotiin. Suomen kesä on kuitenkin niin lyhyt ja haluan nauttia siitä kerrankin kunnolla, jopa sade ja kylmä sää kiehtoo, puhumattakaan kesän tarjoamista herkuista.* (K11V10.) Toisaalta molemmissa kodeissa saatetaan haikailla aina toiseen kotiin. Seuraava ulkosuomainen vaikuttaa kaipaavan Suomessa ulkomaille ja ulkomailla Suomeen: *Minulla on aina Suomaloman loppupuolella ikävä tanne nykyiseen kotiin. Ja jo lahtiessa taalta kaipaen takaisin, vaikka ikävöinkin kovasti Suomeen muutamia viikkoja ennen matkaa. Konstikasta? Olen*

*jaanyt kahden maan loukkuun, kummassakin kaipaen sita toista kotimaata ja molemmissa olen tyytyväinen vain muutamia viikkoja matkan jälkeen. (K11V3.)*

Kyseinen ulkosuomalainen elää molemmissa paikoissa vuorotellen, mutta ikään kuin kaipaa mielessään aina toiseen kotiin. Joillain ulkosuomalaisilla vaikuttaa olevan tapana liittää tiettyjä asioita Suomessa olemiseen, jotka paikoin saavat ulkosuomalaisen kaipaamaan Suomea ja toisaalta paikoin kaipaamaan ulkomaille. ”Diasporan näkökulmasta identiteetillä on monia kuvitteellisia ’koteja’ (...); siihen kuuluu monenlaisia tapoja ’olla kotona’, sillä tästä näkökulmasta ihmiset eivät ole sidottuja yhteen ainoaan tienooseen, vaan he kykenevät käyttämään hyödykseen useita erilaisia merkityskarttoja ja sijoittamaan itsensä samanaikaisesti useaan kuvitteelliseen paikkaan.” (Hall, 2003, s. 122.) Paikkoihin myös kiinnitytään eri tavoin ja paikat merkitsevät eri asioita yksilölle. Poissa yhdestä paikasta ei yksiselitteisesti tarkoiteta väistämättömästi poissa oloa toisesta paikasta, sillä niihin kuulumista arvioidaan eri merkityksenannoin. (Huttunen, 2002, s. 346.) Monipaikkaisella vaikuttaisi olevan erilaisia paikan mukaan vaihtuvia identiteettejä.

### 7.3 Kotipaikka turistin silmin

*On ihana kayda Suomessa, sielu rakentuu ja vahvistuu, mutta on ihana lahtea omaan kotiin (K11V15).*

Keskusteluotteen ulkosuomalaisen mielestä Suomessa on mukava vieraillla, mutta pidemmäksi aikaa sinne ei haluta jäädä. Vastaavia ajatuksia esiintyy Lammervon (2007, s. 133) Australian suomalaisiin liittyvässä tutkimuksessa. Suomessa halutaan vieraillla, mutta asettuminen entiselle kotiseudulle tuntuu paikoin mahdottomalta. Tässä alaluvussa tarkastelen ulkosuomalaisten Suomi-loman ja ulkomailla asumisen myötä muuttuvaa suhdetta kotiseutuun. Kotiseudulla vieraillessa entinen paikallinen voi huomata suhteensa paikkaan muuttuneen ja roolinsa paikallisena muuttuneen joksikin turistin ja paikallisen välimuodoksi (Veijola, 2006). Matkailututkimuksellisesti mielenkiintoista on se, että perinteisesti matkailun ajatellaan olevan kodin ulkopuolelle matkustamista. Ulkosuomalaisten tapauksessa osa ajattelee menevänsä kotiin. Puhutaanko tällöin matkailusta, jos menee kodista kotiin tai asuinpaikasta kotiin? Suomen virallinen tilastokeskus (SVT) määrittelee matkailun seuraavasti: ”Matkailu (tourism) on toimintaa, jossa ihmiset matkustavat tavanomaisen elinpiirinsä ulkopuolella olevaan paikkaan ja oleskelevat siellä yhtäjaksoisesti korkeintaan

yhden vuoden ajan (12 kuukautta) vapaa-ajanvieton, liikematkan tai muussa tarkoituksessa”. Ovatko Suomeen matkustavat ulkosuomalaiset matkailijoita käsitteen perinteisessä merkityksessä?

Hallin (2003, s. 85) mukaan muuttoliikkeet muuttavat paikalle annettuja kulttuurisia merkityksiä. Kun siirtolainen matkustaa entiseen asuinmaahansa, voidaan pohtia, matkustaako hän turistin vai kotiin palaavan roolissa (Duval, 2004). Haetaanko entisestä kotimaasta turistiksi elämyksiä vai kotoisuuden tunnetta? Onko ulkosuomalainen puolisonsa kanssa Suomessa kotona vai lomapaikassa? (Ks. myös Aronsson, 2004, s. 80.) Keskustelun perusteella ulkosuomalaiset tuntuvat hakevan Suomen lomapaikaltaan niitä molempia riippuen siitä, kenen kanssa lomansa viettää. Yksin Suomeen matkustaessaan ulkosuomalainen etsii kodin tunnetta olemalla lomapaikassa sukulaisyhteisönsä kanssa. Vierasmaalaisen puolison kanssa Suomeen matkustaessaan ulkosuomalainen puolestaan hakeutuu tilanteisiin, jossa turistikset elämykset ovat tärkeimpiä. Keskustelun ulkosuomalaiset ovat ilmeisesti ensimmäisillä Suomen matkoillaan yrittäneet saavuttaa kotoisuuden tunnetta myös puolisonsa kanssa, mutta huomatessaan sen olevan puolisolle vaikeaa, he ovat muuttaneet lomalle asettamia tavoitteita: *Mieheni tykkää myös kayda Suomessa lomalla, mutta han ei koe kahvikutsuilla vierailua ja mattopyykkisouvia kovin mielekkaaksi lomanviettotavaksi. En ihmettele! Han haluaa myös matkustella Suomessa lomalla ollessaan ja niin minakin.* (K4V2N.)

Sen lisäksi, että ulkosuomalaiset tiedostavat vierasmaalaisen puolisonsa haluavan mieluummin tehdä muuta, kuin viettää koko loman sukulaisten luona, keskustelijat myös pohtivat, mitä he tekisivät Suomessa vierasmaalaisen puolisonsa kanssa: *Mitä paikkoja Suomesta olet muuten esitellyt (vierasmaalaiselle puolisolle)? Onko mikään paikka ollut ylitse muiden? Minkälaista puuhaa olet hänelle keksinyt? Ja muutkin ulkoellit, olisiko teillä mitään ehdotuksia? Niin kuin varmasta ekasta kirjoituksestani kävi selväksi, oma mieheni tykkää seikkailulla. Itse en ole oikein Suomea koskaan kierrellyt, joten ideat ovat vähän vähissä...* (K4V1.) Keskusteluote on mielestäni osoitus siitä, että ulkosuomalaisen Suomen lomapaikalle antamat merkitykset muuttuvat hänen tullessaan Suomeen vierasmaalaisen puolison kanssa. Entistä kotiseutua on siis lomapaikkana tässä uudessa tilanteessa katsottava ikään kuin ulkopuolelta matkailijan ja vieraan silmin. Aktiviteeteiksi eivät riitä sukulaisten kanssa kahvittelu, vaan lomapaikkaa on tarkasteltava nähtävyyksien ja elämysten näkökulmasta. Kaikille tämä ei ole helppoa, sillä he eivät välttämättä ole koskaan joutuneet tai voineet tutustua entiseen kotipaikkaansa tästä perspektiivistä. Kotiseutua tarkastellaan

usein sisältä päin ja ympärillä havaittavia asioita pidetään itsestään selvyyksinä, joihin ei tarvitse kiinnittää huomiota vasta, kun vieras ja ajan tekemä muutos asettavat ne kyseenalaiseksi. Vieraan läsnäolo myös pakottaa paikallisen kertomaan paikasta ja näyttämään niitä paikkoja, joiden paikallinen ajattelee olevan näkemisen arvoisia ja jotka tekevät paikasta erityisen. (Veijola, 2006, s. 82, 84.) Keskustelujen ulkosuomalaiset joutuvat ikään kuin toimimaan matkaoppaina Suomessa lomaillessaan.

Vierasmaalaisen puolison suhde lomapaikkaan vaikuttaa olevan enemmän turistinen kuin kodinomainen. Veijolan (2006, s. 80–83) mukaan matkailijan on lomapaikassa vaikea saavuttaa samanlaista paikkaan kuuluvuuden tunnetta ja suhdetta paikkaan kuin paikallisten. Mutta muuttuuko ulkosuomalaisen suhde Suomeen ja lomapaikkaan myös samanlaiseksi kuin puolison? Ulkosuomalaiset perustelevat Suomeen matkustamista sukulaisilla, mutta puolison mukaan tulon takia loman onnistumista alkavatkin määritellä puolison viihtyminen ja hänelle tarjoutuvat sekä yhteiset elämykset. Vierasmaalaisen kanssa Suomessa lomailevan ulkosuomalaisen suhde lomapaikkaan ja sen yhteisöön vaikuttaa siis olevan eri kuin hänen yksin siellä lomaillessaan. Massey'n (2003) mukaan paikkaan kuulumisen tunne voi muuttua ajan kuluessa. Tätä hän perustelee sillä, että paikat ovat sosiaalisten toimintatilojen ja sosiaalisten suhteiden kohtaamispaikkoja. Juuri sosiaaliset suhteet tekevät paikoista erityisiä. Paikoissa tapahtuva sosiaalinen vuorovaikutus ja ihmisten tulo paikkoihin muuttaa sekä paikan että yhteisön luonnetta. (Massey, 2003, s. 63–65.) Uudet sosiaalisten suhteiden verkostot muodostuvat siis vierasmaalaisen puolison astuessa kuvaan ja muuttavat paikan luonnetta.

Entä ovatko ulkosuomalaiset Suomen lomapaikassa Unruhin (1980) kuvailevia vieraita, jotka eivät pääse paikan sosiaaliseen maailmaan kuin sen rajapinnalle; turisteja, jotka ovat sosiaalisessa maailmassa niin kauan kuin se heitä kiinnostaa ja se viihdyttää; vakituisia eli paikassa kotonaan olevia; vai sisäpiiriläisiä, jotka tuottavat sisällön muotoja muille jäsenille (Unruh, 1980, Veijolan mukaan 2005, s. 100)? Ulkosuomalaisten Suomi-lomiin liittyvässä kommentoinnissa näkyy tilapäisyys, jonka perusteella Suomessa viihdytään ja nautitaan suomalaisuudesta turistin roolissa ja jonka puitteissa on hyvä palata ulkomaan kotiin. *Kyllä Suomeen on aina kiva tulla kaymaan; on ihana nahda perhetta, ystavia, suomalaisia ruokia maistella, kayda saunassa jne.. Aina minulle kuitenkin kay niin, etta puolentoista viikon jalkeen rupeen odottamaan jo kotiinpaluuta tanne (asuinmaahan). Kylla sinne kaippaa missa se koti on ja on elama luotu tanne kaikkienensa.* (K11V7.) Turisteina yksilöt jaksavat katsella paikkoja ja niiden nähtävyyksiä vain hetken (Veijola, 2005, s. 100). Suomessa oleskelun

väliaikaisuus on ratkaisuna sopimattomuuteen ja paikkaan kuulumattomuuteen. Tämän vuoksi Suomessa koetaan olevansa lomalla eikä kotona.

Monipaikkaiseen asumiseen liitettiin edellisessä alaluvussa elämysten ja paikan parhaiden puolten etsintää kaikista asuinpaikoista. Vapaa-ajan asunnosta haetaan kodintunnetta ja kuulumista lomapaikkaan. Sillä, että voi tuntea olevansa kotona lomapaikassa, on myös toinen puolensa. Lomapaikkaa kotinaan pitävälle kuuluvat myös paikkaan ja yhteisöön liittyvät velvollisuudet ja vastuu. Monipaikkaisen yksilön elämän ilojen mukana kulkemisen lisäksi mukana kulkevat myös huolet ja surut (ks. myös Goulbourne ym., 2010, s. 179). Kuitenkaan ”turisti ei kuulu tarkkailemaansa yhteisöön eikä kannan vastuuta tilanteesta, jossa hän sitä tarkkailee” (Veijola, 2005, s. 101). Kantaako ulkosuomalainen vastuuta lomapaikastaan? Ulkosuomalaisen asema ulkopuolisena, vapaa-ajan muodostama rakenteellinen rooli, sekä uteliaisuus tiedonintressinä puoltavat ulkosuomalaisen turistiutta Suomessa (ks. myös Veijola, 2005, s. 101). Erityisesti silloin, kun ulkosuomalaisen tavoitteena on etsiä lomaltaan elämyksiä ja rentoutumista, ei arjen huolilla ja vastuulla haluta pilata lomaa. Toisaalta ulkosuomalaiset ovat tässäkin mielessä ristiriitaisessa roolissa paikallisena ja turistina, sillä osa ulkosuomalaisista haluaa kuitenkin tuntea kuuluvansa suomalaiseen yhteisöön ja olevansa paikallinen. Ei pidä myöskään unohtaa niitä ulkosuomalaisia, jotka haluavat tai jo omistavat asunnon tai mökin Suomesta. Oma paikka ja siitä huolehtiminen kiinnittävät heidät lomapaikkaan ja velvoittavat myös huolehtimaan siitä. Myös kiinnostus paikallista kulttuuria ja perinteitä ja paikan muuttumattomuutta sekä niiden säilyttämistä kohtaan puoltavat paikallisuutta. Toisaalta se kuvaa myös ei-paikallisen näkökulmaa, sillä ulkopuolinen matkailija voi haluta paikan säilyvän ennallaan siten, että se tarjoaa joka käyntikerralla samoja elämyksiä.

Analyysin edetessä pohdin erilaisia kysymyksiä ulkosuomalaisen Suomessa lomailemiseen liittyen. Miksi Suomeen tullaan lomalle, jos sen ei ajatella olevan koti? Paikoin vaikuttaa siltä, että osa ulkosuomalaisista tulee Suomeen muistelemaan, miksi aikoinaan lähti sieltä pois sekä hakemaan perusteluita ulkomaille asumiselleen. Erityisesti kommentit suomalaisuudesta eriytyemisestä puoltavat tätä. Ehkä ulkomaille on Suomen loman jälkeen myös helpompi olla, kun sai nauttia hetken suomalaisuudesta. Ehkä ulkosuomalaiset haluavat Suomi-lomillaan myös tarkistaa, että paikka säilyy ennallaan, mikä luo turvan mahdollista paluuta varten. Monipaikkaiselle olennaista on toisaalta myös kyky lähteä ja palata. Monipaikkaisuutta voidaan määritellä identiteetin luomiseksi pakenemalla ja paikkaa vaihtamalla.

## 8. YHTEENVETO

Ulkosuomalaiset ovat ulkomailla tilapäisesti tai vakituisesti asuvia suomalaisia, jotka ovat lähteneet ulkomaille muun muassa työn, puolison ja perheen tai paremman elämän perässä. Ulkosuomalaisuus on muuttunut viime aikoina pysyvästä ulkomaille jäämisestä kohti lyhyempikestoista ulkomailla oloa, minkä lisäksi niin sanottu kausiasuminen ulkomailla ja paikan vaihtaminen muutaman vuoden välein ovat lisääntyneet. Tutkielmallani olen tarkastellut ulkosuomalaisten Suomen lomien merkityksiä heidän monipaikkaisuudelleen. Tarkemmin sanottuna vastasin kysymyksiin: mitä Suomen lomapaikka merkitsee ulkosuomalaisille? Millaista paikkaan ja yhteisöön kuulumista lomat rakentavat, millaisia merkityksiä ulkosuomalaiset antavat lomapaikalle kotina, ja mikä edistää ulkosuomalaisten pitkän viipymän lomiam Suomessa? Aineistonani käytin ulkosuomalaisten Suomessa lomailuun liittyvistä aiheista käytyjä keskusteluja, joita analysoin teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla. Paikkaan ja yhteisöön kuulumisen sekä kodin käsitteet toimivat tutkielmani teoreettisena viitekehysenä.

Monipaikkaisuudella tarkoitan yksilöiden vapaa-ehtoista asumista ja kodin pitämistä useissa yksilön identiteetille merkityksellisissä paikoissa ja toistuvaa liikettä kyseisten paikkojen välillä. Monipaikkaisuuden lisääntymisestä johtuen yksilön suhdetta ja kuulumista paikkoihin ja yhteisöihin on alettu pohtia ja käsitteellistää uudelleen. Tarkastelinkin monipaikkaisuutta kokemuserustaisena ilmiönä ja perustin ajatukseni kodin tunteen saavuttamiseen. En siis tarkastellut monipaikkaisuuden käytännön haasteita muutoin kuin fyysisen oman asunnon mahdollistamisen osalta. (Ks. myös Haukkala, 2011; Hiltunen ym., 2007.)

Ulkosuomalaisten keskustelussa esiin nostamat asiat luovat sekä haasteita että mahdollisuuksia monipaikkaisuudelle. Suomi-loma voi auttaa vahvistamaan ulkosuomalaisten suomalaisuutta, mutta havahduttaa myös huomaamaan kuulumisen muualle. Suomi-lomat myös edistävät yhteisöllisten kontaktien ja perinteiden säilymistä, mutta lomat voivat myös tuottaa eroa ulkosuomalaisen ja paikallisen suomalaisen yhteisön välille. Yleensä siirtolaisten suhteita lähtömaihin ja lähtömaan sosiaalisia merkityksiä tarkastelevissa tutkimuksissa korostetaan, että sosiaalisten suhteiden ja yhteisöön kuulumisen olevan tärkein asia, joiden vuoksi lähtömaassa vierailaan (ks. esim. Goulbourne ym. 2010; Duval, 2004). Analyysin tuloksena väitän kuitenkin, että siirtolaisille lähtömaahan matkustamisen motiivi voi olla jokin muukin, eivätkä sosiaaliset suhteet ja yhteisö ainoastaan tee Suomi-lomista



merkityksellisiä. Lomapaikka voi olla muutoinkin ulkosuomalaisille merkityksellinen ja erityinen, kuten mökkikulttuurin kannalta tai fyysisen ympäristönsä takia. Yhteisö ei ole kaikille ulkosuomalaisille tärkein syy matkustaa Suomeen, vaikka monia se tuntuu velvoittavankin.

Ulkosuomalaisen Suomi-loma ei ole yksityisyyden kaipuusta huolimatta yksityinen vaan jaettu. Monipaikkaisen pitkän viipymien lomien haasteena onkin oman rauhan ja yhteisöllisyyden yhdistäminen. Suomessa majoittumisen tarkastelu avaa yhden ulottuvuuden yksityisyyden ja jaetun loman ristiriitoihin. Moni ulkosuomalainen haluaisi oman paikan, kuten mökin tai asunnon tukikohdaksi Suomen vierailuja varten, josta käsin he voisivat omin ehdoin vieraila sukulaisten luona ja nauttia samalla omasta rauhasta ja tilasta. Esimerkiksi Suomen kesämökillä saatetaan tuntea olonsa omaksi itsekseen ja paikkaan ja yhteisöön kuuluvaksi ilman ylimääräistä yrittämistä, mikä ei ole ulkomaan asuinpaikassa itsestään selvää. Parhaimmillaan Suomen mökillä saa olla rauhassa suomalainen. Kaikille oman tukikohdan hankkiminen ei kuitenkaan ole mahdollista, esimerkiksi varallisuudesta johtuen.

Usein ulkosuomalainen majoittuu myös sukulaisten luona. Ulkosuomalaisten majoituksessa sukulaisten luona tai lapsuudenkodissaan vanhempiensa luona he saattavat joutua ristiriitaiseen tilanteeseen ajatellen heidän asemaansa vieraana. Ulkosuomalainen mahdollisesti ajattelee menevänsä kotiin ja majoittuvansa entiseen huoneeseensa, mutta on kuitenkin samalla vieraan roolissa toisen eli sukulaisen tai vanhempien kodissa. Ulkosuomalainen ei koe olevansa vieras, jota kestitään ja jolle annetaan oma rauha mutta ei myöskään perheenjäsen, jonka kuulumisista oltaisiin kiinnostuneita ja joka saisi vapaasti tehdä paikassa mitä haluaa. Samalla ulkosuomalainen kokee olevansa velvollinen majoittumaan sukulaistensa luo, sillä muualla, kuten hotellissa majoittuminen, olisi loukkaavaa sukulaisia kohtaan. Osa ulkosuomalaisista myös kokee, että majoittava taho odottaa heiltä arkeen osallistumista siivouksineen ja ruoanlaittoineen, minkä he kokevat estävän lomailun. Toisaalta sukulaisia ja heidän luonaan majoittumista saatetaan myös ikään kuin käyttää luomaan aidon ja kodinomaisen tilan, jossa ulkosuomalainen voi kokea olevansa paikallinen, sillä ulkosuomalaiset etsivät Suomesta lomailuun liitettyä rentoutumista mutta myös arkisuutta ja paikallisuutta. Esimerkiksi hotellimajoituksessa tämä ei onnistuisi.

Lisäksi ulkosuomalaisilla vaikuttaa olevan useita yhteisöllisiä rooleja, jotka vaihtelevat lomapaikassa olijoiden mukaan ja jotka tuntuvat olevan ristiriitaisia erityisesti vierasmaalaisen puolison ja suvun kohdatessa. Ulkosuomalainen joutuu valitsemaan, kumman

yhteisön mukaan lomapaikkaansa määrittelee, sillä ainakin aineiston perusteella sekä puolison että sukulaisten kanssa muodostuvan yhteisön miellyttäminen vaikuttaa vaikealta. Yhtäältä ulkosuomalainen tulee Suomeen lomalle itseään varten ja määrittelee lomapaikkansa omien tarpeidensa ja odotustensa mukaan. Toisaalta hän valitsee lomapaikkansa aina jonkin yhteisön perusteella eikä yksilönä.

Monipaikkaisuuden toteutumiseksi lomapaikan pitäisi lisäksi tarjota ulkosuomalaisille perheille mahdollisuuksia viettää lomaa yhdessä suvun kanssa yhteisöllisen asumisen muodossa. Aineiston perusteella vierasmaalaisille puolisoille Suomi on nimenomaan elämyksellinen lomapaikka, johon ei liitetä yhteisöllisiä piirteitä. Ulkosuomalaiselle yksilönä Suomi merkitsee muutakin kuin vain lomapaikkaa – se on oman suomalaisen yhteisön korostamisen ja säilyttämisen paikka. Toisaalta, ulkosuomalaisen ja puolison keskenään luoma yhteisö voi merkitä lopulta ulkosuomalaiselle enemmän kuin suomalaisten sukulaisten ja tuttavien kanssa muodostuva yhteisö. Ulkosuomalainen voi tuntea vahvempaa yhteenkuuluvuutta vierasmaalaisen puolisonsa kanssa, jolloin heidän yhteiset tarpeet, halut ja odotukset menevät etusijalle Suomen lomaa suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Aineistoni ulkosuomalaiset perustelevat Suomessa lomailuaan ja suhdettaan Suomen lomapaikkaan niin suomalaisuutensa että epätyypillisen suomalaisuutensa avulla. Turistista suhdetta värittävät ajatukset erkaantumisesta suomalaisuudesta. Perinteisiä aktiviteetteja kuten mökillä oloa, luonnosta nauttimista ja suomalaisten ruokien nauttimista perustellaan puolestaan suomalaisuudella. Yksityisyyttä perustellaan epäsuomalaisuudella, yhteisöllisyyttä ja jaettua lomaa suomalaisuudella. Jotkut haluavat nauttia suomalaisuudesta Suomen lomilla asuinmaahan suuntautuvan ikävän uhalli. Erityisesti heille Suomi on suomalaisuuden korostamisen paikka. On myös syytä huomata, että erityisesti loma-aktiviteettien kuvauksissa lomapaikka näyttäytyy miellyttävänä suomalaisuuden vahvistamisen paikkana ja rentoutumisen paikkana. Toisissa keskusteluissa, erityisesti niissä, missä puhutaan sukulaisten luona majoittumisesta, lomapaikka ei nähdä varsinaisena lomapaikkana, vaan velvollisuuksien täyttämisen paikkana. Suomeen matkustaminen voi tuntua ulkosuomalaisesta siis myös velvollisuuksien täyttämiseltä – sukulaisia on tultava tapaamaan jo lasten ja isovanhempien suhteen säilymisen vuoksi. Ulkosuomalaiset myös kokevat, että suhteen pitäminen yllä Suomeen ja suomalaisiin on juuri heidän vastuullaan, mutta he myös haluaisivat, että sukulaiset tulisivat tapaamaan ulkosuomalaisia ulkomaille.

Keskustelujen analysoinnin perusteella väitän ulkosuomalaisten keskuudessa olevan sekä paikattomuutta, paikkaan kuulumista ja moniin paikkoihin kuulumista. Ne, jotka kaipaavat Suomeen ja tulevat Suomeen kotiin eivätkä kaipaa siellä ulkomaille, viihtyvät hyvin Suomessa. Ne, jotka eivät kaipaa Suomeen vaan kaipaavat Suomessa ulkomaille, ovat luoneet kotinsa ulkomaille ja ovat Suomessa lomalla, ehkä velvollisuudesta sukulaisten takia ja muut käytännön asioiden hoitamisen vuoksi. Ne, jotka kaipaavat ulkomaille Suomeen ja Suomessa ulkomaille, viihtyvät molemmissa, ovat molemmissa kotonaan tai toisaalta eivät kummassakaan täysin kotonaan. Ovatko he sitten monipaikkaisia tai paikattomia? Mielestäni on syytä tarkastella asiaa sen kannalta, häiritseekö tai vaivaako useaan paikkaan kaipaaminen yksilöä itseään. Jos yksilö voi elää onnellisesti monipaikkaisesti tai diasporisessa asennossa (Hall, 2003; Huttunen, 2002), hän ymmärtää, että kussakin paikassa voi elää tietyin tavoin ja että hänen identiteettinsä rakentuu monikulttuuriseksi. Tällöin eläminen monipaikkaisesti on positiivista eikä juuretonta hapuilua eri paikkojen ja yhteisöjen välillä.

En voi aineiston analyysin perusteella yleistävästi väittää keskustelujen ulkosuomalaisia monipaikkaisiksi tai Suomi-lomien rakentavan välttämättä ulkosuomalaisen monipaikkaisuutta. Suomessa lomailu voi parhaimmassa tapauksessa korostaa kodin tunnetta ja kodin säilyttämistä Suomessa, mutta se voi myös havahduttaa huomaamaan kuulumisen muualle, ulkosuomalaisten tapauksessa asuinmaahan, jonne uusi koti on luotu arjen pyörittämisen ja sosiaalisten verkostojen syntymisen myötä. Suomesta haetaan pysyvyyttä ja paikan muuttumattomuutta, mutta yksilölle tärkeiden paikkojen välillä halutaan liikkua ja paikoista etsiä erilaisia asioita. Suomesta haetaan paikallisuutta ja arkea mutta ristiriitaisesti myös turistisia, arjesta eriäviä elämyksiä.

Valitsemani tutkimusasetelma mahdollisti aiheen tarkastelun osallistumatta itse aineiston tuottamiseen, mutta asetelma saattoi toisaalta rajoittaa aiheesta saatavaa ymmärrystä. Tiedostan, että keskustelut ovat eri aiheista ja että niiden kirjoittajat eivät ole keskusteluissa samoja, vaan kuhunkin keskusteluketjuun osallistuu eri kirjoittajia. En voi sanoa keskustelujen vastaavan kaikkien ulkosuomalaisten kokemuksia tai edes tulosten liittyvän suoranaisesti kaikkien keskustelijoihin. Olen kuitenkin sisällönanalyysin avulla käsitellyt keskusteluista muodostuvaa aineistoa kokonaisuutena ja muodostanut aineiston analyysin pohjalta teemoja, jotka toistuvat lähes jokaisessa keskusteluketjussa. Jatkotutkimuksissa erilainen aineisto, kuten haastattelut tai kirjoitelmat, voisivat mahdollistaa aiheen monipuolisemman tarkastelun.

Aikaulottuvuus on myös olennaista keskustelun ja merkitysten tarkastelussa. Pitkään ulkomailla asuneet suomalaiset ovat saattaneet lähteä Suomesta aikana, jolloin Suomessa käytiin läpi yhteiskunnallista muutosta, johon ulkosuomalaiset eivät olleet tyytyväisiä. Nyt tilanne voi olla toinen, ja Suomi on monessa asiassa edellä asuinmaata. Tutkielmani ei anna viitteitä kuin aineistonani käyttämien keskustelujen ulkosuomalaisten sen hetkisistä ajatuksista ja suhteesta Suomeen. Nyt tilanne voi heidänkin osaltaan olla toinen ja Suomi lomapaikkana voi saada toisenlaisia merkityksiä.

Tutkielman työstäminen sekä tutkimusasetelman ja aineiston rajallisuuden havaitseminen synnyttivät uusia tutkimusideoita ulkosuomalaisten Suomi-lomiin ja monipaikkaisuuteen liittyen. Analysoimieni internetkeskustelujen ulkosuomalaiset eivät juuri puhuneet heidän lastensa kanssa Suomessa lomailemisesta tai lasten suhteesta Suomeen. Vierasmaalaisen puolison kanssa matkustamiseen liittyvistä ongelmista ja lomapaikan tärkeyden muuttumisesta puolestaan puhuttiin. Ulkosuomalaisille ja heidän vierasmaalaisille puolisolleen lomapaikka käsitteellistyy eri tavoin sekä merkitsee eri asioita.

Ulkosuomalaiselle Suomen lomapaikka on alueellisesti rajattu ja pieni paikka.

Vierasmaalaiselle puolisolleen lomapaikka on laajemmin Suomi, jota arvostetaan turististen aktiviteettien kautta. Yhtenä jatkotutkimusaiheena haluaisinkin paremmin tarkastella, voivatko ulkosuomalainen ja hänen puolisonsa sekä lapsensa yhdessä, perheenä, tuntea oloaan kotoisaksi. Olisi myös mielenkiintoista tutkia, miten ulkomaille juurtuneet, siellä jopa syntyneet tai sinne vanhempiensa mukana muuttaneet lapset kokevat Suomessa lomailun. Aiheeseen liittyen on myös syytä pohtia ulkosuomalaisten Suomen lomapaikkojen merkitystä ulkosuomalaisten jälkipolven tulevaisuuden matkailun suuntautumisessa Suomeen (ks. myös Williams ym., 2004, s. 112).

Tutkimuksellani osallistun kestävien pitkän viiptymän lomapaikkojen visiointiin Lapin yliopiston strategisella rahoituksella käynnistetyn Acapella Village -tutkimusohjelman yhteydessä ([www.ulapland.fi/acapellavillage](http://www.ulapland.fi/acapellavillage)), jossa pohdin, miten tulevaisuudessa lomapaikan voisi muokata matkakohteesta monipaikkaisuutta edistäväksi eli pitkän viiptymän mahdollistavaksi yhteisölliseksi ja kodinomaiseksi paikaksi. Tutkielmani tulokset kahden kodin välillä tapahtuvasta matkustamisesta haastavat perinteisen käsityksen matkailun määritelmästä, jossa matkailu nähdään arjen kodin ulkopuolelle tapahtuvana matkustamisena. Tutkimukseni tuloksia voidaan hyödyntää pitkän viiptymän lomien paikkojen suunnitteluun. Pitkän viiptymän edistämiseksi paikan pitäisi tarjota mahdollisuuden omaan tilaan ja rauhaan mutta samalla mahdollistaa sosiaaliset kontaktit suvun ja ystävien kesken. Paikan pitäisi myös

tarjota kotoisuuden tunnetta arkisiin askareisiin yhdistettynä mutta myös mahdollisuuden turistisiin elämyksiin, jotka erottavat loman arjesta. Tulevaisuuden monipaikkaisuutta edistävänä vaihtoehtona voisi toimia esimerkiksi asunnonvaihto tai yhteisomistus, joita osa aineistoni ulkosuomalaisista olikin jo kokeillut ja jotka he myös olivat kokeneet toimiviksi loma-asumisen muodoiksi. Lisääntyvän monikulttuurisuuden aikana lomapaikan pitäisi myös tarjota lomalaisille suomalaisuutta ja monikulttuurisuutta sopivassa suhteessa. Monipaikkaisen asumisen edistämiseksi kestävyys kaikissa ulottuvuuksissaan on tärkeässä asemassa, ja kestävyyttä voitaisiin edistää erityisesti pitkän viipymän lomilla.

## KIITOKSET

Haluan kiittää Lapin yliopiston matkailun kulttuurintutkimuksen professoria Soile Veijolaa tutkielmani aiheen valinnassa avustamisesta, työni kannustavasta ohjauksesta ja kriittisestä kommentoinnista. Kiitos myös Acapella Village -tutkimushankkeen joulukuun 2011 tapaamiseen osallistuneille hyödyllisistä kommentteista. Haluan myös kiittää Siirtolaisuusinstituutin tutkimusjohtaja Elli Heikkilää erityisesti ulkosuomalaisuuteen liittyvistä kirjallisuusvinkeistä. Lisäksi kiitän muita vuoden 2011–2012 graduryhmämme opiskelijoita, Aija Härköstä, Saara Lähtevänojaa, Nelli Neuvosta ja Elina Toivosta rakentavasta palautteesta, henkisestä tuesta ja kannustavasta ilmapiiristä. Kiitos myös muille, jotka ovat mahdollistaneet tutkielmani valmistumisen aikataulussa.

## LÄHTEET

- Aho, S. & Ilola, H. (2008) *Kahden kunnan asukkaat – lisää osallisuutta?* (Lapin yliopiston matkailun ja liiketoiminnan tiedekunnan julkaisuja. B. Tutkimusraportteja ja selvityksiä.) Rovaniemi.
- Alasuutari, P. (2007) *Yhteiskuntateoria ja inhimillinen todellisuus*. Helsinki: Gaudeamus.
- Angeria, M. (2009) *Kotiseutu matkakohteena, matkakohde kotiseutuna. Kirjoituksia Aavasaksalle noususta*. Pro gradu -tutkielma. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Aronsson, L. (2004) Place attachment of vacation residents: between tourists and permanent residents. Teoksessa Hall, C. M. & Müller, D. K. (toim.) *Aspects of Tourism, 15: Tourism, mobility, and second homes: between elite landscape and common ground* (s. 75–86). Channel View Publications.
- Duval, D. T. (2004) Mobile migrants: travel to second homes. Teoksessa Hall, C. M. & Müller, D. K. (toim.) *Aspects of Tourism, 15: Tourism, mobility, and second homes: between elite landscape and common ground* (s. 87–96). Channel View Publications.
- Germann Molz, J. & Gibson, S. (2007) (toim.) *Mobilizing hospitality: the ethics of social relations in a mobile world*. Hampshire: Ashgate.
- Goulbourne, H., Reynolds, T., Solomos, J. & Zontini, E. (2010) *Transnational Families: Ethnicities, identities and social capital*. London: Routledge.
- Gustafson, P. (2004) Place attachment and mobility. Teoksessa McIntyre, N., Williams, D. & McHugh, K. (toim.) *Multiple Dwelling and Tourism: Negotiating Place, Home, and Identity* (s. 22–31). Wallingford: CABI Publishing.
- Haarni, T., Karvinen, M., Koskela, H. & Tani, S. (1997) Johdatus nykymaantieteeseen. Teoksessa Haarni, T., Karvinen, M., Koskela, H. & Tani, S (toim.) *Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen* (s. 9–34). Tampere: Vastapaino.
- Hall, S. (2003) Kulttuuri, paikka, identiteetti. Teoksessa Lehtonen, M. & Löytty, O. (toim.) *Erilaisuus* (s. 85–128). Tampere: Vastapaino.
- Hallituksen ulkosuomalaispoliittinen ohjelma 2006–2011 (2006) (Työhallinnon julkaisu 2006) Haettu 2.5.2012 osoitteesta [http://www.mol.fi/mol/fi/99\\_pdf/fi/06\\_tyoministerio/06\\_julkaisut/10\\_muut/ulkosuomalaisohjelma2006.pdf](http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/10_muut/ulkosuomalaisohjelma2006.pdf)
- Haukkala, T. (toim.) (2011) *Monipaikkaisuus – ilmiö ja tulevaisuus*. (Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran selvityksiä 54.) Helsinki. Haettu 24.10.2011 osoitteesta: [www.sitra.fi/julkaisut/Selvityksia-sarja/Selvityksi54.pdf](http://www.sitra.fi/julkaisut/Selvityksia-sarja/Selvityksi54.pdf)
- Haour-Knipe, M. (2001) *Moving Families: Expatriation, Stress and Coping*. London: UCL Press.
- Heikkilä, E. & Koikkalainen, S. (2011) (toim.) *Finns abroad: New forms of mobility and migration*. (Migration studies C 21) Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Heikkilä, E. (2011) Finns abroad – the profile of emigrants and their thoughts about returning to Finland. Teoksessa Heikkilä, E. & Koikkalainen, S. (toim.) *Finns abroad: New forms*

- of mobility and migration*. (Migration studies C 21) (s. 9–28). Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Heinonen, S. & Ruotsalainen, J. (2011) *Kestävä monipaikkaisuus*. Sitran tulevaisuusklinikan 10.12.2010 tulokset. TUTUeJULKAISUJA 2/2011. Turku. Haettu 25.10.2011 osoitteesta [ffrc.utu.fi/julkaisut/e-julkaisuja/eTutu\\_2011\\_2.pdf](http://ffrc.utu.fi/julkaisut/e-julkaisuja/eTutu_2011_2.pdf)
- Heiska, K. (2010) Maailman paras mökki. Teoksessa Vilkko, A., Suikkanen, A. & Järvinen-Tassopoulos, J. (toim.) *Kotia paikantamassa*. (s. 239–256) Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Helander, E. (2005) Johdanto. Teoksessa Helander (toim.) *Matkalla maailmankansalaiseksi. Kirkon ulkosuomalaistyö 2000-luvun alussa*. s. 7–18. (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 93.) Tampere.
- Hellström, E. & Konttinen, L. (2011) *Monipaikkaisuus ja paikkariippumattomuus skenaariorista ratkaisuihin*. (Sitra). Hämeenlinna. Haettu 25.10.2011 osoitteesta [www.tem.fi/files/29816/Helstrom\\_ja\\_Konttinen.pdf](http://www.tem.fi/files/29816/Helstrom_ja_Konttinen.pdf)
- Hiltunen, M., Pitkänen, K., Vepsäläinen, M. & Suvantola, J. (2007) Mobile geographies in mobile societies: second home living in between theory and practice in rural Finland. *Muuttuva matkailu* 3–4, 13–20. Haettu 25.4.2012 osoitteesta [http://epublications.uef.fi/pub/urn\\_nbn\\_fi\\_uef-20100048/urn\\_nbn\\_fi\\_uef-20100048.pdf](http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20100048/urn_nbn_fi_uef-20100048.pdf)
- Huttunen, L. (2002) *Kotona, maanpaossa, matkalla. Kodin merkitykset maahanmuuttajien omaelämänkerroissa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Juntto, A. & Vilkko, A. (2005) Monta kotia: Suurten ikäluokkien asumishistoriat. Teoksessa Karisto, A. (toim.) *Suuret ikäluokat* (s. 115–144). Tampere: Vastapaino.
- Järvinen-Tassopoulos, J. (2005) *Muukalaisuuden labyrintissa – Kreikansuomalaisten naisten matka jälkimoderniin arkeen*. (Yhteiskuntapolitiikan laitoksen tutkimuksia 3/2005) Helsinki: Yliopistopaino.
- Järvinen-Tassopoulos, J. (2007) *Suomalaisena naisena Kreikassa*. Helsinki: Minerva kustannus.
- Järvinen-Tassopoulos, J. (2010) Vieraanvarainen koti. Teoksessa Vilkko, A., Suikkanen, A. & Järvinen-Tassopoulos, J. (toim.) *Kotia paikantamassa*. (s. 309–327) Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Järvinen-Tassopoulos, J. (2011) Pelaavien naisten nettikeskustelujen käytön ja analyysin eettiset haasteet. Teoksessa Lakomäki, S., Latvala, P. & Laurén, L. (toim.) *Tekstien rajoilla. Monitieteisiä näkökulmia kirjoitettuihin teksteihin*. (s. 202–229). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Karisto, A. (2008) *Satunmaa. Suomalaiseläkeläiset Espanjan aurinkorannikolla*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Karisto, A. (2010) Talvikoti etelässä. Teoksessa Vilkko, A., Suikkanen, A. & Järvinen-Tassopoulos, J. (toim.) *Kotia paikantamassa*. (s. 284–308) Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Kiriakos, C. M. (2011) Finns in Silicon Valley: motivations and identities in relation to place. Teoksessa Heikkilä, E. & Koikkalainen, S. (toim.) *Finns abroad: New forms of mobility and migration*. (Migration studies C 21) (s. 103–126). Turku: Siirtolaisuusinstituutti.



- Kohonen, E. (2007) *Essays on the Consequences of International Assignments on Expatriates' Identity and Career Aspirations*. Vaasa: Acta Wasaensis, Business Administration 71 Management and Organizations.
- Koikkalainen, S. (2011) Highly skilled Finns in the European labor market: why do they move abroad? Teoksessa Heikkilä, E. & Koikkalainen, S. (toim.) *Finns abroad: New forms of mobility and migration*. (Migration studies C 21) (s. 46–61). Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Korkiasaari, J. (1989) *Suomalaiset maailmalla: Suomen siirtolaisuus ja ulkosuomalaiset entisajoista tähän päivään*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Kozinets, R. V. (2010) *Netnography: Doing ethnographic research online*. London: Sage.
- Kuula, A. (2006) *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Tampere: Vastapaino.
- Laine, T. (2010) Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. (s. 28–45). Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Lammervo, T. (2011) Finnish linguistic and cultural identity in multicultural Australia. Teoksessa Heikkilä, E. & Koikkalainen, S. (toim.) *Finns abroad: New forms of mobility and migration*. (Migration studies C 21) (s. 187–200). Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Lammervo, T. (2007) *Language and cultural contact and attitudes among first generation Australian Finns*. (Web reports no. 26 Institution of Migration) Haettu 16.5.2012 osoitteesta <http://www.migrationinstitute.fi/pdf/webreports26.pdf>
- Lampela-Kivistö, L. (2005) Puolisopestillä Benelux-maahan. Teoksessa Helander, E. (toim.) *Matkalla maailmankansalaiseksi: Kirkon ulkosuomalaistyö 2000-luvun alussa*. (s. 77–128). (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 93.) Tampere.
- Lehtinen, A. (2006) Osallisuuden ja kieltäytymisen paikat. Teoksessa Knuuttila, S., Laaksonen, P. & Piela, U. (toim.) *Paikka. Eletty, kuviteltu, kerrottu*. (Kalevalaseuran vuosikirja 85) (s. 44–63). Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Marjavaara, R. & Lundmark, L. (2011) Second home tourism and wellbeing – an open and shut case? The 20th Nordic Symposium in Tourism and Hospitality Research. Book of abstracts. (s. 19). Rovaniemi.
- Massey, D. (2003) Paikan käsitteellistäminen. Teoksessa Lehtonen, M. & Löytty, O. (toim.) *Erilaisuus* (s. 51–83). Tampere: Vastapaino.
- Moilanen, P. & Räihä, P. (2010) Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. (s. 46–69). Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Mäkelä, K. (1990) Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa Mäkelä, K. (toim.) *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta*. (s. 42–61) Helsinki: Gaudeamus.
- McIntyre, N., Roggenbuck, J. W. & Williams, D.R. (2006) Home and away: Revisiting 'escape' in the context of second homes. Teoksessa McIntyre, N., Williams, D. &

- McHugh, K. (toim.) *Multiple Dwelling and Tourism: Negotiating Place, Home, and Identity*. (s. 114–128). Wallingford: CABI Publishing.
- McIntyre, N., Williams, D. & McHugh, K. (2006) (toim.) *Multiple Dwelling and Tourism: Negotiating Place, Home, and Identity*. Wallingford: CABI Publishing.
- Müller, D. K. & Hall, C. M. (2004) The future of second home tourism. Teoksessa Hall, C. M. & Müller, D. K. toim. *Aspects of Tourism, 15: Tourism, mobility, and second homes: between elite landscape and common ground* (s. 273–278). Channel View Publications.
- Oksanen, A. (2007) *Siirtonaisena Singaporessa*. Helsinki ja Jyväskylä: Minerva Kustannus.
- Peltoniemi, T. (1985) *Kohti parempaa maailmaa. Suomalaisten ihannesiirtokunnat 1700-luvulta nykypäivään*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Rajanti, T. (2010) Koditon koti. Teoksessa Vilkko, A., Suikkanen, A. & Järvinen-Tassopoulos, J. (toim.) *Kotia paikantamassa*. (s. 328–336) Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Rose, G. (2001) *Visual methodologies. An introduction to the interpretation of visual materials*. London: Sage.
- Saarela, S. (2011) Between cultures – place experiences of the Finns in Ireland. Teoksessa Heikkilä, E. & Koikkalainen, S. (toim.) *Finns abroad: New forms of mobility and migration*. (Migration studies C 21) (s. 62–81). Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Salakka, M. (2006) *Suomeen palaavien lähetystyöntekijöiden paluuta koskevat puheet: Paluusokki ja identiteetin monikulttuuriset jännitteet*. Oulu University Press.
- Sallinen, S. (2004) Koti-ikävä ja nostalgia arjen kokemuksena. Teoksessa Gränö, P., Suominen, J. & Tuomi-Nikula, O. (toim.) *Koti: kaiho, paikka, muutos*. (Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen julkaisuja IV) (s. 79–102) Pori.
- Seppinen, I. (2002) *Sillanrakentaja. Suomi-seura 1927–2002*. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Siim, P. (2006) Paikkasuhteet maahanmuuttajien kertomuksissa. Teoksessa Knuuttila, S., Laaksonen, P. & Piela, U. (toim.) *Paikka. Eletty, kuviteltu, kerrottu*. (Kalevalaseuran vuosikirja 85.) (s. 93–109) Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Suomalaisten matkailu [verkkójulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. Haettu 26.4.2012 osoitteesta <http://www.stat.fi/til/smat/kas.html>
- Tervonen, S. (2006) *Punkkarin matkustava koti. Pohdintoja nykyheimojen yhteisöllisyydestä*. Pro gradu -tutkielma. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Tuan, Y-F. (2006) Paikan taju: aika, paikka ja minuus. Teoksessa Knuuttila, S., Laaksonen, P. & Piela, U. (toim.) *Paikka. Eletty, kuviteltu, kerrottu*. (Kalevalaseuran vuosikirja 85.) (s. 15–43) Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tuulentie, S. (2010) Lapista tulee turistinkin koti. Teoksessa Vilkko, A., Suikkanen, A. & Järvinen-Tassopoulos, J. (toim.) *Kotia paikantamassa*. (s. 257–283) Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

- Veijola, S. & Falin, P. (2011) Acapella Village. Designing culturally and ecologically sustainable tourist communities for the future.
- Veijola, S. (2006). Heimat tourism in the countryside. Paradoxical sojourns to self and place. Teoksessa Minca, C. & Oakes, T. (toim.), *Travels in paradox: Remapping tourism* (s. 77–95). Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.
- Veijola, S. (2005) Turistien yhteisöt. Teoksessa Hautamäki, A., Lehtonen, T., Sihvola, J., Tuomi, I., Vaaranen, H. & Veijola, S. (toim.), *Yhteisöllisyyden paluu* (s. 90–113). Helsinki: Yliopistokustannus University Press Finland.
- Vilkko, A. (2010a) Eletyn tilan kertominen. Teoksessa Vilkko, A., Suikkanen, A. & Järvinen-Tassopoulos, J. (toim.) *Kotia paikantamassa*. (s. 35–58) Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Vilkko, A. (2010b) Kohtena koti. Teoksessa Vilkko, A., Suikkanen, A. & Järvinen-Tassopoulos, J. (toim.) *Kotia paikantamassa*. (s. 11–31) Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Warinowski, A. (2011) Contemporary emigration on the family level: Finnish expatriate families. Teoksessa Heikkilä, E. & Koikkalainen, S. (toim.) *Finns abroad: New forms of mobility and migration*. (Migration studies C 21) (s. 152–171). Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Williams, A. M., King, R. & Warnes, T. (2004) British second homes in southern Europe: Shifting nodes in the scapes and flows of migration and tourism. Teoksessa Hall, C. M. & Müller, D. K. toim. *Aspects of Tourism, 15: Tourism, mobility, and second homes: between elite landscape and common ground* (s. 97–112). Channel View Publications.
- Williams, D. R. & S. R. Van Patten (2006) Home and away? Creating identities and sustaining places in a multi-centered world. Teoksessa McIntyre, N., Williams, D. & McHugh, K. (toim.) *Multiple Dwelling and Tourism: Negotiating Place, Home, and Identity*. Wallingford: CABI Publishing.